

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN
ANNE BABA TUTUMLARINI ALGILAMA BİÇİMLERİ
VE ŞİDDETE EĞİLİMLERİ**

HAZIRLAYAN:

Yasin DEMİR

DANIŞMAN:

Yrd. Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SAMSUN 2013

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN ANNE BABA TUTUMLARINI ALGILAMA BİÇİMLERİ VE ŞİDDETE
EĞİLİMLERİ**

Yasin DEMİR 2013

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN
ANNE BABA TUTUMLARINI ALGILAMA BİÇİMLERİ
VE ŞİDDETE EĞİLİMLERİ

HAZIRLAYAN:

Yasin DEMİR

DANIŞMAN:

Yrd. Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SAMSUN 2013

KABUL VE ONAY

Yasin DEMİR tarafından hazırlanan “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarını Algılama Biçimleri ve Şiddete Eğilimleri” başlıklı bu çalışma, 04/03/2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Kurtman ERSANLI

Üye: Yrd. Doç. Dr. Serpil ALPTEKİN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

---/ ---/ ----

Prof. Dr. Mehmet AYDIN

Müdür

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım yüksek lisans tezinde, proje aşamasından sonuçlanmasına kadarki süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim.

14.02.2013

Yasin DEMİR

ÖNSÖZ

Üniversiteye ilk adım attığım 2004 yılından Yüksek lisans eğitimimi tamamladığım ana kadar sevgisiyle, hoşgörüsüyle bana örnek olan; bilgisiyle, yol göstericiliğiyle ufkumu açan Prof. Dr. Kurtman ERSANLI'ya; yüksek lisans eğitimime başladığım andan, tez çalışmamın son noktasına gelinceye kadar hep yanımda olan, aklıma her takılan soruda tüm yoğunluğuna rağmen gece gündüz her aradığımda desteğini esirgemeyen saygıdeğer tez danışmanım Yrd.Doç.Dr. Hatice KUMCAĞIZ'a, gerek lisans eğitimimde gerekse yüksek lisans eğitimim sürecinde her zaman bilgilerinden istifade ettiğim Doç. Dr. Seher BALCI ÇELİK'e, Yrd. Doç. Dr. Müge YILMAZ'a, Yrd. Doç Dr. Yaşar BARUT'a, Doç. Dr. Melek KALKAN'a en kalbi duygularla teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince desteğini benden hiç esirgemeyen Araştırma Görevlisi İhsan ONAY'a; lisans eğitimimden yüksek lisans eğitimimin sonuna kadar her türlü zorlukları, sıkıntıları birlikte aştığımız değerli arkadaşım Abdullah MANAP'a; dualarını hep yanımda hissettiğim Anneme ve Babama; dünyalar güzeli, hayat arkadaşım, eşim Hatice DEMİR'e; tez sürecinde aramıza katılan, evimize neşe katan ve büyüdüğünde tezimi okuyacak olan yakışıklı oğlum Muhammed Eymen DEMİR'e sonsuz teşekkür ederim.

Yasin DEMİR

ÖZET

Öğrencinin Adı Soyadı	Yasin DEMİR
Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri
Danışmanın Adı Soyadı	Yrd. Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ
Tezin Adı	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarını Algılama Biçimleri ve Şiddete Eğilimleri

Bu araştırmada, Samsun ilinde bulunan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi, annelerinin eğitim düzeyi ve babalarının eğitim düzeyine göre anne-baba tutumlarını algılama biçimleri ve şiddete eğilimleri incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini Samsun ili Terme İlçe merkezinde bulunan kamuya ait 7 ilköğretim okulunun 2011-2012 eğitim öğretim yılında 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 296 kız, 338 erkek öğrenci olmak üzere toplam 634 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın bağımlı değişkenleri 2001 yılında Blevins tarafından geliştirilen ve 2005 yılında Buluş, Duru ve Balkıs tarafından Türkçeye çevrilen Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve 2000 yılında Yılmaz tarafından geliştirilen Anne Baba Tutum Ölçekleridir. Cinsiyet, sınıf düzeyi, annelerinin eğitim düzeyi ve babalarının eğitim düzeyine olmak üzere 4 bağımsız değişkene ilişkin verilerin toplanması amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi için SPSS 17 programı kullanılmış; veriler non-parametrik olarak saptandığı için Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri uygulanmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre; anne-baba tutumlarını ihmalkâr algılayan öğrencilerin şiddete eğilimleri yüksek, demokratik algılayanların ise düşük çıkmıştır.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça anne baba tutumlarını ihmalkâr algılama düzeyleri azalmaktadır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile anne baba tutumunu algılama biçimleri değişmektedir. Annelerin ve babaların eğitim düzeyleri arttıkça öğrenciler tarafından demokratik olarak algılanma düzeyleri artmaktadır. Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça şiddete eğilimleri artmaktadır. Annelerin ve babaların eğitim düzeyleri ile öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Şiddet, Şiddete Yönelik Tutum, Anne Baba Tutumu, İhmalkâr Tutum, İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri.

ABSTRACT

Student's Name and Surname	Yasin DEMİR
Department's Name	Education Sciences
Name of the Supervisor	Yrd. Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ
Name of the Thesis	Secondary School Students Parents' Attitudes Detection Formats and Trends in Violence

In this study, secondary school students in the province of Samsun, gender, grade level, according to their mothers 'educational level, and father's educational level and perception of parents' attitudes were examined trends in violence. The sample of the study has made up by 296 female and 338 male students totaly 634 students from 6th - 7th-8th class students in 7 official elementary schools in province of Samsun Terme. The dependent variables of the study are attitudes towards violence scala which develpoed by Blevins in 2001 and Translated into Turkish by Bulus, Duru and Balkıs in 2005 and Parents attitudes scala which is develpoed by Yilmaz in 2000. Personal information form used to collect data on the four independent variables as Gender, grade level, mother's educational level, and father's education level. SPSS 17 program was used for statistical analysis of data. Because data was detected as non-parametric Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests were applied.

According to the results obtained in this study; while students which perceive their parents' attitudes as negligent are high tendency of violence, students which perceive democratic are low tendency of violence.. As the students' grade levels increase negligent attitude of the parents is decreasing. Students 'perception of parents' attitude varies by gender. As educational level of parents increase the students the perception of students which is determine them as democratic is also increase. Attitudes towards violence increases by

increasing grade level. No significant difference was found between mothers 'and fathers' educational levels and students' attitudes toward violence.

KEY WORDS: Violence, Attitudes Toward Violence, Parent Attitudes, Negligent Attitude, Secondary School Students.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER	xiii

BÖLÜM 1

GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Problem Cümlesi	6
1.3 Alt Problemler	6
1.4 Araştırmanın Amacı	7
1.5 Araştırmanın Önemi	7
1.6 Denenceler	9
1.7 Sayıtlar	10
1.8 Araştırmanın Temel Kavramları	10
1.9 Sınırlılıklar	11

BÖLÜM 2

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	12
2.1 ANNE BABA TUTUMLARI İLE İLGİLİ KURAMSAL BİLGİLER	12
2.1.1 Anne Baba Tutumları.....	13
2.1.1.1 Otoriter Anne-Baba Tutumu.....	13
2.1.1.2 Demokratik Anne-Baba Tutumu.....	14

2.1.1.3 İzin Verici-Müsamahakâr, Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu.....	15
2.1.1.4 İzin Verici-İhmalkâr Anne-Baba Tutumu.....	15
2.2 ŞİDDETE YÖNELİK EĞİLİMLER İLE İLGİLİ KURAMSAL BİLGİLER..	15
2.2.1 Şiddetin Nedenleri	18
2.2.1.1 Psikososyal ve Fiziksel Gelişim.....	18
2.2.1.2 Aile.....	19
2.2.1.3 Medya.....	19
2.2.1.4 Sosyal çevre.....	19
2.2.1.5 Okul ve Arkadaş Ortamı.....	19
2.2.1.6 Beceri ve Akademik Başarı Düzeyi.....	19
2.2.1.7 Alkol ve Madde Bağımlılığı.....	20
2.2.2 Şiddetin Türleri.....	20
2.2.2.1 Duygusal ya da Psikolojik Şiddet.....	20
2.2.2.2 Fiziksel Şiddet.....	20
2.2.2.3 Cinsel Şiddet.....	20
2.2.2.4 Ekonomik Şiddet.....	21
2.2.3 Şiddet, Saldırganlık ve Zorbalık Kavramları Arasındaki İlişki.....	21
2.3 ANNE BABA TUTUMLARI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	22
2.3.1 Anne Baba Tutumları ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Yayın ve Araştırmalar	22
2.3.2 Anne Baba Tutumları ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Yayın ve Araştırmalar	29
2.4 ŞİDDETE YÖNELİK EĞİLİMLER İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	33
2.4.1 Şiddete Yönelik Eğilimler ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	33
2.4.2 Şiddete Yönelik Eğilimler ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	43

BÖLÜM 3

YÖNTEM	48
3.1 Araştırma Modeli	48
3.2 Evren ve Örneklem	48
3.3 Veri Toplama Araçları	51
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu	52
3.3.2 Anne Baba Tutum Ölçeği	52
3.3.3 Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği	53
3.4 Verilerin Analizi	54

BÖLÜM 4

BULGULAR	55
4.1 Öğrencilerin Anne-Baba Tutumlarını Algılama Biçimlerine Göre Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki Fark.....	56
4.2 Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri İle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları	57
4.3 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Algıladıkları Anne Baba Tutumları	60
4.4 Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Algıladıkları Anne-Baba Tutumları	62
4.5 Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Algıladıkları Anne-Baba Tutumları	65
4.6 Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Şiddete Eğilimleri	69
4.7 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Şiddete Eğilimleri	71
4.8 Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Tutumları	72
4.9 Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Tutumları	73

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM	75
5.1 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarını	
Algılama Biçimlerine Göre Şiddete Eğilimleri Arasındaki Fark.....	75
5.2 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre	
Algıladıkları Anne-Baba Tutumları	77
5.3 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyetleri İle Algıladıkları	
Anne-Babalarının Tutumları	79
5.4 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyleri	
İle Algıladıkları Anne Baba Tutumları	80
5.5 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeyleri	
İle Algıladıkları Anne Baba Tutumları	82
5.6 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf Düzeyleri İle Şiddete	
Yönelik Tutumları	83
5.7 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyetleri İle Şiddete	
Yönelik Tutumları	85
5.8 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyi	
İle Öğrencilerin Şiddete Eğilimleri	87
5.9 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeyi	
İle Öğrencilerin Şiddete Eğilimleri	88

BÖLÜM 6

SONUÇ ve ÖNERİLER	89
6.1 Sonuç	89
6.2 Öneriler	90
6.2.1 Eğitimcilerle Öneriler	90
6.2.2 Araştırmacılara Öneriler	91

KAYNAKÇA	93
Ekler	110
EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU	111
EK-2 ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ	112
EK 3 ŞİDDETE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ	115
EK 4 ÖZGEÇMİŞ	116

TABLO LİSTESİ

Tablolar	Sayfa No
TABLO 1	Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı..... 49
TABLO 2	Öğrencilerin Cinsiyete ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları..... 50
TABLO 3	Verilerin Normal Dağılım Gösterip Göstermediğine İlişkin One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları..... 55
TABLO 4	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarına Göre Şiddete Eğilimleri Arasındaki Farka İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları..... 56
TABLO 5	Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarına Göre Şiddete Eğilimleri Arasındaki Gruplararası Farkı Öğrenmek için Mann Whitney U Testi Sonuçları..... 57
TABLO 6	Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Anne-Baba Tutumlarını Algılamalarına İlişkin Görüşleri Arasında Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.. 58
TABLO 7	Mann-Whitney U Testi (İhmalkâr Algılama – Sınıf Düzeyi Arasındaki Farklılaşma)..... 59
TABLO 8	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Anne-Baba Tutumlarını Algılamalarına İlişkin Görüşler Mann-Whitney U Testi Sonuçları 61

TABLO 9	Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Anne-Baba Tutumlarını Algılamalarına İlişkin Görüşleri Arasında Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	63
TABLO 10	Mann-Whitney U Testi (Otoriter Algılama – Anne Eğitim Düzeyi Arasındaki Farklılaşma)	64
TABLO 11	Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Anne-Baba Tutumlarını Algılamalarına İlişkin Görüşleri Arasında Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	66
TABLO 12	Mann-Whitney U Testi (Otoriter Algılama – Baba Eğitim Düzeyi Arasındaki Farklılaşma).....	67
TABLO 13	Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Şiddete Eğilimlerinin Karşılaştırılması, Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	69
TABLO 14	Gruplar Arasındaki Anlam Farklılığını Belirlemek Amacıyla Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	70
TABLO 15	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Şiddete Eğilimlerine İlişkin Mann-Whitney U- Testi Sonuçları.....	72
TABLO 16	Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması, Kruskal Wallis Testi Sonuçları....	73
TABLO 17	Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması, Kruskal Wallis Testi Sonuçları...	74

ŞEKİLLER

Şekiller

Sayfa No

Şekil 1

Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

Grafiği..... 50

Şekil 2

Öğrencilerin Cinsiyete ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları

Grafiği 51

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bir toplumun temeli şüphesiz ailelerden oluşmaktadır. Ailenin toplumun temeli olmasının en önemli nedenlerinden birisi de gelecek nesillerin kaynağı olan çocukları dünyaya getirmesidir. Çocuklarını toplumsal hayata hazırlanmasında anne-babaya büyük sorumluluklar düşmektedir. Değişen dünyada artık anne-babanın görevi sadece çocuğunun yemek, içmek, barınmak gibi temel fizyolojik ihtiyaçları karşılamak değil, aynı zamanda çocuğuna ilgisini, sevgisini göstermek, kişisel gelişimini en üst noktaya taşımasına yardımcı olmaktır. Çocuğun ilk iletişim kurduğu, ilk sosyalleşmeye başladığı yer ailesinin yanıdır. Çocuk, toplumda uyulması gereken davranış ve kuralları ilk olarak ailede görür.

Aile kurumunun da sağlam olması, o ailedeki bireylerin birbirlerine olan saygısı, hoşgörüsü, sevgisi, aile üyelerinin gelişime açık olması ve birbirlerine değer vermeleriyle mümkündür. Anne-babaların birbirlerine ve çocuklarına karşı sergilemiş oldukları tutumlar, çocuklar için hayattaki ilk örnekleri oluşturur. Bu nedenle aile içerisindeki ilişkilerin karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan, sağlıklı ilişkiler olması gerekmektedir. Şiddet, kişinin kendini ifade ediş tarzı olmamalıdır. Anne-baba, şiddeti bir problem çözme aracı olarak görüyorlarsa çocuk da sorunlarını şiddet kullanarak çözmeyi öğrenecektir.

1.1 Problem Durumu

Çocuğun aile üyeleriyle olan ilişkileri, çocuğun diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama karşı aldığı tavırların, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturmaktadır. Aile aynı zamanda çocuğa, aile ve toplumun bir üyesi olduğu bilincini aşılarmakta ve uyum biçimlerinin temelini atmaktadır. Çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemi olarak

tanımlanabilen ergenlik dönemindeki ergenin, sorunlarını kolaylıkla çözebilmesi ve bu geçiş evresini zorluğa uğramadan aşabilmesi, geçmişteki olumlu aile ilişkilerine bağlı olmaktadır. Anne ve babasıyla başarılı bir diyalog kurabilen çocuk; ergenlik döneminde, aynı arkadaşça ilişkilerini sürdürerek, kişisel sorunlarını kolaylıkla çözebilmektedir (Kılıç 2005: 27).

Aile ortamı, iyi ya da kötü tohumun yeşerdiği ortamdır. Ebeveyn tutumlarının çocuk üzerindeki etkisi çoğu kez henüz çocuk dünyaya gelmeden başlamaktadır. Ailenin o çocuğa karşı istekli ya da isteksiz oluşu, çocuktan beklentileri, o çocuğun yaşantısını, ilk izlenimini ve çevresiyle etkileşimini önemli ölçüde etkilemektedir (Yavuzer, 2007: 125).

Çocuğun, ilk kez sosyalleşmeye başladığı, karşılaştığı problemleri çözme becerisi kazandığı, değer yargılarının oluşmaya başladığı yer; kendisine rol model aldığı ailesi, yani anne ve babasıdır. Çocuğun ailesinden yaşantısı yoluyla öğrenmiş olduğu davranışsal tutumlar, çocuğun davranışının şekillenmesinde etkilidir. Çocuk, anne ve babasının iyi ve kötü olan özelliklerini kendisinin algıladığı ve anlamlandığı ölçüde kendi davranışlarına yansıtır. Ebeveynlerindeki görmüş olduğu davranış biçimleri çocuğun kişiliğini oluşturacak davranışlarının temelini oluşturmaktadır (Yavuzer, 2007: 33).

Ersanlı, insanın biri yaşam diğeri yıkım olmak üzere iki temel eğilimle dünyaya geldiğini belirterek bu eğilimlerin hangisinin ve nasıl beslendiğinin önemi üzerine durmuştur. İnsandaki bu eğilimler sevgi, saygı, kabul hoşgörü gibi kişiye insani değerini kazandıran kaynaklardan beslenmezse; o kişinin davranışlarına şiddet hakim olur. İstek ve arzularını tatmin edebilmek için, başkasının çekeceği sıkıntı ve eziyet ona mutluluk kaynağı olur. İnsanı insan yapan sevgi, hoşgörü gibi kavram ve değerlerin içleri boşaltıldıkça toplumda şiddetin giderek artması kaçınılmazdır. Şiddeti engellemenin yolu insanın önemli ve değerli olduğu anlayışının topluma kazandırılmasıdır. Çünkü; kişi değer verdiği uğruna fedakarlık yapacağına göre, herkesin birbirinin varlık sebebi

olduğunu anladığı bir toplumda insanlar birbirlerinin yok etmeye değil var etmeye çalışır (Ersanlı, 2007: 216-221).

Gordon, anne babaların çocuklarını yetiştirme sürecinde gerek çocuklarıyla konuşarak gerekse davranışlarıyla göstererek onlara modellik yaptıklarını ifade etmiştir. Ancak, eğer çocuklarını gerçek anlamda örnek olmak istiyorlarsa kendi yaşantılarıyla örnek olmaları gerektiğini söylemektedir. Örneğin, bir ebeveyn çocuğunun şiddete yönelik tutumlardan uzak durmasını istiyorsa ailenin en önemli görevi kendi yaşantısıyla çocuğuna model olmasıdır. Eğer aile “Yaptığımı yapma, dediğimi yap” diyorsa bunun çocuğun üzerinde bir etkisi olmayacağını anlaması gerekiyor demektedir. Aynı zamanda çocuğuna kişilerarası ilişkilerde şiddet kullanmaması gerektiğini söyleyen anne babaların, kendi çocuklarına karşı şiddet uygulaması ebeveynlerin çocuklarının gözlerinde ikiyüzlü konuma getireceğini belirtmiştir (Gordon, 2000: 236-237).

Şiddet, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygınlaşan bir sorun haline gelmiştir. Toplumda şiddet içeren olayların artması, okul çağındaki çocuk ve gençleri de içine alacak şekilde genişlemiştir. Çocuklar ve gençler arasında duygusal ve fiziksel şiddet oldukça sık görülmekte, sokakta, ailede, okulda giderek artan oranda karşımıza çıkmaktadır (Kılıç, 2007: 25).

Anne-babaların aile içerisinde çocuklarına yönelik şiddet içeren tutumları, çocuğun da anne-babaya karşı şiddet içeren tutum ve davranışlar içerisinde olması çocuğun normal hayatta da şiddete yönelik tutumlar sergilemesine neden olmaktadır. Çocuk ailedeki davranışlarını gerek okul ortamında gerekse diğer arkadaş ortamında da yansıtarak şiddet davranışını devam ettirmektedir. Aile içerisindeki şiddet eğilimleri aile dışında da farklı şekillerde kendisini göstermektedir (Ayan, 2007a: 206:214).

Birçok ülkede okular, çocukların evlerinin dışında en çok vakit geçirdikleri yerdir. Bu nedenle çocukları şiddetten uzak tutmak için okullar önemli bir konuma sahiptir. Aynı zamanda okulda görev yapan herkesin görevi, çocukların beden ve ruhsal yönden sağlıklı bir gelişimi için iyi bir ortam oluşturmaktır. Birçok öğrenci okulu, şiddete maruz kaldıkları ya da şiddetin nasıl yapıldığını öğrendikleri yer olarak düşünmektedir (Kılıç, 2007: 26). Milli Eğitim Bakanlığı okullarda şiddetin önüne geçmek için bir takım tedbirler almıştır. Alınan tedbirler doğrultusunda; ilköğretim programına sosyal, duygusal, bilişsel alanlarda sorunlarla baş etme becerilerine ilişkin kazanım ve etkinlikler eklenmiş, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne öğrenci davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili hükümler eklenmiş, okullarda öğrenci meclisleri oluşturulmuş, 2006 yılında okullarda şiddetin önlenmesine yönelik genelge hazırlanmış ve okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesine yönelik eylem planı yürürlüğe konulmuştur (Kılıç, 2007: 40-44).

Son yıllarda ilköğretim öğrencileri arasında şiddetin hızla yaygınlaştığı görülmektedir. Öğrenciler arasındaki şiddete yönelik tutum son yıllarda oldukça dikkat çeken bir boyut kazanmıştır. Karşılaştıkları problemlerde, aralarındaki sorunların çözümünde şiddeti bir yöntem olarak kullanan öğrenciler hem kendilerine hem de diğer öğrenci arkadaşlarına hatta öğretmenlerine ve yakın çevrelerine zarar vermektedirler. Çocuk ve ergenlik dönemindeki şiddet olayları günümüzün ciddi sosyal problemleri haline gelmiştir.

Çocukların anne babalarıyla sosyal ilişkileri arttıkça şiddete maruz kalmalarında ve şiddete eğilimlerinde azalmalar olduğu gözlemlenmiştir. Çocukların şiddet içeren davranışlardan uzak olması için ailesiyle daha fazla vakit geçirmesinin yararlı olduğu düşünülmektedir (Totan ve Deniz Yöndem, 2007: 53).

Öğrencilerin şiddete yönelten çok sayıda faktör vardır. Öğrencinin şiddete yönelik tutumu üzerinde, kişisel özelliklerinin, arkadaşlarının, çevresel faktörlerin, medyanın, toplumun bireylere yüklediği rollerin ve ailenin etkisi vardır. Yapılan araştırmalarda çocukların şiddete eğilimlerinde en belirleyici faktörün, aile faktörü olduğu görülmüştür (Freud, 2007: 316-317; Kılıç, 2007: 40-44; Yılmaz, 2000b: 154).

Ergenlik dönemi, bireylerin şiddeti de içeren farklı riskli davranışlara eğilimli olduğu kritik bir dönemdir (Yorohan, 2011: 1-2). Anne babalar dürüst, saldırgan davranışlar içermeyen çocuklar yetiştirmek istiyorlarsa aile içerisinde hırsı ve kavgayı bırakmalıdırlar. Evde huzurlu bir ortam olması çocuğa çok iyi bir örnek olacaktır. Ailenin mükemmeliyetçi bir tutum sergilemesi ve çocuğun kendisi olmasının engellenmesi, ona hayal kırıklığı yaşatır (Martin, 2003: 37-85).

Jones'un ifade ettiğine ve Sutherland'ın varsayımlarına göre çocuğun suç içeren saldırgan davranışlar sergilemesi sadece fizyolojik nedenlerle açıklanamaz. Bu tür davranışların ebeveynlerdeki sevgi ve sevecenlik eksikliğini karşılamak amacıyla da yapıldığını ve aile içindeki karşılıklı ilişkilerin bir sonucu olduğunu savunurlar (Akt; Yavuzer, 2007: 34).

İlgili alan yazın incelendiğinde, zorbalığa maruz kalan ya da tanık olan öğrencilerin ileriki yaşlarda şiddete yönelik tutumlar sergilediğini, demokratik tutumun egemen olduğu aile ortamında büyüyen çocukların kişilerarası ilişkilerde ve okul hayatında daha başarılı olduğunu gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Branch, 1986: 718-720; Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 65-69; Nijhawan ve Nerma, 1975: 293-294; Tarhan, 2012: 27-29; Zuckerman, Barrett ve Bragiel, 1960: 416).

Gordon, anne babaların çocuklarına karşı şiddet içeren davranışlar uygulamasının temelinde kendi anne babalarının onlara aynı şeyi yapmaları olduğunu ifade etmiştir. Eğer anne babalar şiddet içeren davranışları çocuklarına uygularlarsa şiddete yönelik davranışların bir miras olarak nesiller boyu devam edebileceğini belirtmiştir (Gordon, 2000: 138-139).

1.2 Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin anne baba tutumlarını algılama biçimleri ve şiddete eğilimleri, öğrencilerin sınıf düzeylerine, cinsiyetlerine ve anne-babalarının eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.3 Alt Problemler

Yukarıda belirtilen problemin incelenmesi için, bu çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin;

- 1- Şiddet eğilimlerine göre algılanan anne-baba tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2- Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin sınıf seviyelerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3- Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- 4- Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin annelerinin eğitim seviyelerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 5- Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin babalarının eğitim seviyelerine göre farklılaşmakta mıdır?

- 6- Sınıf düzeyi arttıkça, öğrencilerin şiddete eğilimleri artmakta mıdır?
- 7- Erkek öğrencilerin şiddete eğilimleri kız öğrencilerin şiddete eğilimlerinden daha yüksek midir?
- 8- Annelerin eğitim seviyeleri arttıkça, öğrencilerin şiddete eğilimleri azalmakta mıdır?
- 9- Babaların eğitim seviyeleri arttıkça, öğrencilerin şiddete eğilimleri azalmakta mıdır?

1.4 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin anne baba tutumlarını algılama biçimleri ve şiddete yönelik eğilimlerinin öğrencilerin sınıf düzeyi, cinsiyet, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.5 Araştırmanın Önemi

Her anne-babanın çocuğuna karşı aynı tutumu sergilediği söylenemez. Kimi ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme sürecinde onlara karşı aşırı baskıcı bir tutum sergilerken, kimilerinin de olabildiğince ihmalkâr davrandığını gözlemekteyiz. Hatta aynı anne-babanın farklı çocuklarına karşı dahi benzer olmayan tutumlar sergilediğinin sayısız örnekleri vardır. Örneğin erkek çocuğun daha doğduğu andan itibaren olabildiğince özgür olması için çaba gösteren anne-babalar, söz konusu kız çocukları olunca olabildiğince koruyucu bir tutum sergilemektedirler. Anne-babaların ne aşırı otoriter olması ne de çok ilgisiz olması istendik bir durum değildir. Önemli olan ölçülü

olmak, dengeli bir tutum sergileyebilmektir. Önemli olan yeri geldiğinde kurallar koymak, yeri geldiğinde özgür olabilmesine fırsat oluşturmaktır. Anne-babalarının tutumları üzerinde içinde yaşadığı kültürlerin, toplumsal beklentilerin, eğitim düzeylerinin, kendi yaşantılarının, cinsiyetlerinin, bulundukları ortam koşullarının, eğitim seviyelerinin ve daha sayamayacağımız onlarca nedenin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Anne-babanın sergilemiş oldukları tutumlar, çocuklar için hayattaki ilk örnek tutumları oluşturmaktadır. Çocuk, karşılaştığı sorunlarını iletişim kurarak ya da şiddet uygulayarak çözmeyi ilk ailesel deneyimlerle öğrenmektedir.

Okullarda sürekli artan şiddet olayları üzerinde durulması gereken önemli bir husustur. Çünkü bu günün çocukları, yarının anne babaları olacaklardır. İçinde yaşadığımız toplumda şiddet yerine sevgi ve hoşgörünün, tahammülsüzlük yerine kabullenmenin egemen olmasını istiyorsak çocukları şiddet içeren davranışlara yönelten etmenleri saptayıp üzerimize düşeni yapmamız gerekmektedir. Şiddete yönelik tutumlar üzerinde etkili olan faktörleri belirleyip, çocukların karşılaştığı problemleri çözerken kendilerini şiddetle değil, farklı şekillerde ifade etmelerini sağlamak hepimize düşen görevdir.

Çocukların şiddet içeren tutumlardan vazgeçmeleri tek başlarına kendilerinin halledebileceği bir problem değildir. Bu konuda hem anne babalara hem de eğitimcilere büyük sorumluluklar düşmektedir. Ebeveynlere düşen görev; sadece sözleriyle değil, davranışları ve yaşam biçimleriyle, sorun çözme yaklaşımlarıyla onlara birer rehber, birer örnek olmaktır. Eğitimcilere düşen görev ise; anne babaları çatışma çözme becerileri konusunda eğitmek, iletişim becerileri vermek ve çocuklarını daha fazla tanıyıp anlamalarına yardımcı olmaktır.

İlgili alan yazın incelendiğinde, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin anne-baba tutumlarını algılama biçimleri ile şiddete yönelik eğilimleri arasındaki farkı inceleyen bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu araştırma, öğrencilerin anne-babalarını algılama biçimleri ile öğrencilerin sınıf düzeyleri, cinsiyetleri, annelerinin ve babalarının eğitim

düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığının ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Aynı zamanda öğrencilerin şiddete yönelik eğilimleriyle, anne-babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların olduğunun ya da olmadığının ortaya çıkmasının bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.6 Denenceler

Problem ve alt problemlere bağlı olarak bu çalışmada incelenmesi uygun görülen denenceler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin;

- 1- Anne-baba tutumlarını algılama biçimleri ile şiddete eğilimleri arasında bir fark vardır.
- 2- Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin sınıf seviyelerine göre farklılaşmaktadır.
- 3- Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.
- 4- Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin annelerinin eğitim seviyelerine göre farklılaşmaktadır.
- 5- Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin babalarının eğitim seviyelerine göre farklılaşmaktadır.

- 6- Sınıf düzeyi arttıkça, öğrencilerin şiddete eğilimleri artmaktadır.
- 7- Erkek öğrencilerin şiddete eğilimleri kız öğrencilerin şiddete eğilimlerinden daha yüksektir.
- 8- Annelerin eğitim seviyeleri arttıkça, öğrencilerin şiddete eğilimleri azalmaktadır.
- 9- Babaların eğitim seviyeleri arttıkça, öğrencilerin şiddete eğilimleri azalmaktadır.

1.7 Sayıtlar

Bu araştırmanın sayıtları şu şekilde olacaktır:

1. Örneklem, evreni temsil edebilecek niteliktedir.
2. Araştırmanın örnekleminde bulunan bireyler, kendilerine uygulanan ölçme aracındaki soruları içtenlikle cevaplamışlardır.
3. Araştırmanın örnekleminde bulunan bireyler araştırmaya gönüllü olarak katılmışlardır.

1.8 Araştırmanın Temel Kavramları

Şiddet: Şiddet, bireylerin, fiziksel, ruhsal ya da bilişsel sağlıklarına zarar veren ve gelişimlerini olumsuz etkileyen tutum ve davranışlarla karşı karşıya bırakılmasıdır (Küçükturnan ve Akbaba-Altun, 2006: 94).

Şiddete Yönelik Tutum: Bireyin şiddet içeren eylem ya da fikirlere yönelik duygu, düşünce ve davranışlarını içeren düzenli eğilimleridir.

Algılanan anne-baba tutumları: Çocuk ve ergenlerin anne ve babalarının kendilerine karşı olan davranış ve tutumlarını algılama biçimi olarak tanımlanmaktadır (Baumrind, 1971; Akt; Yılmaz, 2000a: 20-22).

1.9 Sınırlılıklar

1. Bu araştırma ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bulgular aynı özelliği taşıyan bireylere genellenebilir.
2. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin şiddete yönelik tutum düzeyleri “Şiddet Ölçeği”nden aldıkları puan ile sınırlandırılmıştır.
3. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları “Anne Baba Tutum Ölçeği”nden aldıkları puan ile sınırlandırılmıştır.
4. Bu araştırma 2011-2012 Eğitim Öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır.
5. Bireylerin kişisel bilgileri araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”na verdikleri cevaplarla sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM 2

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde önce anne baba tutumları ve şiddete yönelik tutumlar ile ilgili kuramsal bilgilere açıklanmış olup, daha sonra konuyla ilgili yayın ve araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 ANNE BABA TUTUMLARI İLE İLGİLİ KURAMSAL BİLGİLER

Bireyin toplumsal tutumlarının gelişmesinde ailenin önemli bir yeri vardır. Çünkü çocuğun toplumsallaşmaya başladığı ilk yer ailesidir. Uyum bozukluğu yaşayan çocuklar genellikle başarısız anne-baba-çocuk ilişkisinin ürünüdürler (Üstün, Yılmaz ve Kırbaş, 2007:111). Anne babaların birbirleriyle etkileşim tarzları çocukların ahlaki gelişimlerini tahmin etmemize yardımcı olabilir (Walker ve Henning, 1999: 359). Anne-baba tutumlarıyla öğrencilerin davranışları arasında ilişkinin olduğunu gösteren birçok araştırma vardır. Farrington'a göre, katı bir anne baba disiplinine sahip olan çocuklar ile ebeveyn çatışmasına maruz kalan çocukların şiddet eğilimlerinin fazladır (Akt; Franke, 2000: 50). Anne babaların saldırganlık düzeyleri arttıkça öğrencilerin saldırganlık düzeyleri de artmaktadır (Karataş, 2002: 1-3).

Anne babaların çocuk yetiştirirken sergiledikleri tutumları üzerinde ırklarının, etnik kökenlerinin, bulundukları coğrafi bölgelerin, inançlarının, cinsiyetlerinin, kendi çocukluk yaşantılarının ve endişelerinin etkisi büyüktür (Budd ve ark., 2012: 258-260). Anne babaların çocuklarına yönelik tutumları farklı ülke ve kültürlerde çocukların cinsiyetlerine göre de değişiklik göstermektedir. Nijerya'da ebeveynlerin eğitime yönelik tutumlarına baktığımızda kız çocuklarının okuması pek istenmez, kız çocuğu ilerde çocuk bakacağı ve ev işleriyle ilgileneceği için okumasına gerek yoktur. Bu nedenle çoğu Afrika ülkesinde anne babalar kız çocuklarını bir bakıcı gibi görürler. Kız çocuğunun bağımsız bir birey olmasına müsaade etmezler. Erkek çocuklar ise okumalı ve evin geçimini sağlayacak, aile reisi olacak şekilde yetişmelidir. Erkek değerlidir ve bir evin mutluluk kaynağıdır. Aynı kültürde dahi olsa anne babaların kız ve erkek

çocuklarına farklı tutumlar sergiledikleri bir çok araştırmada görülmüştür (Shek, 2008; gerald3rdlaw.blogspot.com., 2012).

Yapılan araştırmalarda elde edilen bulgulara göre, anne-babanın çocuğa yönelik ortaya koyduğu davranış tutumları sosyalleşme sürecinde çocuğun çevresini algılamasında ve uygun tepkileri ortaya koymasında en önemli faktör olarak görülmektedir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 55). Eşler evlilikte birbirlerinin eksikliklerini tamamlamalı, sürekli bir tartışma ortamı içerisinde olmamalıdır. Evde eşlerin birbirlerine karşı hoş olmayan tutumları çocuğu mutsuz eder ve okul başarısını da etkiler. Okula giden çocuğun aklında hep evdeki gerilim ve tartışma; gözünün önünde ise anne babasının gülmeyen yüzü vardır. Aynı şekilde ebeveynlerin ortak karar alamaması ve problem çözme becerilerinin olmaması çocuğun da güven duygusunu zedeler. Sonuç olarak ebeveynlerin birbirlerine karşı tutumları çocuğu etkiler (Tarhan, 2012: 27-29).

Anne babaların çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlar bağımsızlığı geliştiren tutum, saldırganlığı bastıran tutum, otoriter tutum, demokratik tutum, kabul edici tutum, reddedici tutum, iyimser tutum, müsamahakâr tutum, utanç duyucu tutum, ayıplayıcı tutum, cezalandırıcı tutum gibi çeşitli şekillerde tanımlanmıştır (Nijhawan ve Nerma, 1975: 294; Rastogi, 1981: 206; Yılmaz, 2000b: 20).

2.1.1 Anne Baba Tutumları

Çeşitli anne baba tutumları vardır. Yılmaz, yaptığı çalışmada otoriter, demokratik, izin verici-müsamahakâr, hoşgörölü ve izin verici-ihmalkâr olmak üzere dört çeşit anne baba tutumu tanımlamıştır (Yılmaz, 2000b: 20):

2.1.1.1 Otoriter Anne-Baba Tutumu: Otoriter ailelerde, kurallar egemendir ve bu kurallar katı bir şekilde uygulanır, bu ailelerde sadakate değer verilirken çocukla ikili iletişime girilmez (Akt: Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 54).

Otoriter anne-baba tutumunun egemen olduğu ailelerden gelen çocuk ve ergenler, problem davranışlar sergilemeyen veya bu tür davranışlara katılmayan ve kabul edilir düzeyde bir okul başarısı gösterirken buna karşılık benlik saygısı düşük, olumsuz değerlendirilme kaygıları yüksek, depresyona girme riskleri yüksek ve problemle baş etme becerileri düşük kesimi oluşturmaktadır (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 54).

2.1.1.2 Demokratik Anne-Baba Tutumu: Demokratik ailelerde yetişen çocukların izin verici ya da otoriter ailelerde yetişen çocuklardan akademik başarı, sosyal gelişim, benlik saygısı ve ruh sağlığı gibi ölçümlerde daha yüksek puan aldıkları görülmüştür (Akt: Yılmaz, 2000b: 21-22). Demokratik ailede bağımsız düşünmenin teşvik edilmesi ve bireysellik değerlidir, çocuğun kendini ifade edebilmesi ve kuralların anne baba tarafından kontrol edilmesi yerine çocuğun kendini kontrolü daha önemlidir, çocukla ikili iletişim kanalları açık ve sıcaktır (Akt: Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 54-65).

Dornbusch ve arkadaşları (1988) demokratik ve izin verici ebeveyn tutumunu kullanarak, ebeveyn tutumu ile ergenin okul başarısı arasındaki ilişkiyi incelemişler ve demokratik ebeveyn tutumu ile ergenin okul başarısı arasında olumlu; otoriter ve izin verici ebeveyn tutumu ile olumsuz yönde ilişki olduğunu bulmuşlardır (Akt: Yılmaz, 2000b: 22). Erdoğan ve Uçukoğlu'na göre, demokratik aile tutumları sergileyen ailelerin çocukları, okulda daha yüksek akademik başarı göstermekte, başarıya yönelimleri daha yüksek olmakta, bağımsız davranabilmekte, kendilerine güvenmekte, arkadaş canlısı ve takım çalışmasına daha yatkın olmaktadır. Aynı zamanda bu çocuklar daha az, depresif, kaygılı ve bağımlı olmalarının yanında, oluşan duygusal problemlerle baş etme becerileri de daha yüksektir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 55).

2.1.1.3 İzin Verici-Müsamahakâr, Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu: Erdoğan ve Uçukoğlu, İzin-verici anne-baba tutumunun egemen olduğu ailelerden gelen çocuklar ve ergenlerde, problem davranışlar sergileme veya bunlara katılma açısından daha yüksek potansiyel gösterirken okul başarılarının da daha düşük seviyelerde olduğu görülmektedir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 54-55).

İzin verici- müsamahakâr ebeveynler çocuklarına karşı oldukça hoşgörülü davranırlar, davranışlarına herhangi bir sınırlama koymazlar. Aynı zamanda bu tür anne-babalar çocuklarına karşı sıcak ve ilgili davranırlar, onlara sevgi gösterirler (Yılmaz, 2000b: 22). İzin verici ailelerde çocuğa sınır koyma söz konusu değildir, nadiren disiplin uygulanır, bu aileler de sıcak ve kabule yatkın ve genellikle çocuğa koşulsuz destek sunarlar, çocuk tam bir serbestlik içindedir ve aile tarafından mutlak bir kabul söz konusudur (Akt: Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 54).

2.1.1.4 İzin Verici-İhmalkâr Anne-Baba Tutumu: İzin verici ihmalkâr ebeveynler ise çocuklarını hiçbir şekilde denetlemedikleri, davranışlarına sınırlama koymadıkları gibi çocuklarıyla da hiç ilgilenmezler ve sevgi göstermezler (Yılmaz, 2000b: 21-22). Allaman ve Crandall’a göre anne-babanın bu ilgisiz ve dışlayıcı tavırları, çocuğun güçlü bir şekilde onaylanma ve kabul görme ihtiyacı duymasına neden olur (Akt: Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 65).

2.2 ŞİDDETE YÖNELİK EĞİLİMLER İLE İLGİLİ KURAMSAL BİLGİLER

Şiddet, güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel ve toplu hareketlerin tümüdür. Şiddet kelimesi Arapça bir kelime olup bir hareketin bir gücün derecesi, sertlik, karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma ile duygu veya davranışta aşırılık olarak tanımlanmaktadır (İçli, 2007:329; Türk Dil Kurumu, 2012). Şiddet, birini yaralamak ya da zarar vermek amacıyla gücün haksızca ve yasal olmayarak kullanılmasıdır. Fiziksel

ya da psikolojik gücün kişinin kendisine, başka insanlara, bir gruba ya da topluluğa karşı yöneltilen, büyük olasılıkla ölüm, yaralama, psikolojik zarar ve yoksun bırakmaya yol açacak eylemlerin bilinçli olarak gerçekleştirilmesi yahut bu eylemlerde bulunmakla tehdit edilmesi olarak ifade edilebilir (Öğülmüş, 2007:74). Çocuğun büyüme ve gelişmesini engelleyen her türlü fiziksel, sözel, duygusal davranış çocuğa yönelik şiddet olarak tanımlanır (Kocadaş, Özgür ve Özbulut, 2010:94).

Şiddetin tam bir tanımını yapmak kolay değildir. Şiddet davranışının içinde sadece fiziksel içerikli şiddet değil, sözel ve psikolojik içerikli davranışlar ile birlikte birine kasıtlı olarak rahatsızlık vermek de yer almaktadır. Birleşmiş Milletler şiddeti, fiziksel, cinsel, psikolojik olarak herhangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran her türlü söz, davranış ve tehdit olarak tanımlamıştır (Akt: Yıldız, 2007:163). Michaud'a göre şiddet, karşılıklı ilişkilerin olduğu bir ortamda, taraflardan birinin veya birkaçının, doğrudan ya da dolaylı olarak diğer insanların bir kısmının bedensel bütünlüğüne, ahlaki değerlerine, mallarına, kültürel değerlerine, oranı ister küçük ister büyük olsun zarar verecek şekilde tutum sergileniyorsa orada şiddet vardır (Akt. Kocadaş, Özgür, Özbulut, 2010: 10-11).

Genel anlamıyla şiddet bir kişinin, başka kişi ya da kişilere karşı kendi arzularını gerçekleştirmek üzere uyguladığı psikolojik ve fiziki baskı olarak tanımlanabilir. Şiddet farklılıkları, anlaşmazlıkları baskı yaparak çözmeye yönelik yapılan her türlü eylemdir (Üstün, Yılmaz ve Kırbaş, 2007:110-111). Bu şiddet tanımlarından genel olarak şiddet, güç, baskı ve kaba kuvvet kullanarak bireyin başkasına zarar vermek amacıyla yaptığı fiziksel veya sözel eylemlerden oluşan davranışlar olarak tanımlanabilir.

Şiddet ve saldırganlık kavramı genelde birbirlerinin yerine kullanılsa da şiddet, saldırganlığın insan iradesini hiçe sayan en ileri, en aşırı boyutudur. Şiddet, saldırganlığın nefret, düşmanlık gibi duygu durumlarının daha da etkinlik kazandığı biçimi olarak tanımlanabilir (Budak, 2000: 716; Kocadaş, Özgür ve Özbulut, 2010: 7). Dodson şiddeti, öfke ya da düşmanlık duygusunun yıkıcı bir şekilde ortaya çıkması

olarak tanımlarken, Schultz ise şiddeti, hayatta kalma amacıyla kullanılan savunma mekanizmalarından birisi olarak ifade etmiştir (Turam, 1996; 391-436; Lore, Schultz, 1996: 24-28). Bandura ve Baron, şiddeti başkalarının davranışlarını gözlemleyerek ya da model alarak öğrenebilen bir davranış olarak tanımlamışlardır (Akt: Franke, 2000: 49).

Şiddet, bireylerin, fiziksel, ruhsal ya da bilişsel sağlıklarına zarar veren ve gelişimlerini olumsuz etkileyen tutum ve davranışlarla karşı karşıya bırakılmasıdır (Küçükturan ve Akbaba-Altun, 2006: 94). Baron ve Byrne'e göre tutumlar, oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir (Akt: Cüceloğlu, 2004: 521). Allport'a göre tutum, bireyin kendi deneyimleriyle düzenlenen, nesnelere ve ilişkili olduğu durumlara bir yönerge uygulayarak zihinsel veya psikolojik olarak hazır olma durumudur (Klein ve ark., 1981: 15). Rajecki tutumu, bir kişinin düşünerek ve hissederek doğru olduğunu inandığı davranışa yönelmesi olarak tanımlamıştır (Ngidi, 2007: 9). Bu tanımdan yola çıkarsak tutumu bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğelerin birleşmesiyle ortaya çıkan bir eğilim olarak tanımlayabiliriz.

Şiddete Yönelik Tutum ise bireyin şiddet içeren eylem ya da fikirlere yönelik duygu, düşünce ve davranışlarını içeren düzenli eğilimleridir. Şiddet davranışını tek bir nedenle açıklamak yerine birçok kombinasyonun etkileşimiyle açıklamak daha doğru olacaktır. Bireyin şiddete eğilimlerinde kendisinin, ailesinin, okulunun ve içinde bulunduğu sosyal çevrenin tümünün etkisi vardır. Anne babası ayrı ya da boşanmış olan erkeklerin şiddete daha fazla eğilimlidir (Franke, 2000: 47).

Şiddetin en sık görüldüğü yerlerden birisi de hiç şüphesiz okullardır. Okullarda şiddeti önlemek için; öğrenci sayılarına göre okullarda görevli psikolojik danışmanların sayılarının artırılması, öğrencilere problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimler verilmesi, okul yönetimi tarafından şiddet oluşmadan şiddeti önleyici tedbirler alınması, sınıflardaki öğrenci sayılarının fiziki mekâna ve öğretmen sayısına göre

düzenlenmesi, öğretmen-öğrenci-okul ve veli etkileşimine önem verilmesi, öğrencilere yönelik sosyal etkinliklere ağırlık verilmesi, anne-babaların ve öğretmenlere şiddet uygulamaları için eğitimler verilmesi, insani değerler eğitimi verilmesi, hoşgörü, sevgi ve saygı değerlerinin öğrencilere iletilmesi, medyada şiddeti teşvik edici nitelikteki yayınların engellenmesi, öğretmenlerin şiddet içeren davranışlar karşısında neler yapabilecekleri konusunda bilinçlendirilmesi, bireysel sorunları olan öğrencilerle uzmanların daha fazla ilgilenmesi gibi çalışmalar yapılabilir (Üstün, Yılmaz ve Kırbaş, 2007: 129-130; Ersanlı, 2007: 220-221; Göktaş, 2007: 294; Gözütok, 2008: 254-258).

Şiddet, doğaya, insanlara bilerek, isteyerek kötülük yapıp zarar veren yıkıcı, tahrip edici, yok edici saldırgan davranışları kapsar. Bu tip saldırgan davranışlar insana özgü olup, içgüdüden, dürtüden kaynaklanarak uyum sağlayan davranış kalıpları dışında öğrenilerek kazanılır. Şiddet insanlık tarihinde kuşaklar boyu var olmuş bir ürün olarak ortaya çıkmıştır (Kocadaş, Özgür ve Özbulut, 2010: 3-4). Henggeler (1996), şiddete yönelik davranışlarda birey, aile, okul, çevre ve arkadaş faktörlerinin tümünün etkili olduğunu; ancak en fazla etkileyen etmenin aile faktörü olduğunu ifade etmiştir (Akt: Franke, 2000: 63).

2.2.1 Şiddetin Nedenleri

Kılıç, şiddetin nedenlerini psikososyal ve fiziksel gelişim, aile, medya, sosyal çevre, okul ve arkadaş ortamı, beceri ve akademik başarı düzeyi ile alkol ve madde bağımlılığı olarak ifade ederken, Blevins bunlara ek olarak şiddetin bencillikten de kaynaklandığını söylemiştir (Blevins, 2001: 54-55; Kılıç, 2007: 35-38).

2.2.1.1 Psikososyal ve Fiziksel Gelişim: Şiddet davranışının çoğunun öğrenilmiş olup, her insanda şiddet gösterme potansiyeli bulunsa da ancak bazı kişilerin amaçlarını gerçekleştirmek için şiddete başvururlar. Çocukların şiddete yönelmesinde, içinde bulundukları psikososyal ve fiziksel gelişimlerinin etkileri büyüktür. Çatışma çözmede farklı seçenek rol modeline sahip olmayan birçok

genç statü kazanma, saygı görme, temel ve kişisel ihtiyaçlarını karşılamamanın tek ve en etkili yolunu şiddet olarak görmektedir.

2.2.1.2 Aile: Aile bağlarının zayıf olması, ailede kontrolün yeterli olmaması, aile içinde şiddete tanık olunması, şiddete maruz kalınması ve şiddetin pekiştirilmesi ile şiddet gören beklentilerin, tutumların ve inanışların bulunması şiddetin temel nedenlerinden sayılabilir.

2.2.1.3 Medya: Televizyonlarda şiddet içerikli programlara tanıklık edilmesi, bireyin ilerleyen yaşamında şiddet sergilemesi olasılığını güçlendirmektedir.

2.2.1.4 Sosyal çevre: Sosyal çevre, çocuk ve gencin şiddet öğrenmesinde ve uygulamasında etkili olan diğer bir etmendir. Örneğin, çocuğun ve gencin yakın çevresinde çetelerin bulunması, madde kullanan ya da satanların bulunması gibi durumlar bir taraftan çocuğun şiddet deneyimi edinmesine neden olurken bir taraftan şiddeti pekiştiren rol modellerin bir arada bulunmasına neden olurlar.

2.2.1.5 Okul ve Arkadaş Ortamı: Okul ve arkadaş ortamı, şiddetin nedenleri arasında en önemli etmenlerden biridir. Okul ortamı ve okul ortamındaki arkadaş çevresi çocukların ve gençlerin uyum sağladıkları sosyal sistemlerdir. Akranlarından onay görme, bağımsızlık ve arkadaş çevresinin beklentileri çocukta baskıya ve çatışmaya neden olabilir. Okul ve arkadaş çevresinde gözetim ve denetimin azalması durumunda, bu yeni çatışma kaynakları şiddet olasılığını artırır.

2.2.1.6 Beceri ve Akademik Başarı Düzeyi: Beceri ve akademik başarısı düşük olan öğrenciler arkadaşlarından dışlanma görür ve damgalanırlar. Böyle

çocuklarda öfke, reddedilme ve yabancılaşma duyguları pekişerek şiddete yönelebilir.

2.2.1.7 Alkol ve Madde Bağımlılığı: Yapılan araştırmalar madde bağımlılığı ile şiddet arasındaki ilişkinin yüksek olduğunu, bu tür gençlerin genellikle ailesinden ihmal ve istismara uğradıklarını göstermiştir.

2.2.2 Şiddetin Türleri

Şiddet davranışı çeşitli şekillerde kendisini gösterebilmektedir. Gözütok, şiddetin türlerini dört grupta incelemiştir:

2.2.2.1 Duygusal ya da Psikolojik Şiddet: Hakaret etmek, bağırarak, alay etmek, küçük düşürmek, aşağılayıcı sözler etmek, biriyle karşılaştırmak, ihmal etmek, sevgiden yoksun bırakmak vb. gibi insanın duygularına ve psikolojik durumlarına zarar veren eylemleri kapsamaktadır.

2.2.2.2 Fiziksel Şiddet: Tokat atmak, tekme atmak, yumruk atmak, hırpalamak, saçını çekmek, dövmek, kesici aletlerle yaralamak, kaynar su dökmek, sigara ile yakmak vb. gibi insanın bedenine zarar veren eylemleri kapsamaktadır.

2.2.2.3 Cinsel Şiddet: İstemediği zaman ve yerde cinsel ilişkiye zorlamak, bedenini taciz etmek, kadını doğurmaya ya da doğurmamaya zorlamak gibi insanın cinselliğini kendi isteği dışında kullanmak, isteği doğrultusunda kullanmaya engel olmayı kapsayan eylemlerdir.

2.2.2.4 Ekonomik Şiddet: Para vermemek, parasını ve malını elinden almak, yasal olarak hak ettiği mirası başkalarına bağışlamak zorunda kalmak, hak ettiği halde mal edinmesine engel olmak gibi insanların güçlenmesini engelleyen eylemleri kapsamaktadır (Gözütok, 2008: 93-97).

2.2.3 Şiddet, Saldırganlık ve Zorbalık Kavramları Arasındaki İlişki

Saldırganlığın kavramı çeşitli araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Davranışçı yaklaşım saldırganlığı, başkalarını inciten her türlü davranış olarak tanımış ve sadece davranışın kendisine bakılarak saldırganlık davranışı olup olmadığına karar verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Berkowitz saldırganlığı aynı türün üyelerinin birbirine zarar vermek amacıyla sergilediği davranışlar olarak tanımlarken, Freud saldırganlığı ölüm içgüdüsünün bir türevi olarak tanımlamış ve insanın kendisine yönelik yıkıcı eğilimlerini dış dünyadaki olaylara yönlendirmesi olarak ifade etmiştir. Bireyin bir durumda birine, farklı durumda ise diğerlerine yaptığı saldırgan tutumlar süreklilik göstermediği için zorbalık olarak nitelendirilemez. Zorbalık süreklilik gösteren bir eylemdir. Şiddet ile saldırganlık arasındaki ilişkiye bakacak olursak bireyin kendisine karşı yapmış olduğu saldırganca davranışlar şiddet olarak değerlendirilmektedir. Şiddet bireyin hem kendisine, hem diğerlerine karşı olabilirken saldırganlıkta sadece karşıya zarar verme durumu vardır (Yaman, Eroğlu, Peker, 2011:23-29).

Olweus akranlar arasında görülen bir saldırganlık türü olan zorbalığı, kışkırtma unsurunun olmadığı türden bir saldırganlık olup; aralarında fiziksel ya da psikolojik açıdan güç eşitsizliği olan bireylerden güçlünün, karşı tarafı bilerek ve isteyerek sistemli bir biçimde uyguladığı şiddet olarak tanımlar (Akt: Ayas 2010:7). Saldırganlık, kendini korumak adına başkalarının haklarına zarar verecek şekilde davranmaktır. Saldırgan davranışlar engellenme duygusundan kaynaklanan cezalandırıcı ve düşmancadır. Saldırgan davranışta bulunun kişinin amacı yıkmak ve yok etmek değil incitmektir (Ersanlı, 2005: 184-186).

Sonuç itibariyle, çocuğun ilk sosyalleşmeye başladığı ortam ailesidir ve ilk örnek aldığı bireyler kendi anne-babalarıdır. Anne-babaların çocuk yetiştirme sürecindeki tutumları, kendi ebeveynlerinde gördükleri davranışların, içinde bulundukları sosyal çevrenin, eğitim düzeylerinin, deneyimlerinin, değer yargılarının ve inançlarının etkileşimiyle şekillenmektedir. Anne-babaların çocuk yetiştirirken sergilemiş olduğu tutum ve davranışlar, çocuğun ileriki yıllardaki tutum ve davranışlarına yön verirler. Evde demokratik yollarla sorunlar çözümlerse, çocuk karşılaştığı problemleri demokratik yollarla çözmeyi öğrenirken; şiddet ile baskı ile sorunlar halledilmeye çalışırsa, çocuk şiddet ile baskı ile problemlere çözüm aramayı deneyecektir. Çocukların şiddete yönelik sergilediği tutumları üzerinde toplumun verdiği cinsiyet rollerinin etkisi görülmektedir. Erkek çocukların şiddet uygulaması kız çocuklara göre daha normal karşılanabilir. Ergenlik dönemine yaklaştıkça şiddete yönelik tutumlarda artış gözlenmektedir.

2.3 ANNE BABA TUTUMLARI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.3.1 Anne Baba Tutumları ile İlgili Yurt içinde Yapılan Yayın ve Araştırmalar

Küçükturan, çocukların algıladıkları anne baba tutumlarına ilişkin ölçek geliştirmek amacıyla 9-17 yaşları arasındaki 280 çocuğa kompozisyon yazdırmış, öğrencilerin yazdıkları tek tek değerlendirilmiş ve anne baba tutumuyla ilgili maddelerden yola çıkarak anne baba tutum ölçeğini geliştirmiştir. Daha sonra 576 öğrenciye kendi ifadelerinden oluşan 88 maddelik ölçek uygulanmıştır. Analiz sonuçları ölçeğin iki faktörlü olduğunu, faktörlerin 15 maddeden oluştuğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenirliğini değerlendirmek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Alpha değeri birinci faktör için .88, ikinci faktör için .85 ve toplam için .79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktörleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Hesaplanan ikili korelasyona göre, sorumluluk tutumlarına ilişkin anne baba tutumları ile otorite faktörüne ilişkin anne baba tutumları arasında negatif, ancak anlamlı ($p < .01$) bir ilişki bulunmuştur. Toplam ölçek puanı ile sorumluluk faktörü arasında $-.65$ ($p < .01$) ve otorite faktörü arasında $.62$ ($p < .01$) anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir (Küçükturan, 2005).

Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırma Ankara ilindeki anaokulu öğrencilerine ve velilerine yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre anneleri demokratik tutuma sahip olan öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri, anneleri demokratik tutuma sahip olmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca anneleri aşırı koruyucu tutuma sahip olan öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri, anneleri aşırı koruyucu tutuma sahip olmayan öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır (Sarı, 2007).

Çeçen tarafından, Çukurova Üniversitesinde çeşitli fakültelerde öğrenim gören 521 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada anne baba tutumunu demokratik algılayan öğrencilerin, anne babalarını otoriter, tutarsız, koruyucu algılayanlara göre kendilerini daha az yalnız hissettikleri, kendilerini daha iyi ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Anne babalarını koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin de anne babalarının tutumlarını otoriter ve tutarsız algılayanlara göre daha az yalnız hissettikleri görülmüştür. Çalışma anne babası otoriter ve tutarsız tutum sergileyen öğrencilerin hayatlarının ileriki dönemlerinde yalnız kalma risklerinin yüksek olduğunu göstermiştir (Çeçen, 2008).

Marmara Üniversitesi'nde 208 kız ve 104 erkek üniversite öğrencisiyle yapılan çalışmada öğrencilerin düşünme stilleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada anne-baba tutumları ile gençlerin düşünme stilleri arasında anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Çocuklarını olduğu gibi kabul eden, onların düşüncelerine saygı duyan, kendilerini ifade etmelerine izin veren anne baba tutumları ile çocukların eleştirel düşünme stilleri arasında olumlu ilişki belirlenmiştir. Kendi düşüncelerine önem verilmeyen, kuralcı aile anne-baba tutumuna sahip, otoriter tutumda olan ailelerin çocuklarının daha az daha az eleştirel düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada kız öğrencilerinin erkeklere göre daha fazla eleştirel düşünme stillerine sahip olduklarını bunun nedeni olarak da kızların erkeklere nazaran aileleriyle

daha iyi ilişki kurdukları ifade edilmiştir. Araştırmada anne ve baba eğitim düzeyinin artması, çocukların daha fazla eleştirel, yenilikçi ve daha az tutucu düşünme stilleri geliştirmeleri üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Palut, 2008).

Ankara ilindeki liselerde okumakta olan 14-18 yaşları arasında olan 1366 öğrenci üzerine yaptığı çalışmada ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile öğrencilerin akademik başarıları ve iyimserlikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada ailelerini demokratik olarak algılayan öğrencilerin iyimserlik düzeyleri, ailelerini ilgisiz ve otoriter olarak algılayan öğrencilerin iyimserlik düzeylerinden yüksek çıkmıştır. Yine bu çalışmada ailelerini müsamahakâr olarak algılayan öğrencilerin iyimserlik düzeyleri ailelerini ilgisiz ve otoriter olarak algılayan öğrencilerin iyimserlik düzeylerinden yüksek çıkmıştır (Sarı Cenk, 2008).

2000 yılında Karabük ilinde yaşayan 381 anne ve 381 baba üzerinde çalışma yapılmıştır. Çalışmada anne babaların çocuklarına yönelik tutumları incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre anne babaların eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutumlarının da arttığı belirlenmiştir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2008).

Fırat tarafından yapılan araştırmanın örneklemini İstanbul ili Kartal ilçesinde bulunan Kartal Ceza Adliyesi Çocuk Mahkemeleri'nde suç istinadı ile yargılanan yaşları 12-18 arasında olan suça sürüklenmiş 104 çocuk oluşturmuştur. Yapılan çalışmada anne baba tutumlarının çocuğun gelişiminde ve kişiliğin oluşmasında önemli bir değişken olduğu ve anne baba tutumlarının çocuğun suça yönelmesinde oldukça önemli bir etken olduğu belirtilmiştir (Fırat, 2009).

2005-2006 eğitim öğretim yılında Eskişehir ilinde bulunan ilköğretim 8. sınıfta okuyan 685 öğrenci üzerine yaptıkları araştırmada anne baba tutumlarını demokratik, otoriter, koruyucu ve ilgisiz olarak dörde ayırarak çalışmayı sürdürmüşlerdir. Yapılan çalışma

sonucunda öğrencilerin anne babaların en çok oranda demokrat anne baba tutumuna, en az oranda ise otoriter anne baba tutumuna sahip oldukları belirlenmiştir (Filiz ve Yaprak, 2009).

2008 yılında Adana’da 209 kız ve 231 erkek olmak üzere 440 ilköğretim 6. sınıf öğrencisi ile yapılan çalışmada öğrencilerin anne baba tutumlarıyla akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan çalışmada kız öğrencilerden akademik başarı düzeyi en yük olan grup demokratik anne baba tutumuna, erkek öğrencilerden akademik başarı düzeyi en yüksek olan grup müsamahakâr anne baba tutumuna sahip olup kem kız öğrencilerden hem de erkek öğrencilerden akademik başarı düzeyi en düşük olan grup otoriter anne baba tutumlarına sahip olan öğrenciler olmuştur; ancak bu farklılık anlamlı düzeyde çıkmamıştır (Gelir, 2009).

İstanbul ili Kadıköy ilçesindeki bir ilköğretim okulunda öğrenim gören 184 erkek, 166 kız toplam 350 tane ilköğretim 8. sınıf öğrencisi üzerine yaptıkları araştırmada anne babaların çocuklarına ilgili ve sevecen bir tutum sergilemelerinin ve onları özerk olmaya teşvik etmelerinin çocukların öz-yeterlik ve içsel değer algılarını olumlu düzeyde etkilediği, ailelerin çocuklarına karşı aşırı koruyucu olmadan çocuğa özgürlük ve destek vermesinin çocuğun özgüvenini artırdığı ve çocuğun sınav kaygısını azalttığı gözlenmiştir (Üredi ve Erden, 2009).

Kastamonu ilinde ilköğretim okulu öğrencilerin anne- baba tutumu algılarını ve bu algıların etkilerini incelemek üzere bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; erkek öğrenciler kız öğrencilere göre annelerini daha reddedici bulurken, annesi ilköğretim eğitimi almış öğrenciler, annesi lise ve üniversite eğitimi alan öğrencilere göre annelerinin daha fazla reddedici tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Babası sağlık ve eğitim alanında çalışanlar, babalarını en düşük oranda reddedici olarak algılamaktadır. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre erkek öğrenciler kız öğrencilere

oranla anne babalarını aşırı koruyucu tutuma sahip olarak algılamaktadır (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011).

Çocukların bağlanma güvenlikleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumlarını incelemek amacıyla İstanbul ilindeki çeşitli özel anaokullarında öğrenim gören 4-6 yaş arasındaki 65 tane çocuğa “Oyuncak Öykü Tamamlama Testi” uygulanmıştır. Çocukların ebeveynlerine ise “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri” ve “Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Çocuk yetiştirme tutumları ebeveynlerin cinsiyetine göre incelendiğinde annelerin babalara göre daha çok demokratik tutumu benimsediğini, babaların ise izin verici tutumu annelerine kıyasla daha çok benimsedikleri bulunmuştur. Babanın kaygı düzeyi ile tutumu arasındaki ilişki incelendiğinde yüksek düzeyde kaygıya sahip olan babaların aşırı koruyucu tutumu benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Güner, 2011).

2010-2011 eğitim öğretim döneminde İstanbul ilinde anne ve babası evli ve boşanmakta olan 288 tane çocuk ve ergen ile yapılan çalışmada çocuk ve ergenlerin algıladıkları anne baba tutumlarıyla kişilik özellikleri incelenmiştir. Anne babası boşanma sürecinde olan çocukların anne babası birlikte olan çocuklardan Öz Yeterlilik puanlarının daha düşük olduğu bulunmuştur. Anne babası çatışmasız bir şekilde birlikte olan çocukların annelerini ve babalarını daha sıcak bulduğu ve annesini daha sıcak bulanların saldırganlığı azalttığı belirtilmiştir. Çalışmada anne babası ayrı olan çocukların anne babası birlikte olan çocuklara göre daha saldırgan tutumda oldukları, okul başarılarının daha düşük olduğu ve daha fazla uyumsuz davranışlar gösterdikleri ifade edilmiştir (Kobaoğlu, 2011).

İstanbul’da 7-14 yaş arasındaki çocukları olan ebeveynlerin sahip oldukları değerlerin, çocuklarını koruma tutumlarına ilişkin yapılan çalışmada 71 Muhafazacı ve 83 Yeniliğe Açıklık değerine sahip 154 anneden elde edilen verilen analizi sonucunda Muhafazacı değere sahip olan anneler cinsel içerikli olan ve olumsuz örnek oluşturabilecek

televizyon sahnelerini, Yeniliğe Açıklık değerine sahip annelere göre daha sakıncalı bulmaktadır (Sarıkaya, 2011).

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumlarıyla kişilik özelliklerini inceleyen araştırma yaş ortalaması 22,5 olan 324 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2008-2009 eğitim öğretim yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmuştur.

Anne ve babalarının demokratik tutumda algılayan öğrencilerin başarılı kimlik statülerinin olumlu yönde geliştiği, bu bağlamda başarılı kimlik statüsüne sahip olan gençlerin ailesinden destek gördüğü sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre baba denetiminin yüksek olması gençlerin ipotekli kimlik statüsüne sahip olması yönünde etkilediği, başarılı kimlik statüsüne sahip olan gençlerin özdenetim düzeylerinin yüksek olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarıyla kişilik özellikleri arasında anlamlı düzeyde ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yenihiyat, 2011).

5-6 yaş arası çocuklara sahip olan anne babalara verilen eğitimin anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin etkisi incelendiği araştırma 2008-2009 eğitim öğretim yılında Adana ilinde anasınıfında öğrenim gören 25 anne ve 25 baba üzerinde yapılmıştır. Çalışmada deney grubundaki anne babalara 12 hafta boyunca haftada bir gün anne baba eğitimi verilmiştir. Verilen eğitimler sonucunda anne babaların çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumları üzerinde etkili olduğu görülmüş, deney grubundaki annelerin Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PATT) ön test puan ortalamalarının 83.28, son test puan ortalamalarının 115.38, kontrol grubundaki annelerin ön test puan ortalamalarının 91.04, son test puan ortalamalarının 93.68 olduğu, deney grubundaki babaların Öğretmen Olarak Anne Baba Envanteri (PATT) ön test puan ortalamalarının 85.32, son test puan ortalamalarının 119.96, kontrol grubundaki babaların ön test puan ortalamalarının 84.76, son test puan ortalamalarının 86.08 olduğu görülmüştür (Yılmaz Bolat ve Gürsoy, 2011).

2010-2011 öğretim döneminde Harran Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilerle yapılan çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarının öğrencilerin problem çözme becerilerine, sosyal kaygılarına ve akademik başarılarına etkisini incelemektir. Çalışmandan elde edilen bulgulara göre, demokratik anne baba tutumuna sahip olan öğrencilerin akademik başarılarının yüksek olduğu ve sosyal kaygı düzeylerinin düşük olduğu gözlenmiştir. Ayrıca tutarsız ve ilgisiz anne baba tutumuna sahip olan öğrencilerin akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin düşük ve sosyal kaygı düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Otoriter tutum sergileyen anne babalarının çocuklarının akademik başarı düzeylerinin ve sosyal kaygı düzeylerinin yüksek olduğu, koruyucu tutum sergileyen anne babaların çocuklarının da problem çözme becerilerinin düşük olduğu belirlenmiştir (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012).

Anne-Baba tutumları ile ilgili Yurt içinde yapılan yayın ve araştırmalar incelendiğinde; Ankara ilindeki anaokulu öğrencilerinin, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum becerilerine etkisi; üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine ve ana baba tutum algılarına göre yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeyleri; üniversite öğrencilerinin düşünme stilleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki; ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile öğrencilerin akademik başarıları ve iyimserlikleri arasındaki ilişki; anne-baba tutumlarının çocuğun gelişiminde ve kişiliğin oluşmasında etkisi; sekizinci sınıf öğrencilerinin anne-baba tutumlarıyla akademik başarıları arasındaki farklılaşma; ebeveynlerin sahip oldukları değerlerin çocuklarını koruma tutumlarına etkisi ve 5-6 yaş arası çocuklara sahip olan anne-babalara verilen eğitimin anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin etkisi üzerine çalışmalar yapıldığını görüyoruz. Yapılan bu çalışmalar göz önüne alındığında, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sınıf düzeyi, cinsiyet, annelerinin ve babalarının eğitim düzeyleri ile algıladıkları anne-baba tutumlarının da incelendiği bu çalışmanın alana katkısı olacağı düşünülmektedir.

2.3.2 Anne Baba Tutumları ile İlgili Yurtdışında Yapılan Yayın ve Araştırmalar

Amerika Birleşik Devletleri'nde 31 aileden seçilen ve yaşları 6-12 arasında değişen 38 erkek ve 22 kız olmak üzere toplam 60 çocuk ile yapılan araştırmada ebeveynlerdeki reddetme tutumunun çocukların davranışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çeşitli kabahatler işleyen çocukların davranışlarıyla ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında annesi suç işlemelerine hoş bakmayan çocukların hatalarını gizlemeye ve yetişkin bir insanmış gibi davranış sergileme eğiliminde olduğu görülmüş, doğuştan itibaren meraklı olan çocukların ise çekinmeden uygulamalara karşı gelici davranışlarda bulundukları gözlenmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise babaların tutumlarıyla çocukların davranışları arasında anlamlı hiçbir ilişki bulunmamıştır (Peterson ve ark., 1959).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 165 anne ve 140 baba ile yapılan çalışmada ebeveynlerin tutum ve davranışlarını etkileyen faktörler ile çocukların tutum ve davranışları arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Yapılan çalışmada annenin tutumlarında sosyo-ekonomik düzeyi, eşinin mesleği, eğitim durumu ve yaşının etkili olduğu, eğitim düzeyi düşük olan annelerin eğitim düzeyi yüksek olan annelere göre daha otoriter ve kontrolcü bir tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarında ailedeki çocuk sayısının da belirleyici faktörlerden olduğu belirtilmiştir (Zuckerman, Barrett ve Bragiel, 1960).

Peterson ve arkadaşları, Amerika'da 41 erkek, 36 kız toplam 77 çocuk ile yaptıkları araştırmada çocukların davranış problemlerini ve ebeveyn tutumlarını incelemişlerdir. Katı ve soğuk baba tutumlarıyla çocukların davranışları arasında ilişki görülmüştür. Ebeveyn davranışlarıyla çocukların davranışları genelde benzerdir. Bu durum da çocuğun davranışlarında ebeveynlerin model olduğunu gösteriyor. Çalışmanın bir diğer sonucu ise katı ve soğuk babaların evde duygusal görüntüler oluşmasına asla izin vermedikleridir ve çocuklardaki gerginliğin önemli miktarı aşırı derecede bastırmadan kaynaklanabilir (Peterson ve arkadaşları, 1961).

Hindistan’da 11. sınıfta eğitim gören ve yaş ortalamaları 16.7 olan 80 öğrenci ve bu öğrencilerin anne-babaları ile yapılan çalışmanın amacı ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını ve bu tutumların çocuklardaki sonuçlarını inceleyen bir araştırma yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuca göre ebeveynlerin çocuklarına karşı demokratik, baskıcı, cezalandırıcı, özgürlükçü ve otoriter tutumları sergiledikleri görülmüştür. Anne babası tarafından otoriter ve baskıcı ebeveyn tutumuna maruz kalan öğrencilerin bu tutumları çok rahat öğrenebildiği, kendi kişisel ve sosyal ilişkilerinde de uygulayabildiği sonucuna ulaşılmıştır (Nijhawan ve Nerma, 1975).

Amerika Birleşik Devletleri’nde Temple Üniversitesinden Branch, 76 çocuk üzerinde anne baba tutumlarının çocukların davranışları ilişkili mi sorusuna cevap aradığı araştırmasında anne baba tutumlarının çocukların tutumlarına etkisini incelemek üzere boylamsal ve kesitsel bir çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmada çocukların tutumlarının değişmesinde annelerin rollerinin büyük olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçları çocukların tutumlarının yaş ile de ilişkisi olduğu, yaş ilerledikçe de tutumların değiştiği belirtilmiştir. 4-5 yaşlarında anne babalarına benzemeyen çocukların tutumlarının, yaş ilerledikçe anne babalarının tutumlarına benzer şekilde değiştiği görülmüştür (Branch, 1986).

Gorman-Smith ve arkadaşları (1996) yaptıkları çalışmada 362 Afrika, Amerika ve Latin kökenli ergen üzerinde şiddet içeren ve içermeyen davranışlar ile aile tutumu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Katılımcılar şiddet eğilimli olanlar, şiddet karşıtı olanlar ve suça karışmış olanlar olmak üzere üç gruba ayrılmışlardır. Şiddete eğilimli gruptaki anneler ve çocukların diğer gruptaki anne ve çocuklara göre ailelerinde disiplin yönünden eksik olduğu ve aile bağlarının zayıf olduğu görülmüştür (Akt: Franke, 2000).

Amerika Birleşik Devletleri’nde 9 ve 11. sınıflardaki 145 erkek, 127 kız olmak üzere toplam 272 ergenle, anneye özgü ve babaya özgü aile tutumlarının öz-saygı, depresyon

ve hayattan tatmin olma ile ilişkilendirilmesini inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre, açıklayıcı-otoriter anne tutumu altında yetişen ergenlerde öz-saygı ve hayattan tatmin olma durumu, izin verici anneye olan kıyasla daha yüksek seviyelerde çıkmıştır. Depresyon durumu ise çok daha az oranda seyretmektedir. Araştırmanın sonucuna göre bu üç alanda açıklayıcı otoriter anne tutumunun izin verici anne tutumuna göre ergen gelişiminde belirgin biçimde avantaj sağladığı bulunmuştur. Babaya özgü tutumların ise çocuğun psikolojik gelişiminde etkisi olmak birlikte bunun anneye özgü tutumlar kadar belirgin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Milevsky, Schlechter ve Netter, 2006).

Hindistan’da 2005 yılında ergenlik dönemi çağında kızları olan 200 ebeveyn ile yapılan çalışmada ebeveynlerin kız çocuklarına cinsiyet eğitimi kazandırma tutumları incelenmiştir. 100 ebeveyn kırsal kesimden, 100 ebeveyn ise kentsel bölgelerden tesadüfi yöntemlerle seçilmiş ve veri toplama amacıyla mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kentsel kesimde yaşayan ebeveynlerin, kırsal kesimdeki ebeveynlere göre kız çocuklarının cinsiyet eğitime tutumu daha kabul edilebilir düzeydedir. Çalışmada kırsal kesimdeki ebeveynlerin büyük çoğunluğu kız çocuklarına cinsiyet eğitimi vermeyi önemsiz bulurken, özellikle annelerin, ister kırsal kesimde yaşayan olsun isterse kentsel kesimde yaşayan olsun, kız çocuklarına cinsel eğitim konusunda konuşmayı utanç verici ve gereksiz gördükleri ortaya çıkmıştır (Mahajan ve Sharma, 2005). Ebeveynlerin kız çocuklarının cinsiyet eğitimleri konularındaki tutumu ve utanç duymaları, çocukların cinsel kimliklerinden dolayı baskıcı ve ilgisiz bir ebeveyn tutumuna maruz kaldıkları söylenebilir.

Kanada da yaşları 3-6 arasında değişen 35 çocuk ve annesi üzerine yapılan çalışmada çocukların problemli davranışlarının iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma ebeveynlere yönelik bir müdahale programı içeriyordu. Müdahale programı 15 hafta boyunca ve haftada iki saat olarak uygulanmıştır. Verilen eğitim programından sonra çocukların davranışsal problemlerinde iyileşme görülmüş, sosyal etkileşimlerinin ve uyum

düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmış bu durum da annelerdeki tutum ve davranışların çocuklar üzerinde etkili olduğunu göstermiştir (Landy ve Menna, 2005).

Amerika Bileşik Devletleri'nde çocuklardaki tutum ve davranışlar üzerinde ebeveyn tutumlarının etkisini içeren bir çalışma yapılmıştır. Çalışmaya 58 kız, 15 erkek olmak üzere yaş ortalamaları 10.1 olan 73 çocuk ve ebeveynleri katılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre ebeveynlerin davranışlarıyla çocukların davranışları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Haines ve arkadaşları, 2008).

Hindistan'da ortaöğretimde ergenlik dönemi eğitime ilişkin velilerin farkındalık ve tutumlarını inceleyen bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 210 ebeveyn oluşturmuştur. Çalışmanın bulgularına göre kentsel bölgede yaşayan ebeveynlerin, kırsal bölgede yaşayan ebeveynlere göre farkındalık düzeyleri yüksek bulunmuştur. Ayrıca babaların ve annelerin eğitim konusundaki tavırlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Rout, 2011).

Anne-Baba tutumları ile ilgili Yurt dışında yapılan yayın ve araştırmalar incelendiğinde; anne-babaların tutumlarının çocukların tutumlarına etkisi; ebeveynlerdeki reddetme tutumunun 6-12 yaş arası çocukların davranışları üzerindeki etkisi; ebeveynlerin tutum ve davranışlarını etkileyen faktörler ile çocukların tutum ve davranışları arasındaki ilişki; çocukların davranış problemleri ve ebeveyn tutumları; ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını ve bu tutumların çocuklardaki sonuçları; ergenlerin şiddet içeren ve içermeyen davranışları ile aile tutumu arasındaki ilişki; anneye özgü ve babaya özgü aile tutumlarının ergenlerde öz-saygı, depresyon ve hayattan tatmin olma ile ilişki ve ebeveynlerin kız çocuklarına cinsiyet eğitimi kazandırma tutumlarını inceleyen çalışmalara ulaşılmıştır. Yurt dışında yapılan çalışmaların genellikle anne-baba tutumunun çocuğun davranışları üzerinde etkisini inceleyen araştırmalar olduğunu ve anne-baba eğitim düzeyi ile davranış tutumları üzerinde fazla araştırmalara ulaşamadığı söylenebilir.

2.4 ŞİDDETE YÖNELİK EĞİLİMLER İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.4.1 Şiddete Yönelik Eğilimler ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

İzmir ve Denizli illerinde öğrenim gören 257 kız 260 erkek olmak üzere toplam 517 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile yapılan çalışmada amaç ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin şiddete eğilimleri ile aidiyet (okula bağlılık) duygusu, özyeterlik inançları, şiddete yönelik inançlar, medya ve arkadaş grubu ile olan ilişkileri incelemek olmuştur. Veri toplamak için Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve Algılanan Çok Boyutlu Şiddet Kaynakları Ölçeği Kullanılmıştır. Yapılan araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddete eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmüş, 15 yaş grubunda yer alan öğrencilerinin diğer öğrencilere göre şiddete yönelik tutum puanlarının arttığı belirlenmiş burun da yaş arttıkça şiddete yönelik tutumun arttığını göstermiştir. Ayrıca şiddete yönelik tutum arttıkça okulda şiddete başvurma oranının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulguları şiddete yönelik tutumun medyadaki şiddet görüntülerinin izleme ile ilişkili olduğunu göstermekte, arkadaş grubunun da şiddete yönelik tutum üzerinde etkisi olduğu belirtilmiştir (Balkıs, Duru ve Buluş, 2005).

Okullarda meydana gelen şiddet olaylarını gazetelerdeki haberler yoluyla incelendiği araştırmada Cumhuriyet, Milliyet ve Zaman gazetelerinde 2002-2004 yılları arasında çıkan haberleri taramış ve bu haberlere içerik analizi uygulanmıştır. Yapılan çalışmada okullardaki şiddetin azalması için medyanın okuyucuları şiddetin önlenmesi konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılması, velilerin, öğretmenlerin ve idarecilerin öğrencilere şiddet içermeyen örnek olacak davranışlar sergilemesinin önemi belirtilmiştir. Bu araştırmada öğrencilerin çoğu zaman hem şiddetin mağduru, hem de uygulayıcısı oldukları ifade edilmiştir (Altun, Güneri ve Baker, 2006).

Sivas ilinde merkezde bulunan 70 tane resmi ilköğretim okulunda 6., 7., ve 8.sınıflarda öğrenim gören 16.371 kız ve erkek öğrenci üzerinde yapılan bu çalışma, ailenin sosyo-

kültürel, ekonomik, psikolojik ve iletişimsel özelliklerinin çocuğa yönelik şiddet olaylarının yaşanmasında ne derece etkili olduğunu saptayabilmek ve şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimlerini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimlerinin daha fazla olduğu gözlenmiştir. Çocuğun şiddete uğramasında ailenin sosyo-ekonomik, kültürel ve psikolojik özelliklerinin etkili olduğu belirtilmiştir. Çocuğu disiplin ve şiddet kullanarak terbiye etmenin Türk toplumunda yerleşmiş ve önemli bir sorun olduğu belirtilen çalışmada geleneksel yöntemlerle çocuk yetiştiren ailelerin çocuklarına karşı şiddeti istenmeyen davranışı engellemek için kullandıkları ifade edilmiştir. Ayrıca şiddetin evde başlayıp okulda devam ettiği, buradan da tüm topluma yayıldığı belirtilmiştir. Boşanmış ya da kalabalık ailelerden gelen çocukların daha fazla şiddete uğradığı belirtilen çalışmada eğitim ve gelir seviyesi çok düşük olan ailelerden gelen çocukların da risk altında olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ayan, 2007a).

İlköğretim çağındaki öğrencilerdeki akran zorbalığı çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma Ankara’da ilköğretim 8.sınıfa giden 576 öğrenci üzerinde 2005-2006 öğretim yılının birinci döneminde yapılmıştır. Yapılan araştırmada öğrencilerin en fazla uğradıkları zorbalık türü fiziksel ve sözel zorbalık türleri olmuştur. Genel itibariyle zorbalığın yaygın bir sorun olduğu aile içinde çocuğun şiddete tanık olması, karışması, taraf tutmak zorunda olması da zorbalığın nedenlerinden olduğu ifade edilmiştir (Gökler, 2007).

Son yıllarda ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki artan şiddet olaylarını ele almış ve bu durumun toplumun büyük bir kısmında rahatsızlık meydana getirdiğini belirtmiştir. Şiddetin önüne geçebilmek amacıyla ailelerin çocuklarına daha fazla zaman ayırmalarının çocukların şiddete yönelmesini önemli ölçüde azaltacağını, parçalanmış ailelerden gelen çocukların şiddete daha fazla eğilimli olduklarını ifade etmiştir (Hökelekli, 2007).

Şiddet karşıtı verilen eğitim programının öğrencilerin şiddet eğilimi üzerine etkisi incelenmiştir. İzmir ilinin Bornova ilçesinde 2001-2002 yılları arasında 76 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada 42 öğrenci deney grubuna, 36 öğrenci kontrol grubuna alınmıştır. Deney grubuna beş hafta boyunca haftada iki saat Şiddet Karşıtı Eğitim Programı uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise herhangi bir eğitim verilmemiştir. Verilen eğitimlerden sonra deney grubundaki öğrencilerin şiddete yönelik eğilimlerinde anlamlı ölçüde düşüş olduğu gözlenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre eğer okullarda şiddeti önlemeye yönelik bir eğitim programı düzenlenirse öğrencilerin şiddete yönelme davranışlarında azalma olacağı belirtilmiştir (Uysal ve Bayık Temel, 2007).

Amasya ilindeki 156 kız, 172 erkek olmak üzere toplam 328 ortaöğretim öğrencisine şiddetin nedenleri üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, şiddete neden olan faktörler tv. programları, okullardaki rehberlik hizmetlerinde ve aile eğitimlerinde olan eksiklikler ve sosyal etkinliklerin yetersiz oluşu temel nedenler arasında gösterilmiştir (Üstün, Yılmaz ve Kırbaş, 2007).

Ailede kadına yönelik şiddete ilişkin tutuma yönelik araştırmasının örneklemini 2007 yılında İzmir’de Ege Üniversitesinde çeşitli fakültelerde eğitim gören 468 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın sonucuna göre erkeklerin çocukluk dönemlerinde kızlara nazaran daha fazla şiddete maruz kaldığı, çocukların şiddete maruz kalmasıyla anne babalarının eğitim ve gelir düzeyleri arasında bir farklılaşma olmadığı gözlenmiştir. Şiddetin görüldüğü ailelerde genelde şiddetin bir tek türünün değil diğer şiddet türlerinin de görüldüğü, şiddetin olduğu ailelerde çocukların çeşitli travmalar da yaşadığı gözlenmiştir. Çocukluk ve ergenlik döneminde şiddete uğradıklarını belirtilenlerin şiddete daha eğilimli oldukları görülmüştür (Baykal, 2008).

2006-2007 öğretim yılında Adana’da bir lisede yapılan çalışmada bilişsel davranışsal teknikler ve psikodrama teknikleri kullanılarak yapılan grupla psikolojik danışma uygulamalarının 9.sınıf öğrencilerin saldırganlık davranışları üzerinde bir etkisi olup

olmadığı araştırılmıştır. Araştırmada yapılan uygulamalar ve çeşitli değerlendirmeler sonrasında saldırganlık düzeyi en yüksek olan öğrencilerden 36 öğrenci seçilmiş ve bu öğrenciler tesadüfi yöntemlerle her grupta 12 kişi olacak şekilde 3 gruba ayrılmıştır. Psikodrama deney grubundaki öğrencilerden biri uygulama tamamlamadan ayrıldığı için psikodrama deney grubu 11 kişi ile devam etmiştir. Araştırmada bağımlı değişkeni olarak Buss ve Warren tarafından 2000 yılında revize edilip Can tarafından 2002 yılında Türkçeye uyarlanan Saldırganlık Ölçeği ön test yöntemi ile deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Bilişsel Davranışçı Terapi teknikleri kullanılarak yapılan grupla psikolojik danışma uygulamaları 10 oturum, Psikodrama Teknikleri kullanılarak yapılan grupla psikolojik danışma uygulamaları 14 oturum olacak şekilde uygulanmış, kontrol grubuna ise herhangi bir çalışma yapılmamıştır. İzleme ölçümleri ise deneysel uygulama bittikten 16 hafta sonrasında yapılmıştır. Bilişsel davranışsal teknikler ile yapılan uygulamalar sonucunda, kontrol grubuna göre toplam saldırganlık, fiziksel saldırganlık, öfke ve düşmanlık toplam puanları üzerinde etkili olduğu, sözel saldırganlık toplam puanı üzerinde ise etkili olmadığı gözlenmiştir. Psikodrama teknikleri ile yapılan uygulamalar sonucunda, kontrol grubuna göre toplam saldırganlık, öfke ve düşmanlık toplam puanları üzerinde etkili olduğu, sözel ve fiziksel saldırganlık üzerinde etkili olmadığı gözlenmiştir. Karşılaştırmaya ilişkin yapılan analizlerde bilişsel davranışçı teknikler kullanılarak yapılan uygulamaların psikodrama teknikleri kullanılan uygulamalara göre saldırganlık toplam, fiziksel saldırganlık ve öfke toplam puanları üzerinde daha etkili olduğu görülmüş, diğer alt ölçeklerde etki farkı bulunamamıştır (Karataş, 2008).

2006-2007 eğitim-öğretim yılında İstanbul'daki yatılı ilköğretim bölge okullarında görev yapan 193 tane öğretmen ve yöneticileri kapsayan çalışmada, öğretmen ve yöneticilere verilen eğitimin onların şiddet algılarına ve şiddete eğilimlerine ilişkin etkisi incelenmiştir. Verilen eğitim sonucunda şiddeti yönelik tutumlarında olumlu yönde bir gelişme olduğu; fakat şiddet algılarında anlamlı bir değişikliğin olmadığı gözlenmiştir. Öğretmenlerin şiddete eğilimlerinde yaşlarının, cinsiyetlerinin ve kıdemlerinin arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Mertoğlu, 2008).

Ailedeki şiddetin ergen erkek çocuğun suç işleme davranışına olan etkilerini incelemiştir. Araştırmasını İstanbul Bayrampaşa H tipi cezaevinde bulunan yaşları 15 ile 18 arasında değişen 235 çocuk üzerinde, anket yöntemiyle ve tek oturumda yapmıştır. Yapılan araştırmada suç işleyen çocukların genellikle eğitime devam etmediği, suç işlemekten önce bir yerlerde çalıştığı, kardeş sayısının 3 ve üzeri olduğu, ailelerinin de sosyo-ekonomik düzeyi düşük olduğu, birçoğunun gelirin asgari ücretin altında olduğu, ailelerinin de eğitim seviyelerinin düşük olduğu gözlenmiştir. Suç işleyen çocukların yarısından fazlasının aile ortamı iyi olmadığı için evden kaçtığı, 235 çocuktan 179'unun senede bir ya da birden fazla ailelerinden şiddet gördüğü ve bu şiddetten dolayı 97 tane çocuğun içe kapanıp duygularını paylaşmadığı belirtilmiştir. Çalışmaya göre ailede şiddete maruz kalan ya da tanık olan çocukların ileriki yıllarda şiddete başvurdıkları sonucuna ulaşılmıştır (Ovacık, 2008).

Uzbaş tarafından yapılan çalışmanın amacı okullarda şiddetin önlenmesinde okulların rolünü araştırmak ve yurt dışında uygulanan etkili okul temelli önleme programlarını tanıtmak olmuştur. Çalışma kapsamında Alternatif Düşünce Becerilerini Geliştirme (PATHS), İkinci Adım (Second Step), Başarı için İlk Adım (First Step to Success), Öfkeyle Başa Çıkma (Anger Coping Program) ve Beyin Gücü (The Brain Power Program) programlarına yer verilmiştir. Okul temelli önleme programlarının okullarda şiddeti önlemede etkili olacağı belirtilmiştir (Uzbaş, 2008).

2008-2009 yıllarında 308 kadın ve 292 erkek üzerinde yapılan çalışmada çocukluk döneminde fiziksel şiddete maruz kalanların yetişkin dönemde fiziksel şiddet uygulamalarının üzerinde bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Birebir görüşme tekniği kullanılarak yapılan çalışmada 18 yaşından önce fiziksel şiddete maruz kalan çocuklarının %75.8'i 18 yaşından sonra fiziksel şiddet uygulamıştır. Bu durum çocukluk döneminde şiddete maruz kalan bireylerin ilerleyen yaşlarda şiddete eğilimli kişiler olma ihtimalinin yüksek olduğunu göstermektedir (Çakır, 2009).

Ankara'nın Sincan ilçesi Sincan Endüstri Meslek Lisesi'nde 2007-2008 eğitim öğretim yılında 9., 10., 11. ve 12. sınıfta eğitim gören 674 lise öğrencisiyle yapılan çalışmada amaç öğrencileri arasında yaşanan zorbalık olaylarının ve bu konuda öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşlerini incelemektir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin %23'ünün ayda 2 veya daha fazla kez öğrenciler tarafından zorbalığa maruz kaldığı gözlenmiştir. Yapılan çalışmada fiziksel zorbalığın sözel ve sosyal zorbalıktan daha az görüldüğü belirtilmiş, bunun sebebi olarak öğretmenlerin ve okul idaresinin şiddete karşı yapmış oldukları çalışmalar, okulda alınan önlemler, nöbetçi öğretmen görevlendirilmesi ve teknik önlemler olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin birbirlerine uyguladıkları en yaygın zorbalık türü %12.2 ile öğrencilerin birbirlerinin doğdukları yerlerle dalga geçmek, birbirlerine takma isimler koymak gibi sözel zorbalık türü olmuş bunu %7.6 ile vurma, itme gibi fiziksel zorbalık takip etmiştir. Zorbalık eylemlerinin ortaya çıkmasını önlemede en önemli etkenler arasında öğretmenlerin ve idarecilerin zorbalık konusundaki hassasiyetleri ile öğrenci velilerin bu duruma yaklaşımlarının da önemli olduğu belirtilmiştir. Araştırmada dikkat çeken diğer bir önemli nokta ise okulda görev yapan psikolojik danışmanların okuldaki zorbalık eylemlerinin ciddiyeti hakkında farkında oldukları ve sorunların sebeplerine ilişkin önemli tespitlerde bulunmuş olmalarıdır. Psikolojik danışmanlar bu durumun sadece aile ve okulu ilgilendiren bir olay olmadığını çevreyi ve ulusal politikaları da kapsayan önemli bir mesele olarak ele alınmasını dile getirmişlerdir (İrfaner, 2009).

Yavuzer, Niğde ilindeki liselerdeki 36 öğrenci ve 13 öğretmen ile ilgili yaptığı çalışmasındaki amacı lise öğrencilerine ve öğretmenlerine yönelik bir psikoeğitim programının saldırganlık davranışını azaltmadaki etkisini incelemektir. Araştırma 2 deney ve 1 kontrol gruplu, ön test, son test ve izleme modeline dayalı yarı deneysel bir çalışmayı içeriyordu. Araştırmada bağımlı değişken olarak Can tarafından 2002 yılında Türkçe'ye uyarlanan saldırganlık ölçeği kullanıldı. Çalışmaya saldırganlık düzeyi yüksek olan 36 tane gönüllü 9. Sınıf öğrencisi katıldı. Öğrenciler 12'şerli 3 gruba ayrıldı. Deneysel uygulama bittikten 2 ay sonra alınan izleme ölçümlerine göre öğrencilerde ve öğretmenlere birlikte verilen psikoeğitim programları sonucunda

öğrencilerin toplam saldırganlık, fiziksel saldırganlık, öfke, düşmanlık, dolaylı saldırganlık ve sözel saldırganlık puanlarını azaltmada etkili olduğu ve bu etkinin 2 ay boyunca da sürdüğü gözlenmiş, sadece öğrencilere verilen psikoeğitim programında ise öğrencilerin sözel saldırganlık ve dolaylı saldırganlık puanlarını azaltmada etkili olmadığı, diğer saldırganlık puanlarını düşürmede etkili olduğu görülmüştür (Yavuzer, 2009).

2009-2010 öğretim yılında İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 24 resmi lisenin 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan tesadüfî yöntemle seçilen 1410 lise öğrencisi üzerine yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi anketi, şiddet ve saldırganlık ölçeği ile ahlaki tutum ölçeği kullanılmıştır. Yapılan çalışmada eğitimde şiddet olgusu incelenerek nedenleri üzerine araştırma yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sağlıklı bir aile ortamında yaşayan, kötü çevre ve arkadaşlardan uzak, kendisiyle barışık olan öğrencilerin şiddet ve saldırganlık düzeylerinin düşük olduğu; ailesinden şiddet gören, kötü ortam ve arkadaş çevresine sahip olan, silah veya kesici alet taşıyan öğrencilerin şiddet ve saldırganlık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Avcı, 2010).

İstanbul'da 2009 yılında 1930 tane ilköğretim ikinci kademe öğrencisi üzerine yapılan çalışmada küçük yaşta zorbalık yapan çocukların ileriki yıllarda suç işlemeye eğilimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çağrı, 2010).

Erzurum ilinde yapılan araştırmanın amacı, genel lise öğrencileri arasında görülen zorba ve kurban davranışlarının seçilmiş bazı kişisel ve ailevi değişkenlerle ilişkisini irdelemektir. Anne babası bir arada olmayan ergenlerin bir arada olanlara göre, ailesinde şiddete tanık olanların olmayanlara göre, okul başarısı düşük olan öğrencilerin başarısı yüksek olan öğrencilere göre şiddete daha eğilimli olduklarını belirtmişlerdir (Genç ve Aksu, 2010).

İlköğretim okullarında şiddet algısının incelendiği çalışma İstanbul ilinin çeşitli ilçelerinde bulunan 35 resmi ilköğretim okulunda bulunan 56 yönetici, 249 öğretmen ve 330 öğrenci ile 2010-2011 eğitim öğretim yılında yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre okullarda en çok görülen şiddet türünün sözel şiddet olduğu gözlenmiştir, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddete daha eğilimli olduğu belirtilmiştir (Alpanık, 2011).

Donat Bacı tarafından yapılan araştırmada çocuk ve gençlerdeki şiddet ve saldırganlığın önlenmesi amaçlanmış bu amaçla ilköğretim 8.sınıf öğrencilerine yönelik bir önleme programı hazırlanmış, 2009-2010 eğitim-öğretim döneminde Edirne il merkezindeki resmi iki tane ilköğretim okulunda uygulaması yapılmıştır. Araştırmada iki deney ve iki kontrol gruplu öntest - sontest modeline dayalı deneysel desen kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Buss ve Warren tarafından 1992 yılında geliştirilen ve Can tarafından 2002 yılında Türkçeye uyarlanan Saldırganlık Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma için 40 öğrenci alınmış ve her bir gruba 10 öğrenci tesadüfi olarak yerleştirilmiştir. Her iki deney grubundaki öğrencilere araştırmacı tarafından geliştirilen Çocuk ve Ergenlerde Şiddet ve Saldırganlığı Önleme programı, haftada 1 gün, 75 dakika olmak üzere uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise herhangi bir çalışma uygulanmamıştır. Çalışma sonunda elde edilen bilgilere göre programa katılan öğrencilerin katılmayan öğrencilere göre saldırganlık davranışlarında azalma olduğu gözlenmiştir. Deney grubundaki öğrencilerin %70'i programa katılmaktan dolayı olumlu katkı sağladıklarına ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir. Programın 8.sınıf öğrencilerin fiziksel ve sözel saldırganlıklarını azaltmada etkili olduğu; ancak öfke, düşmanlık ve dolaylı saldırganlık davranışlarını azaltmada etkili olmadığı belirlenmiştir (Donat Bacı, 2011).

Dursun yazdığı makalede “şiddet nedir?” sorusundan yola çıkarak şiddet kavramının çözümlemesini yapmıştır. Makalede şiddet kelimesini etimolojik-kavramsal bir açıdan ele alarak incelemiştir (Dursun, 2011).

İstanbul ilinin Ümraniye ilçesinde özel bir dershanede ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıftan 250 öğrenci üzerine yaptığı çalışmanın amacı bilgisayar oyunlarının ergenlik çağındaki öğrencilerin sosyalleşme sürecine ve şiddet eğilimlerine etkilerini ortaya koymaktır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddete daha eğilimli olduğunu belirtmiştir (Sağlam, 2011).

2010-2011 öğretim yılında Çorum il merkezinde bulunan resmi ortaöğretim okullarında 266 erkek, 248 kız olmak üzere toplam 514 öğrenci üzerinde çalışma yapılmıştır. Araştırmanın amacı; “Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap bulmaktır. Çalışmada veri toplama aracı olarak İpek İlter Kiper tarafından geliştirilen “Saldırganlık Envanteri” ve Prof. Dr. Üstün Dökmen tarafından geliştirilen “Empatik Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre spor yapan öğrencilerin saldırganlık düzeyleri yapmayan öğrencilere göre düşük bulunmuştur (Solak, 2011).

2006 yılında Hatay Mustafa Kemal Üniversitesinde çeşitli fakültelerde öğrenim gören 396 öğrenci üzerinde yapılan araştırma üniversite öğrencilerinde sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımının yaygınlığını ve bunu etkileyen faktörleri araştırmak amacı ile yapıldı. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre madde kullanan gençlerde madde kullanmayanlara göre şiddete maruz kalma ve şiddet uygulamanın yüksek olduğu gözlenmiştir (Turhan, İnandı, Özer ve Akoğlu, 2011).

Geçmişte şiddete maruz kalan ve sonrasında kendisi de şiddetin uygulayıcı haline gelen bireylerden söz edilerek bu kısır döngüye dikkat çekmek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Kişilerin şiddeti karşılaştıkları stres veren olaylarla baş etme tutumu olarak da değerlendirdikleri çalışmada şiddetin temelinde yaşam mücadelesi, iktidar olma isteği, egemenlik isteği ve ölüm dürtüsü gibi savlar olduğu öne sürülmüştür. Şiddet eğilimlerinin kültürden kültüre ya da aynı kültürde farklı zamanlarda değiştiği

belirtilmiştir. Türk aile yapısında çocuğa karşı fiziksel şiddet eğiliminin bir disiplin ve çocuk yetiştirme yöntemi olarak benimsendiği ifade edilmiştir (Güleç, Topaloğlu, Ünsal ve Altıntaş, 2012).

Ünalmış ve Şahin yaptıkları çalışmada şiddete yönelik tutum, şiddet ve okul zorbalığı kavramlarıyla ve bu kavramların birbirleriyle olan ilişkilerine yer vermişlerdir. Bu sayede okullarda ciddi bir problem haline gelen zorbalık davranışının önüne geçmeyi amaçlamışlardır. Bireydeki şiddet olgusu incelenirken mutlaka ailenin de göz önünde tutulması gerektiği belirtilmiş, şiddetin mağduru olanların belirli bir süre sonra şiddetin uygulayıcısı haline dönüştükleri belirtilmiştir. Şiddetin çocuklarda ümitsizlik ve çaresizlik yarattığını bu durumun da okul atmosferini bozduğunu ve çocukların gelişimine zarar verdiklerini ifade etmişlerdir (Ünalmış ve Şahin, 2012).

Şiddete yönelik tutumlar ile ilgili yurt içinde yapılan yayın ve araştırmalar incelendiğinde; ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin şiddete eğilimleri ile aidiyet (okula bağlılık) duygusu, özyeterlik inançları, şiddete yönelik inançlar, medya ve arkadaş grubu ile olan ilişkileri; okullarda meydana gelen şiddet olaylarının gazetelerdeki haberler yoluyla incelenmesi; 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri; 8. sınıf öğrencilerindeki akran zorbalığı; şiddet karşıtı verilen eğitim programının öğrencilerin şiddet eğilimi üzerine etkisi; Adana'da bir lisede yapılan araştırmada bilişsel davranışsal teknikler ve psikodrama teknikleri kullanılarak yapılan grupla psikolojik danışma uygulamalarının 9. sınıf öğrencilerin saldırganlık davranışları üzerinde bir etkisi; öğretmen ve yöneticilere verilen eğitimin onların şiddet algılarına ve şiddete eğilimlerine ilişkin etkisi; ailedeki şiddetin ergen erkek çocuğun suç işleme davranışına olan etkileri ve lise öğrencilerine ve öğretmenlerine yönelik bir psikoeğitim programının saldırganlık davranışını azaltmadaki etkisi incelenmiştir. Şiddet ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak şiddeti önlemeye yönelik psikoeğitim programlarını içerdiğini görmekteyiz. Yapılan bu çalışmada, çocukların algıladıkları anne-baba tutumları ile

şiddete eğilimleri arasındaki ilişki de incelenmiş olup, çalışmanın bu yönüyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.4.2 Şiddete Yönelik Eğilimler ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

2001 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde Kingsport City ilköğretim ikinci okulunda öğrenim gören yaşları 11-15 arasında değişen ve yaş ortalamaları 13.3 olan 138 erkek, 95 kız olmak üzere toplam 233 öğrenci üzerine, ergenlerin benlik saygısını ile şiddete eğilimleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla araştırma bir yapılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla şiddet eğilimli oldukları ortaya çıkmıştır. Bunu da erkeklerin kızlara göre daha fazla şiddet deneyimi yaşaması ve şiddet göstermesinin nedeni olarak açıklamıştır. Yine erkeklerin daha fazla risk alma seviyesine sahip olmasının şiddete neden olduğunu belirtmiştir (Blevins, 2001).

İngiltere'de yapılan araştırmada yaşları 12-15 arasında değişen 112 erkek ve 124 kız toplam 236 öğrenci ile çalışılmıştır. Öğrencilerin 46 tanesi 12, 38 tanesi 13, 61 tanesi 14 ve 91 tanesi 15 yaşındadır. Zorba olan ve zorbalığa maruz kalan çocukların iyimserlik, algılanan kontrol ve problem çözme becerileri incelenmiştir. Yapılan çalışmada zorbalığa maruz kalan öğrencilerin daha az iyimser oldukları, bir problemle karşılaştıklarında kendilerini daha fazla çaresiz hissettikleri dolayısıyla problem çözme becerilerinin de fazla gelişmemiş olduğu, psikolojik yönden kendilerini daha kötü hissettikleri sonucuna ulaşıldı. Araştırmada zorba tutuma sahip olan bayanların zorba tutuma sahip olmayan bayanlara göre problem çözme becerilerinin düşük olduğu gözlenirken erkeklerde bunun tersi gözlemlendi. Bu sonuç zorba tutumun erkeklerde problem çözme becerisinin gelişmiş olmasının bir sonucu iken kızlarda problem çözme becerisinin eksikliğinden kaynaklandığı olarak yorumlandı. Sosyal problem çözme becerileri eğitiminin hem kızlarda hem erkeklerde zorba olma ya da kurban olmayı engellemede etkili olacağı belirtilmiştir (Cassidy ve Taylor, 2005).

Amerika Birleşik Devletleri'nin Pensilvanya eyaletinde yaşları 13-18 arasında olan lise öğrencilerine bir araştırma yapılmıştır. Çalışma gençler arasındaki şiddet anlayışını iyimser bir önyargıyla ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %56'sı kız, %44'ü erkek öğrencidir. Çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin şiddet hakkında bilgileri arttıkça şiddete eğilimlerinin azaldığı görülmüştür (Chapin, Alas ve Coleman, 2005).

Amerika'da, uyuşturucu bağımlısı olan yaşları 10-15 arasında değişen öğrencilerin annelerinin çocuklarıyla duygusal ilişkiler kurması ve çocukların uyuşturucu bağımlılığından vi şiddete yönelik tutumuna olan etkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Öğrenciler ve öğrencilerin anneleriyle yapılan çalışmaya 134 ebeveyn/çocuk katılmıştır. Yapılan araştırmada ailelerin karşılaştıkları sorunların çözümünde şiddet içermeyen çatışma çözme yöntemlerini kullanması çocuklarının da şiddete eğilimlerinin değişmesinde ve şiddet davranışının azalmasında etkili olduğu belirtilmiştir (Ohene ve arkadaşları, 2006).

Amerika'da dokuzuncu sınıfta eğitim gören 74 öğrenci ile yaptığı çalışmada öğrencilere verilen psikoeğitim programının şiddeti önleme tutumu üzerinde etkidi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre psikoeğitim programının öğrencilerin şiddete eğilimlerini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca psikoeğitim çalışmasından sonra öğrencilerin birbirlerine karşı daha hoşgörülü olduğu belirlenmiştir (Lowe, Jones ve Banks, 2007).

İspanya'da yapılan çalışmada ergenlerin okulda şiddete eğilimleri incelenmiştir. Çalışmaya yaşları 11-16 arasında değişen 1068 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 13.7 olmakla birlikte %47'si erkek, %53'ü kızdır. Yapılan araştırma sonucuna göre öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuklara karşı olumlu beklentiler içinde olması ve çocuklara olumlu bir dil kullanmasının çocukların şiddete yönelik

davranışları üzerinde şiddeti azaltıcı bir etkisinin olduğunu göstermiştir (Ochoa, Lopez ve Emler, 2007).

Estonya’da 3838 öğrenci, 120 idareci, 620 öğretmen ve 2048 anne ile 65 okulda öğrencilerin en çok hangi şiddet türlerine maruz kaldıkları araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin okulda en çok oranda sözel şiddete, en az oranda fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddete daha fazla eğilimli olduğu, anne babaların her zaman okuldaki şiddetten haberdar olamadıkları, okulda yaşanan şiddetin okul dışında da devam ettiği ve öğrencilerin şiddete genellikle akranları tarafından maruz kaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Ots ve arkadaşları, 2007).

Amerika Birleşik Devletleri’nin Virjinya eyaletinde 132 tane 6. sınıf, 113 tane 7. sınıf ve 134 tane 8. sınıf olmak üzere toplam 379 öğrenci ile ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin popülerliği üzerine araştırma yapmıştır. Öğrencilerin 198 (%52) tanesi erkek ve 181 (%48) tanesi kızdır. Yapılan çalışma sonuçlarına göre ilköğretim ikinci kademe döneminde arkadaşları içerisinde en popüler olanların en çok şiddet davranışı sergileyenler olduğu görülmüştür (Thunfors ve Cornell, 2008).

Amerika’da ilköğretim ikinci kademedeki kayıtlı 229 kız öğrenci ile bir çalışma yapmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin şiddeti sadece saldırma amacı ile kullanmadıkları, bazen kendilerini savunmak maksadı ile de şiddete başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca okullarda olan çeteleşme türü yapıların da öğrencilerin şiddete eğilimleri üzerinde bir etkisi olduğu, öğrencilerin birbirlerinden model alarak da şiddete başvurdukları ifade edilmiştir (Cavanaugh, 2009).

Romanya’da eğitim alanında kariyer yapmak isteyen ve yaş ortalamaları 19.02 olan 95 öğrenci üzerine yapılan bir çalışmada öğrencilerin farklı milletlerden kişilere yönelik

şiddete ilişkin tutumları incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin kendilerine sosyal ve kültürel olarak daha çok benzeyenlere ve kendilerine yakın hissettikleri kişilere karşı hoşgörülerinin yüksek olduğu görülmüştür (Ives, 2010).

İspanyanın yedi farklı bölgesinde ergenlik çağındaki kız-erkek ilişkilerinin, öğrencilerin şiddete eğilimlerine olan etkisini incelemek amacıyla yaşları 14-18 arası değişen ve yaş ortalaması 15.44 olan 488 (%50.7) erkek, 474 (%49.3) kız öğrenci ile çalışma yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre cinsiyetçilik ve cinsiyetçi tutumların şiddetin ortaya çıkmasında etkili olduğunu belirtmiştir. Gençlerden 667 (%69.33) tanesi en az bir kez kız/erkek arkadaşının olduğunu söylerken, 295 (%30.77) tanesi asla hiç kız/erkek arkadaşı olmadığını söylemiştir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise hem erkeklerde hem de kızlarda cinsiyetçi tutum gayet yüksek derecede çıkarken, erkeklerin kızlara göre daha fazla cinsiyetçi tutuma sahip olduğu gözlenmiş ve bunun sonucunda erkeklerin daha fazla şiddete yönelik davranışları sergilediği, sergilenen şiddete yönelik davranışların da toplumsal roller içinde kabul gördüğü ortaya çıkmıştır (Pozo, Martos ve Morillejo, 2010).

Ghoneem, Ürdün’de bir kolejde 2010-2011 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 135 erkek ve 107 kız öğrenci olmak üzere toplam 242 öğrenci ile öğrencilerin şiddete eğilimlerine ilişkin yaptığı çalışmada cinsiyetle, ekonomik durumla şiddete yönelik tutum arasında bir ilişki bulunamazken akademik başarı ile şiddete yönelik tutum arasında ilişki bulunmuştur. Araştırma sonucuna göre akademik başarı düzeyi arttıkça şiddete yönelik tutum eğilimi de azalmaktadır (Ghoneem, 2012).

Şiddete yönelik tutumlar ile ilgili yurt içinde yapılan yayın ve araştırmalar incelendiğinde; yaşları 11-15 arasında değişen öğrencilerin cinsiyetleri ile şiddete eğilimleri; zorbalığa maruz kalan öğrencilerin iyimserlik düzeyleri; ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ailelerin karşılaştıkları sorunların çözümünde şiddet içermeyen çatışma çözme yöntemlerini kullanmasının çocuklarının şiddete eğilimleri üzerindeki

etkisi; dokuzuncu sınıf öğrencilerine verilen psikoeğitim programının öğrencilerin şiddete eğilimlerine etkisi; ergenlerin okulda şiddete eğilimleri ve okullarda görülen şiddet türleri üzerinde yapılan çalışmalara rastlanmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar karşılaştırıldığında; yurt içindeki çalışmaların daha yoğun olarak şiddeti önleme eğitim programları üzerine olduğu görülmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma, 6. 7.ve 8.sınıfta öğrenim gören ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin anne-baba tutumlarını algılama biçimleri ile şiddete yönelik eğilimlerini belirlemeye yönelik tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Betimsel araştırmalar mevcut durumu olduğu şekilde inceleyen araştırmalardır (Karasar, 2000: 77-79).

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2011-2012 eğitim öğretim yılında Samsun İli Terme İlçesi'nde devlet okullarında 6. 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 1850 kız ve 2021 erkek olmak üzere toplam 3781 öğrenci oluşturmaktadır. (Araştırmanın planlandığı ve verilerinin toplandığı dönemde 6.,7.ve 8.sınıf öğrencileri ikinci kademe olarak kabul edildiği için bu sınıflara devam eden öğrenciler araştırmanın evrenine alınmıştır). Araştırma için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yazılı izin alınmıştır.

Araştırmanın örnekleme ise Samsun İli Terme İlçesi'nde 12 okuldan basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen yedi ilköğretim okulunun 6. 7. ve 8. sınıflarına devam eden öğrencileri oluşturmuştur. Seçkisiz örnekleme yöntemlerinin temel özelliği, örneklemin evreni temsil etme gücünün yüksek olmasıdır. Bunun da ön koşulu, örnekleme birimlerinin örnekleme seçilme olasılıklarının eşit ve bağımsız olması olarak

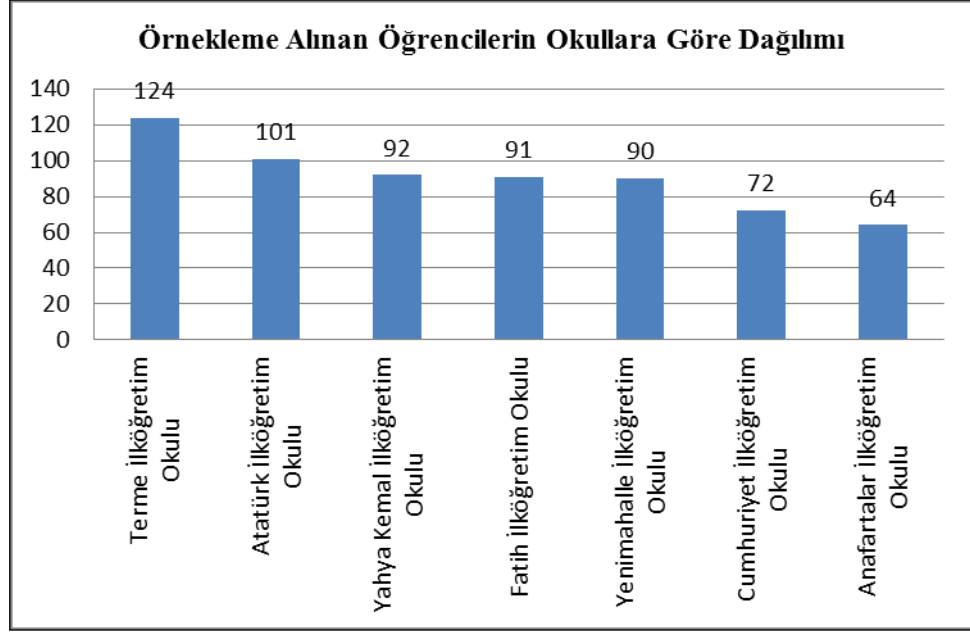
açıklanan seçkisizlik kuralına uyulmasıdır. Bu yöntemler ile evrene geçerli genellemelerin yapılabileceği temsil gücü yüksek örneklemelerin oluşturulması hedeflenir. Basit seçkisiz örneklem biçiminde, her birime eşit seçilme olasılığı verilerek seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntemdir (Büyüköztürk ve ark., 2008: 84).

Belirlenen okullar araştırmacı tarafından ziyaret edilerek okul yöneticileri ve okul psikolojik danışmanları ile görüşmeler yapılarak araştırma ile ilgili bilgiler verilmiş ve sınıflar hakkında bilgi edinilmiştir. Okul idaresinin izini doğrultusunda belirlenen ilköğretimlerdeki 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden belirlenen gün ve saatte sınıflarda bulunan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 682 öğrenciye ulaşılmıştır. Eksik doldurulan ve üzerinde tahribat yapılan veri toplama araçları çıkartılarak 634 adet ölçek değerlendirilmeye alınarak araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu öğrencilerin okullara göre dağılımları ve yüzdelik değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

OKULLAR	N	%
<i>Anafartalar İlköğretim Okulu</i>	64	10.09
<i>Atatürk İlköğretim Okulu</i>	101	15.93
<i>Cumhuriyet İlköğretim Okulu</i>	72	11.36
<i>Fatih İlköğretim Okulu</i>	91	14.35
<i>Terme İlköğretim Okulu</i>	124	19.56
<i>Yahya Kemal İlköğretim Okulu</i>	92	14.51
<i>Yenimahalle İlköğretim Okulu</i>	90	14.20
<i>Toplam</i>	634	100

Grafik-1: Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı Grafiği

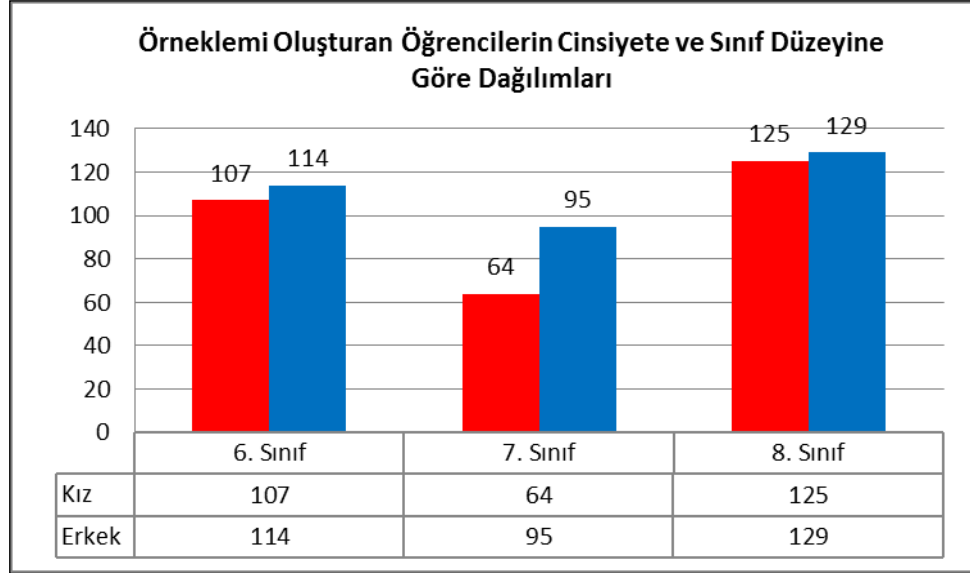

Araştırmaya katılan bu öğrencilerin sınıf düzeyi ve cinsiyete göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyete ve Sınıf Düzeyi Dağılımları

Cinsiyet		Sınıf Düzeyi			Toplam
		6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	
Kız	N	107	64	125	296
	%	36.1	21.6	42.2	100.0
Erkek	N	114	95	129	338
	%	33.7	28.1	38.2	100.0
Toplam	N	221	159	254	634
	%	34.9	25.1	40.1	100.0

Grafik-2: Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyete ve Sınıf Düzeyi Dağılımları
Grafiği

Tablo 2’de görüldüğü gibi örneklemdeki kız öğrencilerin %36.1’i 6.sınıf, %21.6’sı 7.sınıf ve %42.2’si de 8.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Erkek öğrencilerin %33.7’si 6.sınıf, %28.1’i 7.sınıf ve %38.2’si de 8.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, doğrudan örnekleme dahil olan öğrencilerin kendilerinden toplanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri “Anne-Baba Tutum Ölçeği” ve “Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği”nden alınan puanlar olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenlerini, “Kişisel Bilgi Formu”ndan alınan bilgiler oluşturmuştur. Bu bölümde araştırma verilerinin toplandığı anket ve ölçeklerle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Veriler, “Kişisel Bilgi Formu”, “Anne-Baba Tutum Ölçeği” ve “Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanarak toplanmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Örneklemin özelliklerini belirlemek üzere oluşturulan Kişisel Bilgi Formu'nda öğrencilerin cinsiyet, sınıfı ile annenin ve babanın eğitim durumu gibi bilgiler bulunmaktadır. Kişisel bilgi formundaki sorular olarak çoktan seçmeli olarak düzenlenmiştir.

3.3.2 Anne-Baba Tutum Ölçeği

Öğrencilerin algıladığı anne baba tutumlarını ölçmek amacıyla Maccoby ve Martin (1983)'in, Steinberg, Elmen ve Mounts (1989)'un çalışmalarından faydalanılarak Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbush (1991) tarafından geliştirilen ve Yılmaz (2000a) tarafından ülkemiz koşullarına uyarlanan 26 maddeden oluşan “Anne Baba Tutum Ölçeği” kullanılacaktır. İlköğretim ve lise öğrencileri için ayrı, üniversite öğrencileri için ayrı değerlendirme şekli bulunan ölçme aracı, kabul/ilgi (acceptance/involvement), kontrol/denetleme (strictness/supervision) ve psikolojik özerklik (psychological autonomy) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçme aracının kabul/ilgi boyutunda 9 madde, kontrol/denetleme boyutunda 8 madde ve psikolojik özerklik boyutunda da 9 madde bulunmaktadır. Kabul/ilgi boyutu, çocukların ebeveynlerini ne derece sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algıladıklarını; kontrol/denetleme boyutu, çocukların ebeveynlerini ne derece kontrollü ve denetleyici olarak algıladıklarını, psikolojik özerklik boyutu ise anne babanın demokratik tutumu ne derece uyguladığı ve çocuğun bireyselliğini ifadeye ne derece cesaretlendirdiği ile ilgili algısını içermektedir. Kabul/ ilgi ile psikolojik özerklik boyutlarında 4 dereceli olan ölçme aracı, kontrol ve denetleme boyutunda ilk iki maddesi 7 dereceli, diğer maddeleri ise 3 dereceli olarak hazırlanmıştır. Ölçme aracının ilköğretim dönemindeki öğrenciler için devamlılık (test tekrar test) ve iç tutarlılık (Cronbach alfa) katsayıları sırasıyla; kabul/ilgi alt ölçeği için .74 ve .60; kontrol/ denetleme alt ölçeği için .93 ve .75; psikolojik özerklik alt ölçeği için .79 ve .67'dir. Lise öğrencilerinde kabul/ilgi alt ölçeği için .82 ve .70, kontrol/denetleme alt ölçeği için .88 ve .69; psikolojik özerklik alt ölçeği için .76 ve .66'dır (Yılmaz, 2000 : 160-172).

3.3.3 Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği

Şiddete yönelik tutum ölçeği, öğrencilerin şiddete eğilimlerini ölçme amacıyla Blevins (2001) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutludur ve öğrencilerin şiddete eğilimlerini betimleyen toplam 11 maddeden oluşan 4'lü derecelmeli bir ölçektir. Bireylerden her bir ifade için kendilerini 1 (Hiç Katılmıyorum) ile 4 (Tamamen katılıyorum) puan aralığında derecelendirilmeleri istenmektedir. Öğrencilerin maddelere verdiği yanıtlar toplanarak, toplam puan elde edilir. Elde edilen toplam puan, bireylerin henüz davranışa dönüşmemiş şiddet eğilimlerini ifade eder. Yüksek puanlar, öğrencinin şiddete yönelik tutumunun, eğiliminin yüksek olduğunu gösterir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin sadece görünüş geçerliliğine bakılmış, ölçeğin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin analizler, Duru, Buluş ve Balkıs'ın (2005) şiddete eğilimlerin çeşitli değişkenlere göre incelendiği araştırmada yapılmıştır.

Balkıs tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ölçek, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde görevli Buluş, Duru ve Balkıs (2005) tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiş, ölçeğin son şekli çeviriler karşılaştırılarak elde edilmiştir. Daha sonra ölçek 400 ilköğretim II. Kademe öğrencisine uygulanmıştır. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin güvenirlik çalışması için, iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. İç tutarlılık analizleri incelendiğinde ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının .73 olduğu ve ölçekteki madde toplam korelasyonunun ise .39 ile .53 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, faktör yüklerinin varyansın %36.8'nin açıklayan 2.943 özdeğerli tek faktör üzerinde toplandığı görülmüştür. Bu araştırmada da ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .70 olarak bulunmuştur (Buluş, Duru ve Balkıs, 2005: 81-97)

3.4 Verilerin Analizi

Araştırmanın veriler normal dağılım göstermediğinden (Kolmogorov-Smirnov Testi p değeri $p < .01$) verilerin analizinde parametrik olmayan veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 17 nicel veri analizi programı kullanılmıştır.

Öncelikle araştırmanın birinci denencesini oluşturan; öğrencilerin anne- baba tutumlarına göre şiddete yönelik eğilim düzeyleri incelenmiş ve bunun için Kruskal Wallis ve Mann Whitney U Testleri yapılmış ve istatistiksel sonuçlar tablolar halinde ifade edilmiştir.

Araştırmanın 2.,3.,4. ve 5. denencelerine ilişkin olarak; öğrencilerin algıladıkları anne- baba tutumları sınıf düzeyi, cinsiyet, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiş bunun için Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri yapılmış ve istatistiksel sonuçlar tablo ile ifade edilmiştir.

Araştırmanın 6., 7., 8. ve 9. denencesine ilişkin olarak; öğrencilerin şiddete yönelik eğilimleri sınıf düzeyi, cinsiyet, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiş bunun için Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri yapılmış ve istatistiksel sonuçlar tablo ile ifade edilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde, istatistiksel analizler yapılarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine ilişkin Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Verilerin Normal Dağılım Gösterip Göstermediğine İlişkin One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

	Kabul İlgili Boyutu	Kontrol Denetleme Boyutu	Şiddete Yönelik Tutum
N	634	634	634
Normal Parameters			
Mean	29.6646	28.7205	20.5536
Sd	3.82013	4.07281	4.22485
Kolmogorov-Smirnov Z	3.362	5.567	3.255
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.000*	0.000*	,-.000*

*P<0.01

Tablonun Asymp. Sig. (Anlamlılık) satırındaki değerlerin istatistiksel anlamlılık hesaplamalarında sınır değeri kabul edilen 0,01’den küçük olması incelenen faktörlerin

dağılımlarının normal olmadığını göstermektedir. Bu nedenle verilerin değerlendirilmesinde parametrik olmayan testler kullanılacaktır.

4.1 Öğrencilerin Anne-Baba Tutumlarını Algılama Biçimlerine Göre Şiddete Eğilimleri Arasındaki Fark

Denence 1: “Öğrencilerin anne-baba tutumlarını algılama biçimlerine göre şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır”.

Öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarına göre şiddete yönelik eğilimleri arasındaki farkı öğrenmek için Kruskal Wallis Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo-4’te verilmiştir.

Tablo-4. Öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarına göre şiddete eğilimleri arasındaki farkı öğrenmek için Kruskal Wallis Testi sonuçları

	N	Sıralar Ortalaması	Chi-Square	Anlamlılık Düzeyi
Demokratik	169	247,27	61,381	.000 Anlamlı P< .01
İhmalkar	183	391,74		
Otoriter	136	284,78		
Hoşgörülü	146	336,22		
Toplam	634			

Tablo-4 incelendiğinde anne-babalarını ‘Demokratik’ algılayan öğrencilerin şiddete eğilimlerinin sıralar ortalaması 247.27 olurken, ‘İhmalkar’ algılayan öğrencilerin 391.74, ‘Otoriter’ algılayan öğrencilerin 284.78 ve ‘Hoşgörülü’ algılayan öğrencilerin ise 336.22 olarak saptanmıştır. En düşük şiddete yönelik tutum puanına sahip olan öğrenciler anne-babalarını ‘Demokratik’ algılayan öğrenciler olurken, en fazla şiddete yönelik tutum puanına sahip olan öğrenciler anne-babalarını ‘İhmalkâr’ algılayan öğrenciler olmuştur. Bu bulgular ışığında; öğrenciler tarafından algılanan anne-baba tutumlarına göre şiddete eğilimleri .01 düzeyinde (.000, P< .01) anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo-5. Öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarına göre şiddete eğilimleri arasındaki gruplararası farkı öğrenmek için Mann Whitney U Testi sonuçları

	Anne Baba Tutumu	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P	Sonuç
1	Demokratik	169	134.75	22772	8407	-7.432	.000	Anlamlı P<.01
	İhmalkar	183	215.06	39356				
	Toplam	352						
2	Demokratik	169	144.50	24421	10056	-1.895	.058	Anlamsız P>.05
	Otoriter	136	163.56	22244				
	Toplam	305						
3	Demokratik	169	138.02	23326	8961	-4.219	.000	Anlamlı P<.01
	Hoşgörülü	146	181.12	26444				
	Toplam	315						
4	İhmalkar	183	177.11	32411	11143	-2.593	.010	Anlamlı P<.01
	Hoşgörülü	146	149.82	21874				
	Toplam	329						
5	Otoriter	136	129.93	24421	8355	-2.312	.021	Anlamlı P<.01
	Hoşgörülü	146	152.27	22244				
	Toplam	282						
6	İhmalkar	183	183.57	33593.5	8130.5	-5.315	.000	Anlamlı P<.01
	Otoriter	136	128.28	17446.5				
	Toplam	319						

Tablo 5 incelendiğinde; anne-baba tutumlarını demokratik algılayan öğrencilerin şiddete eğilimleri; ihmalkâr ve hoşgörülü algılayanlara göre daha düşük olarak saptanmıştır. Anne-baba tutumlarını otoriter algılayan öğrencilerin şiddete eğilimlerinin; hoşgörülü ve ihmalkâr algılayanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür. Anne-baba tutumlarını hoşgörülü algılayanların şiddete eğilimleri; ihmalkâr algılayanlardan daha düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca anne-baba tutumlarını demokratik algılayan öğrenciler ile otoriter algılayan öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

4.2 Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri İle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları

Denence 2: “Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin sınıf seviyelerine göre farklılaşmaktadır”.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre anne-baba tutumlarını algılamalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre anne-baba tutumlarını algılamalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları

Anne Baba Tutumları	Sınıf Düzeyi	N	Sıralar Ortalaması	Chi-Square	df	P	Sonuç
Demokratik	6.sınıf	95	84.68	2.305	2	.316	Anlamsız P>.05
	7.sınıf	40	93.19				
	8.sınıf	34	76.25				
Toplam		169					
İhmalkâr	6.sınıf	33	105.62	8.668	2	.013*	Anlamlı P<.05
	7.sınıf	46	104.89				
	8.sınıf	104	81.98				
Toplam		183					
Otoriter	6.sınıf	51	77.04	4.886	2	.087	Anlamsız P>.05
	7.sınıf	35	68.23				
	8.sınıf	50	59.98				
Toplam		136					
Hoşgörülü	6.sınıf	42	76.71	4.489	2	.106	Anlamsız P>.05
	7.sınıf	38	61.11				
	8.sınıf	66	78.59				
Toplam		146					

Tablo-6 incelendiğinde,, öğrencilerin sınıf seviyeleri ile algıladıkları ‘Demokratik’ ($p=.316$; $p>0.05$), ‘Otoriter’ ($p=.087$; $p>0.05$) ve ‘Hoşgörülü’ ($p=.106$; $p>0.05$) anne-baba tutumu arasında anlamlı bir fark bulunamazken; öğrencilerin sınıf seviyeleri ile algıladıkları ‘İhmalkâr’ ($p=.013$; $p>0.05$) anne-baba tutumu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Hangi sınıfların kendi aralarında anlamlı olduklarını bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo-7 Mann-Whitney U Testi (İhmalkâr Algılama – Sınıf düzeyi Arasındaki İlişki)

Sınıf Düzeyi	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P	Sonuç
6. sınıf	33	41.23	1360.50	718.500	-.404	.686	Anlamsız $P>.05$
7. sınıf	46	39.12	1799.50				
Toplam	79						
6.sınıf	33	81.39	2686.00	1307.000	-2.063	.039	Anlamlı $P<.05$
8. sınıf	104	65.07	6767.00				
Toplam	137						
7. sınıf	46	89.27	4106.50	1758.500	-2.587	.010	Anlamlı $P<.05$
8. sınıf	104	69.41	7218.50				
Toplam	150						

Tablo-7 incelendiğinde, 6. ve 7. sınıflar için: 6. sınıfların sıralar ortalaması 41.23 ve 7. sınıfların sıralar ortalaması 39.12 olarak hesaplanmış ve $p=.686$ ($p>.05$) olduğundan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

6. ve 8. sınıflar için, 6. sınıfların sıralar ortalaması 81.39 ve 8. sınıfların sıralar ortalaması 65.07 olarak hesaplanmış ve $p=.039$ ($p<.05$) olduğundan anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre 6.sınıflar anne-babalarını 8.sınıflara göre daha ‘İhmalkâr’ algılamaktadırlar.

7. ve 8. sınıflar için, 7. sınıfların sıralar ortalaması 89.27 ve 8. sınıfların sıralar ortalaması 69.41 olarak hesaplanmış ve $p=.010$ ($p<.05$) olduğundan anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre 7.sınıflar anne-babalarını 8. Sınıflara göre daha ‘İhmalkâr’ algılamaktadırlar.

Anne-baba tutumunu ‘İhmalkâr’ algılama düzeyinin; 6. ve 7. sınıflar arasında anlamlı bir fark göstermezken, 6. ve 8. sınıflar ile 7. ve 8. sınıflar arasında anlamlı farklar gösterdiği bulunmuştur.

4.3 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Algıladıkları Anne-baba Tutumları

Denence 3: “Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır”.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre anne-baba tutumlarını algılamalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo-8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Anne-Baba Tutumlarını Algılamalarına İlişkin Görüşler Mann-Whitney U Testi Sonuçları

A.B.T	Cinsiyet	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P	Sonuç
Demokratik	Kız	95	84.16	7995.00	3435.00	-.259	.796	Anlamsız P>.05
	Erkek	74	86.08	6370.00				
	Toplam	169						
İhmalkâr	Kız	65	91.55	5951.00	3806.00	-.085	.932	Anlamsız P>.05
	Erkek	118	92.25	10855.00				
	Toplam	183						
Otoriter	Kız	77	63.31	4874.50	1871.50	-1.784	.074	Anlamsız P>.05
	Erkek	59	75.28	4441.50				
	Toplam	136						
Hoşgörülü	Kız	59	82.31	4856.00	2047.50	-2.078	.038*	Anlamlı P<.05
	Erkek	87	67.53	5875.00				
	Toplam	146						

Tablo-8 incelendiğinde, anne-babalarının tutumlarını ‘Demokratik’ algılayan kız öğrencilerin sıralar ortalaması 84.16 olarak hesaplanırken, erkek öğrencilerin sıralar ortalaması 86.08 olarak hesaplanmış ve $p=.796$ ($p>.005$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anne-babalarının tutumlarını ‘İhmalkâr’ algılayan kız öğrencilerin sıralar ortalaması 91.55 olarak hesaplanırken, erkek öğrencilerin sıralar ortalaması 92.25 olarak hesaplanmış ve $p=.932$ ($p>.005$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anne-babalarının tutumlarını ‘Otoriter’ algılayan kız öğrencilerin sıralar ortalaması 63.31 olarak hesaplanırken, erkek öğrencilerin sıralar ortalaması 75.28 olarak hesaplanmış ve $p=.074$ ($p>.005$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anne-babalarının tutumlarını ‘Hoşgörülü’ algılayan kız öğrencilerin sıralar ortalaması 82.31 olarak hesaplanırken, erkek öğrencilerin sıralar ortalaması 67.53 olarak hesaplanmış ve $p=.038$ ($p<.005$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Sonuç olarak, öğrencilerin algıladıkları ‘Demokratik’, ‘İhmalkâr’ ve ‘Otoriter’ anne-baba tutumlarıyla cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamazken, öğrencilerin algıladıkları hoşgörülü anne baba tutumuyla cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

4.4 Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Algıladıkları Anne-Baba Tutumları

Denence 4: “Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin annelerinin eğitim seviyelerine göre farklılaşmaktadır”.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre anne-baba tutumlarını algılamalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo-9. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre anne-baba tutumlarını algılamalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları

A.B.T	Anne Eğitim Düzeyi	N	Sıralar Ortalaması	Chi-Square	df	P	Sonuç
Demokratik	İlköğretim	106	83.52	.518	2	.772	Anlamsız P>.05
	Ortaöğretim	44	85.52				
	Yükseköğretim	19	92.05				
Toplam		169					
İhmalkâr	İlköğretim	140	91.14	.202	2	.904	Anlamsız P>.05
	Ortaöğretim	33	95.73				
	Yükseköğretim	10	91.80				
Toplam		183					
Otoriter	İlköğretim	108	63.58	9.341	2	.009*	Anlamlı P<.01
	Ortaöğretim	21	83.48				
	Yükseköğretim	7	99.50				
Toplam		136					
Hoşgörülü	İlköğretim	93	79.75	5.951	2	.051	Anlamsız P>.05
	Ortaöğretim	37	60.38				
	Yükseköğretim	16	67.50				
Toplam		146					

Tablo-9 incelendiğinde, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin algıladıkları ‘Demokratik’ ($p=.772$; $p>.05$), ‘İhmalkâr’ ($p=.904$; $p>.05$) ve ‘Hoşgörülü’

($p=.0051$; $p>.05$) anne-baba tutumu arasında anlamlı bir fark bulunamazken ‘Otoriter’ ($p=.009$; $p<.05$) tutum arasında pozitif yönde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Hangi eğitim düzeylerinin kendi aralarında anlamlı olduklarını bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo-10’da verilmiştir.

Tablo-10 Mann-Whitney U Testi (Otoriter Algılama – Anne Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki)

Eğitim Düzeyi	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P	Sonuç
İlköğretim	108	61.94	6690.00	1258.00	-2.136	.033*	Anlamlı P<.05
Ortaöğretim	21	80.71	1695.00				
Toplam	129						
İlköğretim	108	56.13	6062.50	176.50	-2.389	.017*	Anlamlı P<.05
Yükseköğretim	7	86.79	607.50				
Toplam	115						
Ortaöğretim	21	13.76	289.00	58.00	-.872	.383	Anlamsız P>.05
Yükseköğretim	7	16.71	117.00				
Toplam	28						

Tablo-10 incelendiğinde, annelerin eğitim seviyesi ilköğretim olanlar ile ortaöğretim olanlar için: Annelerinin eğitim seviyesi ilköğretim olanların sıralar ortalamaları 61.94 olarak hesaplanırken, annelerinin eğitim seviyesi ortaöğretim olanların sıralar ortalamaları 80.71 olarak hesaplanmış ve $p=.033$; $p<0.05$ düzeyde anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuca göre,

annelerinin eğitim seviyesi ortaöğretim olan öğrenciler, annelerinin eğitim seviyesi ilköğretim olanlara göre anne-babalarını daha 'Otoriter' olarak algılamaktadır.

Annelerin eğitim seviyesi ilköğretim olanlar ile yükseköğretim olanlar için: Annelerinin eğitim seviyesi ilköğretim olanların sıralar ortalamaları 56.13 olarak hesaplanırken, annelerinin eğitim seviyesi yükseköğretim olanların sıralar ortalamaları 86.79 olarak hesaplanmış ve $p=.017$; $p<0.05$ düzeyde anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuca göre, annelerinin eğitim seviyesi yükseköğretim olan öğrenciler, annelerinin eğitim seviyesi ilköğretim olanlara göre anne-babalarını daha otoriter olarak algılamaktadır.

Annelerin eğitim seviyesi ortaöğretim olanlar ile yükseköğretim olanlar için: Annelerinin eğitim seviyesi ortaöğretim olanların sıralar ortalamaları 13.76 olarak hesaplanırken, annelerinin eğitim seviyesi yükseköğretim olanların sıralar ortalamaları 16.71 olarak hesaplanmış ve $p=.383$; $p>0.05$ düzeyde anlamlı fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre annelerinin eğitim seviyesi yükseköğretim olan öğrenciler ile annelerinin eğitim seviyesi ortaöğretim olan öğrencilerin anne-baba tutumlarını 'Demokratik' algılama düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.5 Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Algıladıkları Anne-Baba Tutumları

Denence 5: “Anne-baba tutumlarını algılama düzeyleri öğrencilerin babalarının eğitim seviyelerine göre farklılaşmaktadır”.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre anne-baba tutumlarını algılamalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo-11. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre anne-baba tutumlarını algılamalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları

A.B.T	Baba Eğitim Düzeyi	N	Sıralar Ortalaması	Chi-Square	df	P	Sonuç
Demokratik	İlköğretim	87	77.43	4.480	2	.106	Anlamsız P>.05
	Ortaöğretim	47	92.84				
	Yükseköğretim	35	93.30				
Toplam		169					
İhmalkâr	İlköğretim	127	89.55	1.875	2	.392	Anlamsız P>.05
	Ortaöğretim	35	92.14				
	Yükseköğretim	21	106.60				
Toplam		183					
Otoriter	İlköğretim	83	63.61	7.925	2	.019*	Anlamlı P<.05
	Ortaöğretim	34	67.68				
	Yükseköğretim	19	91.34				
Toplam		136					
Hoşgörülü	İlköğretim	77	79.47	4.961	2	.084	Anlamsız P>.05
	Ortaöğretim	38	72.82				
	Yükseköğretim	31	59.52				
Toplam		146					

Tablo-11 incelendiğinde, öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri ile öğrencilerin algıladıkları ‘Demokratik’ (p=.106; p>.05), ‘İhmalkâr’ (p=.392; p>.05) ve ‘Hoşgörülü’

($p=.084$; $p>.05$) anne-baba tutumu arasında anlamlı bir fark bulunamazken ‘Otoriter’ ($p=.019$; $p<.05$) tutum arasında pozitif yönde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Hangi eğitim düzeylerinin kendi aralarında anlamlı olduklarını bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo-12’de verilmiştir.

Tablo-12. Mann-Whitney U Testi (Otoriter Algılama – Baba Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki)

Eğitim Düzeyi	N	Sıra r Orta la ma sı	Sıralar Toplamı	U	Z	P	Sonuç
İlköğretim	83	58.04	4817.00	1331.000	-.487	.626	Anlamsız P>.05
Ortaöğretim	34	61.35	2086.00				
Toplam	117						
İlköğretim	83	47.57	3948.50	462.500	-2.847	.004*	Anlamlı P<.01
Yükseköğretim	19	68.66	1304.50				
Toplam	102						
Ortaöğretim	34	23.82	810.00	215.000	-2.054	.040*	Anlamlı P<.05
Yükseköğretim	19	32.68	621.00				
Toplam	53						

Tablo-12 incelendiğinde; babalarının eğitim seviyesi ilköğretim olanlar ile ortaöğretim olanlar için: Babalarının eğitim seviyesi ilköğretim olanların sıralar ortalamaları 58.04 olarak hesaplanırken, babalarının eğitim seviyesi ortaöğretim olanların sıralar ortalamaları 61.35 olarak hesaplanmış ve $p=.626$; $p>0.05$ düzeyde anlamlı fark

bulunamamıştır. Bu sonuca göre, babalarının eğitim seviyesi ilköğretim olan öğrenciler ile babalarının eğitim seviyesi ortaöğretim olan öğrencilerin anne-babalarını ‘Otoriter’ olarak algılama düzeyleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Babalarının eğitim seviyesi ilköğretim olanlar ile yükseköğretim olanlar için: Babalarının eğitim seviyesi ilköğretim olanların sıralar ortalamaları 47.57 olarak hesaplanırken, babalarının eğitim seviyesi yükseköğretim olanların sıralar ortalamaları 68.66 olarak hesaplanmış ve $p=.004$; $p<0.05$ düzeyde anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuca göre, babalarının eğitim seviyesi yükseköğretim olan öğrenciler, babalarının eğitim seviyesi ilköğretim olanlara göre anne-babalarını daha ‘Otoriter’ olarak algılamaktadır.

Babalarının eğitim seviyesi ortaöğretim olanlar ile yükseköğretim olanlar için: Babalarının eğitim seviyesi ortaöğretim olanların sıralar ortalamaları 23.82 olarak hesaplanırken, babalarının eğitim seviyesi yükseköğretim olanların sıralar ortalamaları 32.68 olarak hesaplanmış ve $p=.040$; $p<0.05$ düzeyde anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuca göre, babalarının eğitim seviyesi yükseköğretim olan öğrenciler, babalarının eğitim seviyesi ortaöğretim olanlara göre anne-babalarını daha ‘Otoriter’ olarak algılamaktadır.

4.6 Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Eğilimleri

Denence 6: “Sınıf düzeyi arttıkça, öğrencilerin şiddete yönelik eğilimleri artmaktadır”.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre şiddete yönelik eğilimlerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis Testi sonucu Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Eğilimlerinin Karşılaştırılması, Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sd	X2	P	Gruplar Arası Fark
Şiddete Yönelik Tutum	6.sınıf	221	260.67	2	35.38	.000*	8.sınıf-6.sınıf
	7.sınıf	159	330.38				8.sınıf-7.sınıf
	8.sınıf	254	358.89				7.sınıf-6.sınıf

P<.01

Tablo-13 incelendiğinde, sınıf düzeyine göre, şiddete yönelik tutumlar ölçeğinde aldıkları puanlarda anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir [$X^2(2)= 35.38$; $P<.01$]. Sınıfların sıra ortalamaları dikkate alındığında, şiddete eğilimin en yüksek 8.sınıfta öğrenim gören öğrenciler, daha sonra 7.sınıfta öğrenim gören öğrenciler olduğu ve bunları 6.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin izlediği görülmektedir. Bu sonuca göre, öğrencilerin şiddete yönelik eğilimleri sınıf düzeylerine göre değişmektedir.

Gruplar arasındaki anlam farklılığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo-14’te verilmiştir.

Tablo-14. Gruplar arasındaki anlam farklılığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P	Sonuç
1. Grup	6. sınıf	221	173.29	38297.00	13766.000	-3.626	.000	Anlamlı P<.01
	7. sınıf	159	214.42	34093.00				
	Toplam	380						
2. Grup	6.sınıf	221	198.38	43841.00	19310.000	-5.900	.000	Anlamlı P<.01
	8. sınıf	254	272.48	69209.00				
	Toplam	475						
3. Grup	7. sınıf	159	195.96	31157.00	18437,000	-1.493	.135	Anlamsız P>.05
	8. sınıf	254	213.91	54334.00				
	Toplam	413						

Tablo-14 incelendiğinde, 6. ve 7. sınıflar için: 6. sınıfların sıralar ortalaması 173.29 ve 7. sınıfların sıralar ortalaması 214,42 olarak hesaplanmış ve p=.000 (p<.01) olduğundan pozitif yönde anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre, 7.sınıfların şiddete yönelik eğilimleri 6.sınıflardan daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

6. ve 8. sınıflar için: 6. sınıfların sıralar ortalaması 198,38 ve 8. sınıfların sıralar ortalaması 272,48 olarak hesaplanmış ve $p=.000$ ($p<.01$) olduğundan anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre, 8.sınıfların anne-babalarını 8.sınıfların şiddete yönelik eğilimleri 6.sınıflardan daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

7. ve 8. sınıflar için; 7. sınıfların sıralar ortalaması 195.96 ve 8. sınıfların sıralar ortalaması 213.91 olarak hesaplanmış ve $p=.135$ ($p>.05$) olduğundan anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre, 7.sınıflar ile 8.sınıfların şiddete yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Şiddete yönelik eğilimin 7. ve 8. sınıflar arasında anlamlı bir fark göstermezken, 6. ve 7. sınıflar ile 6. ve 8. sınıflar arasında anlamlı farklar gösterdiği bulunmuştur.

4.7 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Şiddete Yönelik Eğilimleri

Denence 7: “Erkek öğrencilerin şiddete yönelik eğilimleri kız öğrencilerin şiddete yönelik eğilimlerinden daha yüksektir”.

Öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile şiddete ilişkin tutumlar ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Şiddete Yönelik Eğilimlerine İlişkin U-Testi Sonuçları

Şiddete Yönelik Tutum	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
	Kız	296	251.31	74388.00		
	Erkek	338	375.46	126907.00	30432.00	.000*

P<.01

Tablo-14 incelendiğinde, kız öğrencilerin sıralar ortalaması 251.31 hesaplanırken, erkek öğrencilerin sıralar ortalaması 375.46 olarak hesaplanmış ve $p=0.000$; $p<.01$ olduğundan öğrencilerin cinsiyetleri ile şiddete yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın erkek öğrencilerin lehine olduğu görülmektedir.

4.8 Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Eğilimleri

Denence 8: “Annelerin eğitim seviyeleri arttıkça, öğrencilerin şiddete yönelik eğilimleri azalmaktadır”.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre ilerin şiddete yönelik eğilimlerinde anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis testi sonucu Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Eğilimlerinin Karşılaştırılması, Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Anne eğitim	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	P	Gruplar Arası Fark
Şiddete Yönelik Tutum	İlköğretim	447	314.83	2	1.480	.477	Anlamlı Fark Yok P>.05
	Ortaöğretim	135	332.78				
	Üniversite	52	300.83				

p>.05

Tablo-16 incelendiğinde, annelerinin eğitim düzeyi ilköğretim olan öğrencilerin sıralar ortalaması 314.83, annelerinin eğitim düzeyi ortaöğretim olan öğrencilerin sıralar ortalaması 332.78 ve annelerinin eğitim düzeyi yükseköğretim olan öğrencilerin sıralar ortalaması 300.83 olarak hesaplanmış ve $p=.477$; $p>.05$ olduğundan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin şiddete yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

4.9 Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Eğilimleri

Denence 9: “Babaların eğitim seviyeleri arttıkça, öğrencilerin şiddete yönelik eğilimleri azalmaktadır”.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre şiddete yönelik eğilimlerinde anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis testi sonucu Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Şiddete Yönelik Eğilimlerinin Karşılaştırılması, Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Baba eğitim	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	P	Gruplar Arası Fark
Şiddete Yönelik Tutum	İlköğretim	374	327.16	2	2.927	.231	Anlamlı fark yok P>.05
	Ortaöğretim	154	297.93				
	Üniversitesi	106	311.86				

p>.05

Tablo 17 incelendiğinde, annelerinin eğitim düzeyi ilköğretim olan öğrencilerin sıralar ortalaması 327.16, annelerinin eğitim düzeyi ortaöğretim olan öğrencilerin sıralar ortalaması 297.93 ve annelerinin eğitim düzeyi yükseköğretim olan öğrencilerin sıralar ortalaması 311.86 olarak hesaplanmış ve $p=.231$; $p>.05$ olduğundan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin şiddete yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde, araştırmada test edilen denencelerin sonuçları literatür desteğinde tartışılarak yorumlanmıştır.

5.1 İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarını Algılama Biçimlerine Göre Şiddete Eğilimleri Arasındaki Fark

Araştırmanın birinci denencesine ait bulgulara göre, uygulanan Kruskal Wallis Testi sonucunda; anne-babalarını ‘Demokratik’ algılayan öğrencilerin şiddete eğilimlerinin sıralar ortalaması 247.27 olurken, ‘İhmalkar’ algılayan öğrencilerin 391.74, ‘Otoriter’ algılayan öğrencilerin 284.78 ve ‘Hoşgörülü’ algılayan öğrencilerin ise 336.22 olarak saptanmıştır. En düşük şiddete yönelik tutum puanına sahip olan öğrenciler anne-babalarını ‘Demokratik’ algılayan öğrenciler olurken, en fazla şiddete yönelik tutum puanına sahip olan öğrenciler anne-babalarını ‘İhmalkâr’ algılayan öğrenciler olmuştur. Bu bulgular ışığında; öğrenciler tarafından algılanan anne-baba tutumlarına göre şiddete eğilimleri; Kruskal Wallis Testi’ne göre .01 düzeyinde (.000, $P < .01$) anlamlı olduğu görülmektedir.

Gruplar arası fark için uygulanan Mann Whitney U Testi’ne göre; anne-baba tutumlarını demokratik algılayan öğrencilerin şiddete eğilimleri; ihmalkâr ve hoşgörülü algılayanlara göre daha düşük olarak saptanmıştır. Anne-baba tutumlarını otoriter algılayan öğrencilerin şiddete eğilimlerinin; hoşgörülü ve ihmalkâr algılayanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür. Anne-baba tutumlarını hoşgörülü algılayanların şiddete eğilimleri; ihmalkâr algılayanlardan daha düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca anne-baba tutumlarını demokratik algılayan öğrenciler ile otoriter algılayan öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Sağlıksız aile ortamı çocuğu şiddet içeren davranışlara yöneltmektedir. Literatür incelendiğinde anne-baba tutumlarının çocukların şiddete eğilimleri üzerinde etkili olduğu ve bu etkinin hem olumlu hem de olumsuz şekilde olduğu görülmektedir. Avcı tarafından yapılan araştırmada en fazla saldırganlık eğilimi gösteren öğrencilerin hem annesini hem de babasının ilgisiz anne baba olarak nitelendiren, en az saldırganlık eğilimi gösteren öğrencilerin ise annesini ve babasını ilgili yani demokratik olarak niteleyen öğrenciler olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Avcı, 2010: 492). Bu araştırma hem annenin hem de babanın sergilemiş olduğu tutumların çocukların davranışları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Erdoğan ve Uçukoğlu tarafından 2011 yılında 113 kız ve 102 erkek olmak üzere toplam 215 ilköğretim öğrencisi üzerine yapılan araştırmalarda elde edilen bulgulara göre, anne-babanın çocuğa yönelik ortaya koyduğu davranış tutumlarının çocuğun çeşitli tepkileri ortaya koymasında önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Araştırmada anne babası otoriter tutum sergileyen çocukların atılganlık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 64). Birsen, anne babaların tutumlarının çocukların düşünceleri üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir (Birsen, 2008: 25-27). Allaman ve Crandall'a göre otoriter anne baba tutumları çocuğun bağımsızlık ve özerklik geliştirmesine engel olmaktadır ve anne babanın çocuğa karşı sergilediği ilgisiz anne baba tutumları da güçlü bir şekilde çocuğun kabul görme ve onaylanma ihtiyacı duymasına neden olmaktadır (Akt: Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 65). Karataş lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada, anne babaların saldırganlık düzeyleri arttıkça öğrencilerin de saldırganlık düzeyleri arttığı sonucuna ulaşmıştır (Karataş, 2002: 63). Bu durum çocuğun saldırganlık tutumunu sergilemesinde ailenin etkisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Saldırgan bir aile ortamında yetişen çocuk, anne babasının yapmış olduğu şiddet içeren tutumları örnek alarak kendi yaşantısında da bu tür davranışlar ortaya koyabilir. Uygun olmayan davranışlar sergileyen çocuklar genellikle bu tür davranışların sergilendiği aile ortamında büyüyen çocuklardır (Üstün, Yılmaz ve Kırbaş, 2007: 111). Hanggeler (1996), şiddete yönelik davranışlarda çocuk üzerinde en fazla etkili olan etmenin aile faktörü olduğunu ifade etmiştir (Akt: Franke, 2000: 63).

Peterson ve arkadaşları, Amerika’da 41 erkek, 36 kız toplam 77 çocuk ile yaptıkları araştırmada çocukların davranış problemlerini ve ebeveyn tutumlarını incelemişlerdir. Katı ve soğuk baba tutumlarıyla çocukların davranışları arasında ilişki görülmüştür. Ebeveyn davranışlarıyla çocukların davranışları genelde benzerdir. Bu durum da çocuğun davranışlarında ebeveynlerin model olduğunu göstermektedir (Peterson ve arkadaşları, 1961: 125).

Boldwin, otoriter davranışlar sergileyen anne - babaların çocukları ile demokratik tutuma sahip anne babaların çocuklarını incelemiştir. Araştırma sonucunda demokratik tutumun egemen olduğu aile ortamında yetişen çocukların olumlu kişilik özelliklerine sahip olduğu, otoriter tutumun egemen olduğu ailelerde yetişen çocukların çok kararsız bir ruh hali içinde oldukları, yeni fikirler üretemedikleri, yeteneklerinin olmadığı, daha fazla korku ve endişe içinde oldukları saptanmıştır. Anne ve babaların demokratik tutumunun çocuğun kişilik gelişimi üzerinde oldukça olumlu bir etki yarattığı ve gelişim sürecini hızlandırıcı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Akt: Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 67). Çocukların davranış ve tutumları, yaşları ilerledikçe anne ve babaların tutumlarına benzerlik göstermektedir (Branch, 1986: 716-718).

Sonuç itibariyle araştırma bulguları doğrultusunda, öğrencilerin anne baba tutumlarını algılama biçimlerine göre şiddete eğilimleri arasındaki farkın anlamlı olduğu, ayrıca anne babaların tutumlarını ihmalkâr algılayan çocukların şiddete eğilimlerinin diğer tutumlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Literatür incelendiğinde yapılmış çalışmaların da benzer sonuçlar içerdiği görülmektedir.

5.2 İlköğretim ikinci kademe Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Algıladıkları Anne-Baba Tutumları

Araştırmanın ikinci denencesinde, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin sınıf düzeyleri ile algıladıkları

demokratik, otoriter ve hoşgörölü anne-baba tutumu arasında anlamlı bir fark bulunamazken; öğrencilerin sınıf seviyeleri ile algıladıkları ihmalkâr anne-baba tutumu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre, anne-baba tutumunu ihmalkâr olarak algılayan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin hangi sınıf seviyeleri arasında anlamlı fark olduğunu bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre anne-baba tutumunu ihmalkâr algılama düzeyinin; 6. ve 7. sınıflar arasında anlamlı bir fark göstermezken, 6. ve 8. sınıflar ile 7. ve 8. sınıflar arasında anlamlı farklar gösterdiği bulunmuştur. Bu sonuca göre 6. sınıflar anne-babalarını 8. sınıflara göre ve 7. sınıflar anne-babalarını 8. sınıflara göre daha ihmalkâr algılamaktadırlar.

Sınıf düzeyi ile anne - baba tutumlarının algılanması arasındaki ilişkiyi incelerken göz önünde bulundurulması gereken en önemli etmenlerden birisi çocuğun gelişimsel sürecidir. Çocuğun bilişsel, psikolojik, sosyal ve ahlaki gelişimi sadece bir yaşam deneyimi değildir; aynı zamanda biyolojik bir temeli vardır. Ergenlik dönemi, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir ve 12-13 yaşından 20 yaşına kadar olan süreci kapsayan, ortalama olarak kızlarda erkeklere oranla bir yıl önce başlayan bir dönemdir (Yavuzer, 2006: 262-263). Ergenlik dönemi, özlem duyulan bir yaşam dilimi olmadığı gibi, gelişmekte olan çocuk için de yaşanması oldukça zor bir dönemdir. Yavuzer bu evreyi “gence hiçbir şey anlatamadığımız için, anlatma çabasının yoğun olduğu bir dönem” olarak tanımlamıştır. Ergenlik dönemi gencin arkadaşları ve çevresi tarafından kabul görme isteğinin en yoğun olduğu, sevilme gereksinimi hissettiği bir dönemdir. Ergen gereksinimlerini elde ettiği oranda mutlu olur, aksi takdirde endişesi artar, öfkelenir ve kıskanır (Yavuzer, 2006: 268-271). İlköğretim 6. sınıf dönemi henüz ergenlik sürecinin çocuk üzerinde tam olarak etkisini göstermeye başladığı bir dönem değildir. Henüz oyun çağında sayılabilecek öğrencilerin problemleri sık sık oyuncaklarla ve oyun oynarken arkadaşlarıyla ve anne- babalarıyla olan çatışmaları minimum düzeydedir. Anne babasından farklı beklentiler içerisinde olmayan öğrencinin anne babası oyun oynamasına izin verdiği sürece anne babasını demokratik olarak algılaması son derece normaldir ve çocuğun beklentileri ailenin istekleriyle pek

çatışmaz. Ancak; 7. ve 8. sınıf dönemi ergenliğin ayak seslerinin duyulmaya başladığı, çocuğun ailesinden çok arkadaşlarına yakınlık duyduğu, kendi başına kararlar almak istediği ve daha özgür hareket etmek istediği çalkantılı bir dönemdir. Bu isteklerine yeterince ulaşamadığını düşünen çocuk ergenlik döneminde gerek annesine gerekse babasına karşı daha asi tavırlar sergileyebilir ve anne babasını kendisinin özgür olmasına izin vermeyen, ihmalkâr bir aile olarak niteleyebilir.

5.3 İlköğretim ikinci kademe Öğrencilerinin Cinsiyetleri İle Algıladıkları Anne-Babalarının Tutumları

Araştırmanın üçüncü denencesine ait bulgulara göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin algıladıkları demokratik, ihmalkâr ve otoriter anne-baba tutumlarıyla cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamazken, öğrencilerin algıladıkları hoşgörölü anne baba tutumuyla cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin algıladıkları hoşgörölü anne baba tutumuyla cinsiyetleri arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Diğer bir anlatımla, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre anne-babalarının tutumlarını daha hoşgörölü algılamaktadırlar. Palut'un (2008) yaptığı araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran aileleriyle daha iyi ilişki kurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir.

Erdoğan ve Uçukoğlu tarafından yapılan araştırmanın sonucuna göre erkek çocuklar kız çocuklara göre annelerinin daha fazla reddedici tutuma sahip olduklarını ifade etmişlerdir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 62). Erkek çocukların babalarını aşırı koruyucu olarak nitelendirmesinin nedeni toplumun yüklemiş olduğu rollerle erkeklerin daha fazla özgür kalma isteğinden kaynaklanabilir çünkü tutumlar üzerinde kişilerin yaşamış olduğu çevrenin ve inançlarının etkisi büyüktür (Budd ve ark., 2012: 252-258).

Yapılan çalışmalarda cinsiyet ile anne baba tutumlarını algılama biçimleri arasında anlamlı fark olduğu görülmekle beraber araştırmalar incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığını gösteren araştırmaya da rastlanmıştır. Örneğin Çeçen tarafından 2008 yılında 521 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada ise cinsiyet ile anne baba tutumlarının algılama biçimleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmediği belirtilmiştir (Çeçen, 2008: 420-423).

5.4 İlköğretim ikinci kademe Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyleri İle Algıladıkları Anne Baba Tutumları

Araştırmanın dördüncü denencesine ait bulgulara göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin algıladıkları demokratik, ihmalkâr ve hoşgörülü anne-baba tutumu arasında anlamlı bir fark bulunamazken; otoriter tutum arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre, anne-baba tutumunu otoriter olarak algılayan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin hangi anne eğitim seviyeleri arasında anlamlı fark olduğunu bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre anne-baba tutumunu otoriter algılama düzeyinin; anne eğitim düzeyi ilköğretim ile ortaöğretim olanlar arasında, ortaöğretim olanlar lehinde; anne eğitim düzeyi ilköğretim ile yükseköğretim olanlar arasında, yükseköğretim olanlar lehinde anlamlı fark bulunurken; anne eğitim düzeyi ortaöğretim ve yükseköğretim olanlar arasında anlamlı fark ortaya çıkmamıştır.

Yapılan araştırmalar eğitim düzeyinin arttıkça annelerin daha fazla demokratik tutum sergiledikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Örneğin 2000 yılında Karabük ilinde 381 çift ile yapılan bir çalışmada lise ve üniversite mezunu annelerin ilkokul mezunu annelerden daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları görülmüştür (Tezel Şahin ve Özyürek, 2008: 409). Sarı, yaptığı çalışma sonrasında annelerin eğitim seviyesinin yükseldikçe demokratik tutum sergileme eğilimlerinin arttığını, annenin eğitim seviyesi düştükçe de aşırı koruyucu ve baskıcı tutumlarının arttığını belirtmiştir. Ayrıca eğitim seviyesinin yükselmesinin kişinin davranışlarında olumlu gelişmeler meydana getirdiğini ifade etmiştir (Sarı, 2007: 56-59). Çocukların eğitimi sürecinde eğitilmiş

annenin önemi son derece büyüktür. Eğitimli annenin oranının düşük olması birçok toplumsal sorunu beraberinde getirir (Alpanık, 2011: 37). Eğitim seviyesinin artması çocukla anne arasındaki iletişim kanallarını güçlendirmekte ve çocuğun annesinin tutumlarını daha pozitif algılamasına katkı sağlamaktadır.

İspanya’da yaşı 11-16 arasında değişen 1068 öğrenci ile yapılan araştırmanın sonucuna göre ebeveynlerin çocuklara karşı olumlu beklentiler içinde olması ve çocuklara olumlu bir dil kullanmasının çocukların şiddete yönelik davranışları üzerinde şiddeti azaltıcı bir etkisinin olduğunu göstermiştir (Ochoa, Lopez ve Emler, 2007: 784-788). Annelerin olumlu bir dil kullanması ancak eğitimle mümkündür. Anneler eğitim aldıkça ben dili’ni kullanmanın önemini daha iyi öğrenecek, empati yaparak çocuklarının duygularını anlayabilecek dolayısıyla çocuğun annesini daha demokratik olarak algılamasının yolu açılacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde 165 anne ve 140 baba ile yapılan çalışmada ebeveynlerin tutum ve davranışlarını etkileyen faktörler ile çocukların tutum ve davranışları arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Yapılan çalışmada annenin tutumlarında sosyo-ekonomik düzeyi, eşinin mesleği, eğitim durumu ve yaşının etkili olduğu, eğitim düzeyi düşük olan annelerin eğitim düzeyi yüksek olan annelere göre daha otoriter ve kontrolcü bir tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarında ailedeki çocuk sayısının da belirleyici faktörlerden olduğu belirtilmiştir (Zuckerman, Barrett ve Bragiel, 1960: 411).

Yapılan çalışmada annelerin eğitim seviyesi arttıkça, çocukların anne babalarının tutumlarını daha otoriter algıladığı görülmektedir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre annelerin eğitim seviyesi arttıkça çocukların anne babalarının tutumlarını daha demokratik algıladığı görülmektedir, fakat fark anlamlı düzeyde değildir.

5.5 İlköğretim ikinci kademe Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeyleri İle Algıladıkları Anne Baba Tutumları

Araştırmanın beşinci denencesine ait bulgulara göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri ile öğrencilerin algıladıkları demokratik, ihmalkâr ve hoşgörülü anne-baba tutumu arasında anlamlı bir fark bulunamazken; otoriter tutum arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre, anne-baba tutumunu otoriter olarak algılayan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin hangi baba eğitim seviyeleri arasında anlamlı fark olduğunu bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre anne-baba tutumunu otoriter algılama düzeyinin; baba eğitim düzeyi ilköğretim ile ortaöğretim olanlar arasında anlamlı fark ortaya çıkmazken; baba eğitim düzeyi ilköğretim ile yükseköğretim olanlar arasında, yükseköğretim olanlar lehinde; baba eğitim düzeyi ortaöğretim ve yükseköğretim olanlar arasında yükseköğretim olanlar lehinde anlamlı fark görülmektedir.

Babaların eğitim seviyelerinin yükselmesi beraberinde demokratik tutum sergileme davranışlarında da artış olduğunu ve daha az baskıcı tutum sergilediklerini göstermiştir. Genel olarak demokratik tutuma sahip olan anne babaların çocukları otoriter anne babaların çocuklarına göre daha atılgan olmaktadır. Dolayısıyla anne babaların eğitim düzeyleri arttıkça demokratik tutum sergileme özellikleri de artacaktır. (Sarı, 2007: 56-59; Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011: 64).

2005-2006 yıllarında Adana'da çeşitli fakültelerde eğitim gören öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada anne baba tutumunu demokratik algılayan öğrencilerin, anne babalarını otoriter, tutarsız, koruyucu algılayanlara göre kendilerini daha az yalnız hissettikleri, kendilerini daha iyi ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Anne babalarını koruyucu tutuma sahip olarak algılayan öğrencilerin de anne babalarının tutumlarını otoriter ve tutarsız algılayanlara göre daha az yalnız hissettikleri görülmüştür. Çalışma anne babası otoriter ve tutarsız tutum sergileyen öğrencilerin hayatlarının ileriki

dönemlerinde yalnız kalma risklerinin yüksek olduğunu göstermiştir (Çeçen, 2008: 421). Yapılan araştırmalarda ebeveynlerin eğitim düzeylerinin arttıkça daha demokratik tutumlar sergiledikleri sonucu dikkate alındığında babanın eğitim düzeyi arttığında çocuğun da kendi ailesini daha demokratik olarak algılayacağı anlaşılmaktadır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2008: 403-404).

Yapılan araştırmada babaların eğitim seviyesi arttıkça, çocukların anne babalarının tutumlarını daha otoriter algıladığı görülmektedir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre babaların eğitim seviyesi arttıkça çocukların anne babalarının tutumlarını daha demokratik algıladığı görülmektedir, fakat fark anlamlı düzeyde değildir.

5.6 İlköğretim ikinci kademe Öğrencilerinin Sınıf Düzeyleri İle Şiddete Eğilimleri

Araştırmanın altıncı denencesine ait bulgulara göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sınıf düzeyine göre, şiddete yönelik tutumlar ölçeğinde aldıkları puanlarda anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir. Sınıfların sıra ortalamaları dikkate alındığında, şiddete eğilimin en yüksek 8.sınıfta öğrenim gören öğrenciler, daha sonra 7.sınıfta öğrenim gören öğrenciler olduğu ve bunları 6.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin izlediği görülmektedir. Bu sonuca göre; öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça şiddete eğilimleri de artmaktadır. Elde edilen bulgulara göre hangi sınıflar arasındaki anlamlı farklılık olduğunu belirlemek amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Bulgulardan elde edilen sonuca göre şiddete yönelik tutum düzeyinin; 6. ve 7. sınıflar ve 6. ve 8. sınıflar arasında anlamlı farklılıklar gözlenirken; 7. ve 8. sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuca göre hem 7. hem de 8. sınıfların şiddete yönelik tutum puanları 6. sınıflardan anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. 8. sınıfların şiddete yönelik tutum puanları 7. sınıflardan daha yüksek olmakla beraber anlamlı ölçüde fark ortaya çıkmamıştır.

Literatür incelendiğinde, birçok araştırmanın bu bulguyu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Avcı tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin öğrenim gördükleri

sınıflara göre okulda şiddet davranışında bulunma durumu incelenmiş, şiddet davranışında bulunma oranının sınıf düzeyinin yükselmesine paralel olarak arttığı görülmüştür. Lise birinci sınıfa devam eden öğrenciler arasında, okulda şiddet davranışı sergileme oranı %6.9, lise ikinci sınıflarda bu oran%15.60, lise üçüncü sınıflarda bu oran %21.00 ve lise dördüncü Sınıflarda bu oran %20.90'dır (Avcı, 2010: 359-360). 2005 yılında ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerine yapılan araştırmada öğrencilerin yaşlarının arttıkça şiddet eğilimlerinin de arttığı görülmüştür (Balkıs, Duru ve Buluş, 2005: 92). Bu sonuçları incelediğimizde sınıf seviyesinin yükseldikçe öğrencilerin şiddete eğilimlerinin da yükseldiğini söyleyebiliriz. Ayrıca yaş ilerledikçe ergenlik dönemine yaklaşan, ön ergenliği yaşayan çocuklar uyuma yönelik çeşitli sorunlar gösterebilmektedir (Ergişi ve Köksal Akyol, 2009: 17). Sınıf seviyesi yükseldikçe öğrencilerin şiddete eğilimleri, yaklaşan ergenlik döneminin belirtileri olarak da kendini gösterebilir. Ergenliğe yaklaşan çocuk, arkadaşları arasında fark edilmek, kabul görmek, değerli hissedilmek amacıyla şiddeti bir güç gösterisi olarak kullanmak isteyebilir.

Çocukların yaşları büyüdükçe daha fazla zorlukla ve farklı çevre ile karşılaşmakta, bu durumda çocuklarda uyum sorunlarını arttırabilmektedir. Öğrencilerin yaşları arttıkça zorbalık eğilimleri de artmaktadır (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012: 222).

Sınıf seviyesi ile şiddete yönelik tutum arasında anlamlı bir fark bulunamayan araştırmalar da vardır. Örneğin Karataş tarafından 276 lise öğrencisi üzerine Adana ilinde yaptığı çalışmada ise sınıf seviyesi ile saldırganlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Karataş, 2002: 44-45).

Genel olarak öğrenciler ergenlik çağına yaklaştıkça şiddete eğilimlerinin da arttığı söylenebilir. Sınıf düzeyinin yükselmesiyle birlikte öğrencilerin şiddet eğilimleri artmakta olduğu söylenebilir.

5.7 İlköğretim ikinci kademe Öğrencilerinin Cinsiyetleri İle Şiddete Eğilimleri

Araştırmanın yedinci denencesine ait bulgulara göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin cinsiyetleri ile şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın erkek öğrencilerin lehinde olduğu görülmektedir.

Balkıs, Duru ve Buluş tarafından İzmir ve Denizli illerinde öğrenim gören 257 kız 260 erkek olmak üzere toplam 517 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile yapılan çalışma erkek öğrencilerin kız öğrencilere nazaran daha fazla şiddete eğilimli olduğu sonucunu ortaya koymuştur (Balkıs, Duru ve Buluş, 2005: 89). Avcı tarafından 2009-2010 eğitim öğretim yılında 527 erkek, 647 kız olmak üzere toplam 1410 lise öğrencisi ile yapılan araştırmanın sonucuna göre erkek öğrencilerin %20.50 si (136 öğrenci) şiddet davranışında bulunurken bu oranın kız öğrencilerde %11.90 (87 öğrenci) olduğu gözlenmiştir (Avcı, 2010: 358). Buradan hareketle erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre okulda daha fazla şiddete eğilimli olduğunu söyleyebiliriz.

Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddete daha fazla eğilimli olduğunu yapılan çeşitli araştırmalar göstermiştir (Blevins, 2001: 54-55; Güleç, Topaloğlu, Ünsal ve Altıntaş, 2012: 118; Baykal, 2008: 200; Ergişi ve Köksal Akyol, 2009: 17; Sağlam, 2011: 180; Ots ve arkadaşları, 2007: 65; Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012: 222).

Erkeklerin şiddete kızlardan daha çok eğilimli olması toplum içerisinde erkeklerin yetiştirilme biçiminden, saldırganlığı teşvik eden rollerle toplumsallaşmalarından ve şiddetin uygulanmasının toplumda erkekler için normal görülmesinden kaynaklanmaktadır. Erkeklerin küçük yaşlardan itibaren silah ve benzeri oyuncaklarla oynaması bile, şiddete yönelik daha benimseyici tutumlar geliştirmelerine sebep olabilmektedir. Buna karşılık kız çocuklarına biçilen ya da toplumda onay gören roller

ise, “uyumlu davranışlar sergileme”, “itaat etme” ve benzeri biçimlerdedir (Gökler, 2007: 245).

Collins ve diğerleri (2004), erkek çocukları daha ziyade doğrudan ve fiziksel zorbalığı tercih ederken, kız çocukları dolaylı zorbalığı tercih etmektedir (Collins ve diğerleri, 2004; Akt; İrfaner, 2009: 31). Blevins’in yaptığı araştırmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. 2001 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde Kingsport City ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören yaşları 11-15 arasında değişen öğrenciler üzerine araştırma yapılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla şiddet eğilimli oldukları ortaya çıkmıştır. Bunu da erkeklerin kızlara göre daha fazla şiddet deneyimi yaşaması ve şiddet göstermesinin nedeni olarak açıklamıştır. Yine erkeklerin daha fazla risk alma seviyesine sahip olmasının şiddete neden olduğunu belirtmiştir. Şiddet gösteren erkeklerin şiddet göstermeyen erkeklere oranla daha fazla bencil oldukları gözlenirken bu durum erkeklerde bencillik düzeyi arttıkça şiddet eğilimi de artmaktadır şeklinde yorumlanmıştır (Blevins, 2001: 54-55).

Genel itibarıyla erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla şiddet eğilimli olduğu görülmüşse de cinsiyet ile şiddet arasında anlamlı bir farklılık olmadığını ifade eden araştırmalar da vardır. Örneğin Karataş’ın araştırmasında ise cinsiyet ile saldırganlık arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Karataş, 2002: 44-45). Ghoneem, bir kolejde 2010-2011 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 135 erkek ve 107 kız öğrenci olmak üzere toplam 242 öğrenci ile öğrencilerin şiddete eğilimlerine ilişkin yaptığı çalışmada cinsiyetle, şiddete yönelik tutum arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Ghoneem, 2012: 105).

Yapılan araştırmada erkek öğrencilerin şiddete yönelik tutum puanlarının, kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek çıktığı görülmüştür.

5.8 İlköğretim ikinci kademe Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyi İle Öğrencilerin Şiddete Eğilimleri

Araştırmanın sekizinci denencesine ait bulgulara göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Giresun ilindeki anasınıfına devam eden 119 öğrenci üzerine yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, çocukların şiddete yönelik davranışlarıyla annelerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010). Ankara ilinde yaşları 7-12 arasında değişen 250 öğrenci ile 2009 yılında yapılan araştırmaya göre, annenin öğrenim düzeyinin çocukların davranış ve uyum sorunları ile ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Ergişi ve Köksal Akyol, 2009: 17). Bu çalışmaların sonuçları araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Ayrıca, araştırma bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçları desteklemeyen çalışmalar da vardır. Örneğin İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi Bayrampaşa H tipi cezaevinde bulunan yaşları 15 ile 18 arasında değişen 235 çocuk üzerinde, anket yöntemiyle yapılan araştırmada suça karışan birçok çocuğun anne ve babasının eğitimsiz veya ilköğretim mezunu olduğu belirtilmiştir (Ovacık, 2008: 91).

Yapılan çalışmada öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi ile öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

5.9 İlköğretim ikinci kademe Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeyi İle Öğrencilerin Şiddete Eğilimleri

Araştırmanın dokuzuncu denencesine ait bulgulara göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyleri ile öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Fırat tarafından yapılan çalışmada 12-18 yaşları arasında suça yönelmiş çocukların öğrenilmiş çaresizlik düzeyleri ile anne-babalarının öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Fırat, 2009: 51).

Ayrıca, araştırma bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçları desteklemeyen çalışmalar da vardır. Örneğin Ankara ilinde yaşları 7-12 arasında değişen 250 öğrenci ile 2009 yılında yapılan araştırmaya göre, babanın eğitim düzeyi ile öğrencilerin davranışları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Babanın öğrenim düzeyi düştükçe çocukta davranışsal problemlerin arttığı belirtilmiştir (Ergişi ve Köksal Akyol, 2009: 17-18).

Yapılan çalışmada öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi ile öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Araştırmanın bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; öğrencilerin algıladıkları ihmalkâr anne-baba tutumu ile şiddete eğilimleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlenirken; öğrencilerin algıladıkları demokratik anne-baba tutumu ile şiddete eğilimleri arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça, anne-baba tutumlarını ihmalkâr algılama düzeylerinin arttığı ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre anne-baba tutumlarını daha hoş görülmesi algıladıkları görülmüştür. Ayrıca annenin ve babanın eğitim seviyesi arttıkça, öğrenciler tarafından daha otoriter tutuma sahip olarak algılandıkları görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre, sınıf düzeyi arttıkça, öğrencilerin şiddete eğilimlerinin de arttığı ve erkek öğrencilerin şiddete eğilimlerinin, kız öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenebilir. Anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi ile öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı farklılıklar görülmemiştir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, elde edilen bulgularla göre ulaşılan sonuçlara, araştırmacılar ve eğitimcilerle ilgili önerilere yer verilmiştir.

6.1 Sonuç

1. Öğrencilerin anne-baba tutumlarını algılama biçimlerine göre şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir fark vardır. Şiddete eğilimi en düşük olan öğrenciler anne-babalarını demokratik olarak algılarken; şiddet eğilimi en yüksek olan öğrenciler anne-babalarını ihmalkâr olarak algılamaktadır.
2. Öğrencilerin, sınıf düzeyleri arttıkça, anne babalarını ihmalkâr algılama düzeyleri azalmaktadır.
3. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre anne babalarını daha hoşgörülü algılamaktadırlar.
4. Annelerinin eğitim düzeyi arttıkça, öğrenciler anne-babalarını daha otoriter algılamaktadırlar.
5. Babalarının eğitim düzeyi arttıkça, öğrenciler anne-babalarını daha otoriter algılamaktadırlar.

6. Öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe, şiddete eğilimleri artmaktadır.
7. Erkek öğrencilerin şiddete yönelik eğilimlerinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
8. Annelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.
9. Babalarının eğitim düzeyleri ile öğrencilerin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

6.2 Öneriler

Bu bölümde “eğitimcilere öneriler” ve “araştırmacılara öneriler” olmak üzere iki alt başlık yer almaktadır.

6.2.1 Eğitimcilere Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgulara eğitimcilere göre şu öneriler getirilebilir;

1. Okul Psikolojik Danışmanları tarafından öğrencilerin anne-babalarına “anne baba tutumları” seminerleri düzenlenerek, velilerin çeşitli anne-baba tutumları konusunda farkındalıklarının artırılması sağlanabilir.
2. Okul Psikolojik Danışmanları tarafından, anne-babalara “demokratik anne-baba tutumları eğitimleri” verilerek, anne-baba ile çocuk arasındaki ilişkinin güçlendirilmesine katkı sağlanabilir.

3. Rehberlik Araştırma Merkezleri, Milli Eğitim Müdürlüğü ve Üniversiteler işbirliği içerisinde “anne-baba eğitim cd’leri” hazırlayarak Psikolojik Danışmanları olmayan okullara gönderilebilir.
4. Okullarda anne-baba ile çocuk arasındaki iletişim kanallarını güçlendirecek çeşitli etkinlikler düzenlenebilir (örneğin, empati becerilerinin gelişmesi için çocukla anne-babanın rol değişimi gibi ilgi çekici etkinlikler yapılabilir).
5. Öğrencilere şiddetin neden olduğu zararlar konusunda seminerler düzenlenerek farkındalıkları artırılabilir.
6. Öğrencilere “çatışma çözme becerileri eğitimi” verilerek problemlerini şiddete başvurmadan da çözebilecekleri inancı geliştirilebilir.
7. Şiddetin yüksek görüldüğü erkek öğrenci grubuna aslında şiddetin bir üstünlük kaynağı olmadığı hakkında dikkatlerini çekecek bir eğitim cd’si hazırlatılarak tüm okullardaki öğrencilere izlettirilebilir.

6.2.2 Araştırmacılara Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgulara araştırmacılara göre şu öneriler getirilebilir;

1. Ergenlerde problem çözme becerileri ile şiddete yönelik tutum arasındaki ilişki araştırılabilir.
2. Ergenlerde empatik eğilim düzeyi ile şiddete yönelik tutum arasındaki ilişki araştırılabilir.

3. Öğrenciler birbirlerine karşı uyguladıkları şiddetin nedenleri araştırılarak öğrencileri arasındaki şiddeti azaltıcı çözüm önerileri getirilebilir.
4. Aile içi şiddet ile okullarda görülen şiddetin ilişkisi araştırılabilir.
5. Anne baba tutumlarının ilköğretim ikinci kademe öncesi ve sonrasında nasıl algılandığına yönelik çalışmalar yapılabilir.
6. Özel okullarda ve devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin anne-baba tutumlarını algılama biçimleri arasında anlamlı fark olup olmadığını saptamak amacıyla araştırma yapılabilir.
7. Öğrencilerin izledikleri televizyon programları ile şiddete eğilimleri üzerinde araştırma yapılabilir.
8. Televizyonlardaki anne-baba karakterlerinin öğrencilerin anne-baba tutumu algısı üzerindeki etkisini inceleyen araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- ALPANIK, Funda, 2011. “Resmi İlköğretim Okullarında Okul İçi Şiddet Algısı İle Motivasyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.*
- ALTUN, Sadegül Akbaba, GÜNERİ, Oya Yerin ve BAKER, Özgür Erdur. 2006. “Basındaki Yansımaları İle Okulda Şiddet”. **Eurasian Journal of Educational Research**, 24, ss: 12-21.
- AVCI, Ahmet, 2010. “Eğitimde Şiddet Olgusu Lise Öğrencilerinde Şiddet, Saldırganlık ve Ahlaki Tutum İlişkisi Küçükçekmece İlçesi Örneği”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- AYAN, Sezer, 2007a. “Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri”. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**, 8: 206-214.
- AYAN, Sezer, 2007b. “Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- AYAS, Tuncay, 2010. *Okullarda Yaygın Sorun Olan Zorbalığı Önlemek*. Ankara: Maya Akademi Yayınevi.

BALKIS, Murat, DURU, Erdinç ve BULUŞ, Mustafa, 2005. “Şiddete Yönelik Tutumlarının Özyeterlik, Medya, Şiddete Yönelik İnanç, Arkadaş Grubu ve Okula Bağlılık Duygusu İle İlişkisi”. **Ege Eğitim Dergisi**, 6(2), ss: 81-97.

BAYKAL, Türkcan, 2008. “Ailede Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet, Bu Şiddete İlişkin Tutumlar ve Kadının Şiddet Yaşantısı”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: *Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

BİRSEN, Palut, 2008. “Düşünme Stilleri ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki”. **Dokuz Eylül Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**, 24, ss: 1-11.

BLEVINS, Rhonda Marie, 2001. “Attitudes Toward Violence and Reasons for Living in Adolescents with High, Moderate, and Low Self- Esteem”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. **Tennessee: East Tennessee State University, The Faculty of the Department of Psychology**.

BRANCH, Curtis W, 1986. “Racial Attitude Development among Young Black Children as a Function of Parental Attitudes: A Longitudinal and Cross-sectional Study”. **Child Development**, 57, ss: 712-721.

BUDAK, Selçuk, 2000. *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

BUDD, Karen S, BEHLING, Steven, LI, Yan ve ark, 2012. “Measuring Attitudes Toward Acceptable and Unacceptable Parenting Practices”. **J Child Fam Stud**, 21, ss: 247–261.

CASSIDY, Tony ve TAYLOR, Laura, 2005. "Coping and Psychological Distress As a Function of The Bully Victim Dichotomy in Older Children". **Social Psychology of Education**, 8, ss: 249–262.

CAVNAUGH, Barbara Harlow, 2009. "Relative Strengths of Predictors of Middle School Girls' Suspendable Offenses". **Journal of School Violence**, 8, ss: 251–263.

CÜCELOĞLU, Doğan, 2004. *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

CHAPIN, John, ALAS, Stacy De Las ve COLEMAN, Grace, 2005. "Optimistic Bias Among Potential Perpetrators and Victims of Youth Violence". **Adolescence**, 40 (160), ss: 749-760.

ÇAĞRI, Rüya, 2010. "Zorbalık Yapan ve Zorbalığa Maruz Kalan Çocukların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: *Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

ÇAKIR, Anıl, 2009. "Aile İçinde ve Toplumda Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Değerlendirilmesi". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: *İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü*.

ÇEÇEN, A.Rezan, 2008. "Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Ana Baba Tutum Algılarına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi". **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 6(3), ss: 415-431.

DONAT BACI, Seda, 2011. “Çocuk ve Ergenlerde Şiddet ve Saldırganlığın Önlenmesi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.

DURSUN, Yücel, 2011. “Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?”, **Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi**, 12, ss: 1-18.

ERDOĞAN, Ömer ve UÇUKOĞLU, Hülya, 2011. “İlköğretim Okulu Öğrencilerin Anne-Baba Tutumu Algıları İle Atılganlık ve Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Düzeyleri Arasındaki İlişkiler”. **Kastamonu Eğitim Dergisi**. 19(1), ss: 51-72.

ERGİŞİ, Arzu ve KÖKSAL AKYOL, Aysel, 2009. “ Yedi – Oniki Yaş Çocuklarında Davranış ve Uyum Sorunlarının İncelenmesi”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**. 34(368), ss: 13-19.

ERSANLI, Kurtman, 2005. *Davranışlarımız*. Samsun: Eser Matbaası.

ERSANLI, Kurtman, 2007, “Şiddet Yıkım İçgüdüsünün Beslenmesinin ve Yaşam İçgüdüsünün İhmalinin Sonucudur”, **Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu**, Ed. SOLAK Adem, Ankara: Hegem Yayınları.

FIRAT, Cafer, 2009. “Suça Sürüklenmiş Çocuklarda Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyinin Farklı Değişkenler ve Algılanan Anne Baba Tutumları Bakımından İncelenmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: *Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

FİLİZ, Zeynep ve YAPRAK, Betül, 2009. “A Study on Classifying Parenting Styles Through Discriminant Analysis”. **Journal Of Theory and Practice In Education**, 5(2), ss: 195-209.

FRANKE, Todd Michael, 2000. “Adolescent Violent Behavior: An Analysis Across and Within Racial/Ethnic Groups”. **Journal of Multicultural Social Work**, 8 (1/2), ss: 47-70.

FREUD, Sigmund, 2007. *Psikopatoloji Üzerine*. (Çev.), Selçuk Budak, İstanbul: Ezgi Matbaası.

FROMM, Erich, 1995. *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri*. (Çev.), Şükrü Alpagut, İstanbul: Panel Yayınevi.

GELİR, Erdal, 2009. “Ana Baba Tutumları, Aile Sosyal Atomu ve Cinsiyete Göre İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Öğrenilmiş Çaresizlik ve Akademik Başarıların İncelenmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GENÇ, Gülten ve AKSU, Mualla Bilgin, 2010. “Genel Lise Öğrencilerinin Zorba-Kurban Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 30(2), ss: 413-448.

Gerald3rdlaw Blogspot, 2012. Attitude Of Parents Towards Female Education in Nigeria, <http://gerald3rdlaw.blogspot.com/2011/10/attitude-of-parents-towards-female.html> 09.08.2012

GHONEEM, Khowla Abd Al-Raheem, 2012. “Attitudes of Princess Rahma College Students Toward University Violence”. **International Education Studies**, 5(3), ss: 98-112.

GORDON, Thomas, 2000. *Etkili Anne Baba Eğitimi*. (Çev.), Emel Aksay, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

GÖKLER, Rıza, 2007. “İlköğretim Öğrencilerinde Akran Zorbalığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.

GÖKDAŞ, İbrahim, 2007. “İlköğretimde Şiddet”. **Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu**, Ed. Adem Solak, Ankara: Hegem Yayınları.

GÖZÜTOK, Dilek, 2008. *Eğitim ve Şiddet*. Ankara: Gazi Kitabevi.

GÜLEÇ, Hüseyin, TOPALOĞLU, Mürüvvet, ÜNSAL, Demet ve ALTINTAŞ, Merih, 2012. “Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet”. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 4(1), ss: 112-137.

GÜNER, Ayşegül, 2011. “Okul Öncesi Çocuklar ve Ebeveynlerinin Bağlanma Güvenlikleri İle Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: *İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

HAINESS, Jess, NEUMARK-SZTAINER, Dianne, HANNAN, Peter ve ark., 2008. Child Versus Parent Report of Parental Influences on Children's Weight-related Attitudes and Behaviors. **Journal of Pediatric Psychology**. 33(7), ss: 783–788.

HARIS, Dale B, GOUGH, Harrison G, MARTIN ve William E, 1950. Children's Ethnic Attitudes: II. Relationship To Parental Beliefs Concerning Child Training. **Child Development**, 21(3): ss: 169-181.

HÖKELEKLİ, H. (2007). Çocuk ve Gençlerde Şiddetin Önlenmesine Yönelik Öneriler. **Değerler Eğitimi Dergisi**, 5(14), ss: 61-78.

IVES, Bob, 2010. Cultural Attitudes of Romanian Youth. **International Journal of Education**, 2 (1), ss: 1-18. www.macrothink.org/ije 03.08.2012

İÇLİ, Tülin, 2007. “Suçlu Çocukların Türkiye Profili”. **Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu**, Ed. Adem Solak, Ankara: Hegem Yayınları.

İRFANER, Semih, 2009. “Öğrenciler Arasında Gerçekleşen Zorbalık Eylemleri ve Zorbalık Konusunda Öğrencilerin, Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Tutum ve Görüşleri”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

KABAOĞLU, Fatma, 2011. “Anne-Babası Evli ve Boşanmakta Olan Çocuk ve Ergenlerin Anne Babalarından Algıladıkları Kabul veya Red Düzeyleri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: *Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

KARATAŞ, Zeynep, 2008. "Bilişsel Davranışsal Teknikler İle Psikodrama Teknikleri Kullanılarak Yapılan Grupla Psikolojik Danışma Uygulamalarının Ergenlerde Saldırganlığı Azaltmadaki Etkilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Mersin: *Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

KARATAŞ, Zeynep Bolat, 2002. "Anne-Baba Saldırganlığı İle Lise Öğrencilerinin Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

KAYA, Ahmet, BOZASLAN, Hasan ve GENÇ, Gülten, 2012. "Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi". **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 18, ss: 208-225.

KILIÇ, Ruhi, 2007. Okullarda Şiddet ve Önlenmesi. **Okullarda Şiddetin Önlenmesi: Mevcut Uygulamalar ve Sonuçları**. (Edit.), GELBAL, Selahattin, Ankara: Türk Eğitim Derneği.

KLEIN, Rosalyn S, ALTMAN, Steven D, DREIZEN, Kathryn, FRIEDMAN, Robert, POWERS, Lois, 1981. Restructuring Dysfunctional Parental Attitudes Toward Children's Learning and Behavior in School: Family-Oriented Psychoeducational Therapy. **Journal of Learning Disabilities**. 14(1), ss: 15-19.

KOCADAŞ, Bekir, ÖZGÜR, Özge ve ÖZBULUT, Mahmut, 2010. *Gençlik ve Şiddet Toplumsal Alanda Şiddetin Yükselişi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.

KÜÇÜKTURAN, Güler, 2005. “Anne Baba Tutum Ölçeği”. **Eurasian Journal of Educational Research**, 19, ss: 238-250.

KÜÇÜKTURAN, Güler, AKBABA-ALTUN, Sadegül, 2006. “Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Uygulanan Şiddetin Değerlendirilmesi”. **I. Şiddet ve Okul Sempozyumu**, İstanbul, 28-31 Mart 2006.

LANDY, S, MENNA, R, 2005. An Evaluation Of A Group Intervention For Parents With Aggressive Young Children: Improvements In Child Functioning, Maternal Confidence, Parenting Knowledge and Attitudes. **Early Child Development and Care**. 176(6), ss: 605–620.

LİFE Family Education, Principles for Inspiring Good Attitudes, 2012. <http://life.familyeducation.com/behavioral-problems/parenting/36598.html> 08.08.2012

LORE, R.K., Schultz, L.A. (1996). İnsan Saldırganlığının Kontrolü: Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım. Çev. Karaçanta, H. **Türk Psikoloji Bülteni**, 2(5), 24-28.

LOWE, Laura A., JONES, Chris D. ve BANKS, Leon, 2007. Preventing Dating Violence in Public Schools: An Evaluation of an Interagency Collaborative Program for Youth. **Journal of School Violence**, 6(3), ss: 69-87.

MAHAJAN, Payal ve SHARMA, Neeru, 2005. Parents Attitude Towards Imparting Sex Education to Their Adolescent Girls. **Anthropologist**. 7(3), ss: 197-199.

MARTIN, William, 2003. *Modern Ailelere Bilgece Öğütler*. (Çev.), Burcu Gezek, İstanbul: Boyner Yayınları.

MERTOĞLU, Münevver, 2008. “İstanbul’da Yoğun Göç Alan Bölgelerdeki İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmen ve Yöneticilere Verilen Eğitimin, Şiddet Algılarına ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: *İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü*.

METREN, Michael J, WILLIAMS, Amanda L, 2009. Acceptability of Marital Violence Among College Men and Women: Does Gender And Current Relationship Status Matter?. **College Student Journal**, 43 (3). <http://www.freepatentsonline.com/article/College-Student-Journal/206687078.html> 02.08.2012

MILEVSKY, Avidan, SCHLECHTER, Melisa J., MACHLEV, Moshe, 2006. Effects of Parenting Style and Involvement in Sibling Conflict Adolescent Sibling Relationships. **Journal of Social and Personal Relationships**. 16(1), ss: 39-47.

NIJHAWAN, Harbans K. ve NERMA, Prem, 1975. Children's Attitudes Towards Social Change in Relation to Parental Attitudes Towards Child Rearing. **The Journal of Social Psychology**. 96, ss: 293-294.

NGIDI, Sizakele Audrey, 2007. The Attitudes Of Learners, Educators and Parents Towards English As a Language Of Learning and Teaching (Lolt) in Mthunzini Circuit. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. KwaDlangezwa-Natal: *Zululand Üniversitesi*.

- OCHOA, Gonzalo Musita, LOPEZ, Estefenia Estevez ve EMLER, Nicholas P., 2007. Adjustment Problems In The Family and School Contexts, Attitude Towards Authority, and Violent Behavior At School In Adolescence. **Adolescence**, 42 (168), ss: 779-794.
- OHENE, S-A., IRELAND, M., McNEELY, C ve ark., 2006. Parental Expectations, Physical Punishment, and Violence Among Adolescents Who Score Positive on a Psychosocial Screening Test in Primary Care. **Pediatrics**, 117 (2), ss: 441-447.
- OTS, Loone, VEISSON, Marika, RUUS, Viive-Riina, SARY, Ene Silvia, PALAS, Linda, VEISSON, Anneli, 2007. Violence and its Influence on Students' Well-being and Ability to Cope in Estonian Schools. **The International Journal of Learning**, 14 (3), ss: 57-68.
- OVACIK, Aslı Cennet, 2008. "Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç İşleme Davranışına Etkileri". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: *İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü*.
- ÖĞÜLMÜŞ, Selahiddin, 2007. Okullarda Şiddet ve Önlenmesi. **Okullarda Şiddetin Önlenmesi: Mevcut Uygulamalar ve Sonuçları**. (Edit.), GELBAL, Selahattin, Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- PETERSON, Donald R., BECKER, Wesley C., SHOEMAKER, Donald J. ve HELLMER, LEO A., 1961. Child Behavior Problems And Parental Attitudes. **Child Development**. 32: 151-162.

PETERSON, Donald R., BECKER, Wesley C., HELLMER, LEO A., SHOEMAKER, Donald J., QUAY. Herbert C., 1959. Parental Rejection Attitudes and Control in Children. **Child Development**. 30, ss: 119-130.

POZO, Carmen., MARTOS, Maria J. ve MORILLEJO, Enrique Alonso, 2010. **Electronic Journal of Research in Educational Psychology**, 8 (2), ss: 541-560. <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=6d6144cc-f4a1-466b-baf9-a79009554976%40sessionmgr113&vid=1&hid=105> 03.08.2012

RASTOGI, G.K., 1981. Attitude of Parents Towards Their Mentally Retarded Children. **Indian J. Psychial**, 23 (3), ss: 206-209.

ROUT, Gyanendra Kumar, 2011. Awareness and Attitude of Parents towards Adolescence Education in Secondary Schools. *Journal of Health Management*, 13 (4), ss: 463-475. <http://jhm.sagepub.com/content/13/4/463.abstract?rss=1> 08.08.2012.

SAĞLAM, Hakan, 2011. “Bilgisayar Oyunlarının Ergen Öğrencilerin Sosyalleşme Süreci ve Şiddet Eğilimleri Üzerindeki Etkileri”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

SARIKAYA, Betül, 2011. “Ebeveynlerin Sahip Oldukları Değerlerin Çocuklarını Korumak İstedikleri Görsel Medya Öğelerine Etkisi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: *İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

SARI CENK, Derya, 2008. “Ergenlerde Anne Baba Tutumları, Cinsiyet ve Akademik Başarının İyimserlikle İlişkisi [The Relationship Between Parenting Style, Gender and Academic Achievement With Optimism Among Adolescents]”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: *Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

SARI, Elif, 2007. “Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum Becerilerine Etkisinin İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.

SHEK, Daniel T. L., 2008. Perceived Parental Control and Parent–Child Relational Qualities in Early Adolescents In Hong Kong: Parent Gender, Child Gender and Grade Differences. **Sex Roles**, 58(9/10), ss: 666-681.

SOLAK, Nadir, 2011. “Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri İle Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.

SÖYLEMEZ, Sebahat, 2004. *Çocuk ve Disiplin*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

TARHAN, Nevzat, 2012. *Sen Ben ve Çocuklarımız*. İstanbul: Timaş Yayınları.

TEZEL ŞAHİN, Fatma ve ÖZYÜREK, Arzu, 2008. “5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi”. **Türk Eğitim Bilimler Dergisi**, 6(3), ss: 395-414.

TOTAN, Tarık ve DENİZ YÖNDEM, Zeynep, 2007. “Ergenlerde Zorbalığın Anne Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi”. **Ege Eğitim Dergisi**, 8(2), ss: 53-68.

THUNFORS, Peter ve CORNELL, Dewey, 2008. The Popularity of Middle School Bullies. **Journal of School Violence**, 7(1), ss: 65-82.

TURAM, E. (1996). TV’deki Şiddetin Çocuklara Etkileri Üzerine Farklı Bir Bakış. **Cogito Dergisi**, 6-7, 391-436.

TURHAN, Ebru, İNANDI, Tacettin, ÖZER Cahit, AKOĞLU, Sabahat, 2011. “Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet ve Bazı Psikolojik Özellikler”. **Türkiye Halk Sağlığı Dergisi**, 9(1), ss: 33-44.

TÜRK DİL KURUMU, Güncel Türkçe Sözlük, “Şiddet”. www.tdk.gov.tr (07.06.2012)

UYSAL, Aynur ve BAYIK TEMEL, Ayla, 2007. “Şiddet Karşıtı Eğitim Programının Öğrencilerin Çatışma Çözüm, Şiddet Eğilimi ve Şiddet Davranışlarına Yansıması”. **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 12 (1), ss: 20-30.

UZBAŞ, Aslı, 2008. “Okulda Saldırganlık ve Şiddetin Önlenmesi: Etkili Okul Temelli Önleme Programlarının Değerlendirilmesi”. **Çağdaş Eğitim**, 349, ss: 37-44.

ÜNALMIŞ, Mehmet, ŞAHİN, Rukiye, 2012. “Şiddete Yönelik Tutum ve Okul Zorbalığı”. **Cumhuriyet International Journal of Education**, 1(1), ss: 63-71.

ÜREDİ, Işıl, ERDEN, Münire, 2009. “Öz-Düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançların Yordayıcısı Olarak Algılanan Anne Baba Tutumları”. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 7(4), ss: 781-811.

ÜSTÜN, Ahmet, YILMAZ, Müge ve KIRBAŞ, Şule, 2007. Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler. Okullarda Şiddet ve Okul Suçluluğu. Edit: SOLAK, Adem. Ankara: Hegem Yayınları.

WALKER, Lawrence J. ve HENNING Karl H., 1999. Parental Style and Sevelopment of Moral Reasoning. **Journal of Moral Education**, 28(3), ss: 359-374.

YAMAN, Erkan, EROĞLU, Yüksel ve PEKER, Adem, 2011. Başaçıkma *Stratejileriyle Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

YAVUZER, Haluk, 1982. Çocuk ve Suç. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

YAVUZER, Haluk, 1998. Çocuk ve Suç. İstanbul: Remzi Kitabevi.

YAVUZER, Haluk, 2006. Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.

YAVUZER, Yasemin, 2009. “Saldırganlığı Önlemeye Yönelik Psiko-eğitim Programlarının Lise Öğrencilerindeki Etkisin İncelenmesi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Konya: *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

YENİHAYAT, Tuğba, 2011. “Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Statüleri, Kişilik Özellikleri ve Algıladıkları Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: *İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

YILDIZ, Abdülkadir, 2007. Buca Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü’nün Şiddetin Önlenmesine ve Eğitim Kalitesinin Yükselmesine Yönelik Yaptığı Çalışmalar. **Okullarda Şiddetin Önlenmesi: Mevcut Uygulamalar ve Sonuçları**. (Edit.), Gelbal, Selahattin, Ankara: Türk Eğitim Derneği.

YILMAZ, Ayşen, 2000a. “Anne-Baba Tutum Ölçeği’nin Güvenirlik ve Geçerlik çalışması. **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 7(3), ss: 160-172.

YILMAZ, Ayşen, 2000b. “Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

YILMAZ BOLAT, Emine ve GÜRSOY Figen, 2011. “Beş Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutum ve Davranışlarında Anne Baba Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**. 36(386), ss: 23-29.

YOROHAN, Romina, 2011. The Relationship between Exposure to Violence, Acceptance of Violence and Engagement in Violence: A study of Turkish Adolescence. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul: *İstanbul Bilgi Üniversitesi*.

ZUCKERMAN, Marvin, BARRETT, Bearrice H. ve BRAGIEL, Raymond M., 1960. The Parental Attitudes Of Parents Of Child Guidance Cases: I. Comparisons With Normals, Investigations Of Socioeconomic And Family Constellation Factors, And Relations To Parents' Reactions To The Clinics. **Child Development**, 31, ss: 401-417.

Ekler

EK1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet : Kız () Erkek ()

Kaçıncı Sınıftasınız? 6. Sınıf () 7. Sınıf () 8. Sınıf ()

Annenizin Eğitim Durumu: İlköğretim () Lise () Üniversite ve Üzeri ()

Babanızın Eğitim Durumu: İlköğretim () Lise () Üniversite ve Üzeri ()

EK2: ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki sorulara kendi **anne** ve **babanızı** düşünerek dikkatle okuyunuz. Aşağıdaki durumun anne ve babanızın davranışına ne kadar benzediğini düşünün.

Eğer **TAMAMEN BENZİYORSA** aşağıdaki cümlelerin başındaki kutunun içine **4**;

BİRAZ BENZİYORSA **3**;

BENZEMİYORSA **2**;

HİÇ BENZEMİYORSA **1** yazınız.

	1.	Herhangi bir sorunum olduğunda, eminim annem ve babam bana yardım ederler.
	2.	Annem ve babam büyüklerle tartışmamam gerektiğini söylerler.
	3.	Annem ve babam yaptığım her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlarlar.
	4.	Annem ve babam herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için, susmam gerektiğini söylerler.
	5.	
	6.	
	7.	Ders çalışırken anlayamadığım bir şey olduğunda, annem ve babam bana yardım ederler.
	8.	Annem ve babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu bu görüşleri onlarla tartışmamam gerektiğini söylerler.
	9.	Annem ve babam benden bir şey yapmamı istediklerinde, niçin bunu yapmam gerektiğini de açıklarlar.
	10.	
	11.	Derslerimden düşük not aldığımda, annem ve babam beni daha çok çalışmam için desteklerler.
	12.	Annem ve babam yapmak istediklerim konusunda kendi kendime karar vermeme izin verirler.

	13.	Annem ve babam arkadaşlarımı tanırılar.
	14.	Annem ve babam istemedikleri bir şey yaptığımda, bana karşı soğuk davranırlar ve küserler.
	15.	.
	16.	Derslerimden düşük notlar aldığımda, annem ve babam öyle davranırlar ki suçluluk duyar ve utanırım.
	17.	
	18.	Annemi ve babamı kızdıracak bir şey yaptığımda, onlarla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermezler.

Aşağıdaki her ifadenin yanında bulunan kutulardan sadece size uygun olanın içine çarpı(X) işareti koyunuz.

19. Genel olarak annen ve baban okul zamanı hafta içinde gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet

☐

Hayır

☐

Eğer cevabınız **Evet** ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Hafta içinde en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir (Pazartesi-Cuma arası)?

8:00'den önce

☐
☐
☐

8:00 – 8:59 arası

9:00 – 9:59 arası

10:00 – 10:59 arası

11:00 ya da daha geç

İstediğim saate kadar

☐
☐
☐

20. Genel olarak annen ve baban hafta sonları gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet

☐

Hayır

☐

Eğer cevabınız **Evet** ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Haftanın Cuma ya da Cumartesi akşamları en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir mi?

8:00'den önce
8:00 – 8:59 arası
9:00 – 9:59 arası

10:00 – 10:59 arası
11:00 ya da daha geç
İstediğim saate kadar

Annen ve baban aşağıdakileri öğrenmek için ne kadar çaba gösterirler?

Hiç çaba **Çok az** **Çok çaba**
göstermez **çaba** **Gösterir**
gösterir

21. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğini,
22. Boş zamanlarınızda ne yaptığını,
23. Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını,

Annen ve babanın aşağıdakiler hakkında ne kadar bilgileri vardır?

Bilgileri **Çok az** **Çok**
yoktur **bilgileri** **bilgileri**
vardır **vardır**

24. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğin,
25. Boş zamanlarınızda ne yaptığın,
26. Okuldan çıktıktan sonra nereye gittiğin,

EK3: ŞİDDETE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

1- Dövüş/kavga izlemek çok zevklidir.	1	2	3	4
2. Kavgada yer almak çok zevklidir.				
3.				
4. Bazen insanlar dayak yemeyi hak ederler.				
5.				
6. Eğer bir öğrenci hakarete uğramışsa, onun arkadaşları tarafından kavga etmek için cesaretlendirilmesi yerinde bir davranıştır.				
7. Kazanıp kazanmayacağını düşünmeksizin kavga ortamından uzaklaşmak yerinde bir davranıştır.				
8.				
9. İyi kavga eden insanlar, saygıyı hak ederler.				
10.				
11. Kavga etmek iyi bir davranış değildir.				

EK4: ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	Yasin DEMİR
Doğum Yeri ve Tarihi:	Kahramanmaraş / 1986
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi:	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmalık
Yüksek Lisans Öğrenimi:	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmalık Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller:	İngilizce
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar:	Psikolojik Danışman / Milli Eğitim Bakanlığı

